

मतीं चवःगु भिंगु खँ

म्हसीका

मतीं चवःगु सुसमाचारय् येशू ख्रीष्ट हे लिपा वइतिनि धकाः अगमवाणी याना तःम्ह मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट खः धकाः क्यनातःगु दु। परमेश्वरं न्हापा पुलांगु नियमय् द्वलंद्वः दँ न्ह्यः थः मनूतय्त अगमवक्तापाखें बियादीगु यक्व बचं थ्व हे मुक्ति बीम्ह ख्रीष्टपाखें पूवकादिल। सफूया सुरुया अध्यायलय् चवयातःगु दु - अब्राहामया सन्तान, दाऊदया सन्तान, येशू ख्रीष्टया वंशावली। इस्राएलय् शासन याइम्ह दाऊदया वंशं वये माःगु जुयाः थन येशू ख्रीष्टयात दाऊदया सन्तान धकाः क्यनातःगु दु। थ्व सफूया न्ययगु (५०) थासय् पुलांगु नियमया खँ तप्यंक न्ह्यथनातःगु दु, अले न्हयेन्यागु (७५) थासय् चाःहिकाः पुलांगु नियमया खँ न्ह्यथना तःगु दु।

मतीं थ्व सफुलिइ प्रभु येशू यानादीगु ज्या, वय्कःया अजूचायापुगु ज्या, वय्कलं स्यनेकने यानादीगु “परमेश्वरया राज्य” या खँया बारे चवया तःगु दु। थ्व भिंगु खँ येशूया थःगु जाति यहूदीतय्गु नितिं जक मखु, सारा संसारया नितिं खः। मती प्रभु येशूया भिंनिम्ह मध्ये छम्ह चेला खः। वयागु धात्थेंयागु नां लेवी खः।

मतीं थ्व सुसमाचारयात बांलाक मिलय् यानाः चवयातःगु दु। थ्व सफुलिइ हेरोद जुजुं बेथलेहेमय् मचाम्ह येशूयात स्यायेत स्वःगुलिं व पाखें बचय् जुइत योसेफ मचा व वया मां ज्वनाः मिश्रय् बिस्सुं वंगु खँ नं न्ह्यथना तःगु दु। लिपा येशू बप्तिस्मा कयादीगु, वय्कःयागु मन स्वःगु, वय्कलं गालीलय् स्यनेकने यानादीगु व ल्वय् लाय्कादीगु खँ दु। अले येशू गालीलं यरूशलेमय् भाःगु, अन दकलय् लिपायागु हप्ताय् जूगु खँ व वय्कःयात क्रूसय् यरूखाःगु, वय्कः हानं म्वानावःगु व चेलातय्त नापलाःगु खँ दु।

थ्व सुसमाचारय् येशू परमेश्वरया व्यवस्था ध्वाथुइकाबीगु अधिकार दुम्ह छम्ह तःधंम्ह गुरू खः धकाः क्यनातःगु दु। मतीं थःम्हं चवःगु सुसमाचारय्

यहूदीमखुपिन्त नं दुथ्याकूगु दु, गथे कि - येशूयात दर्शन यायेत पुर्ब वःपिं ज्योतिषीत, (मती २:१-१२) प्रभु येशूयात तसकं विश्वास याःम्ह कप्तान, (८:५-१३) व तसकं तःधंगु विश्वास दुम्ह कनानी मिसा। (१५:२२-२८) दकलय् तःधंगु थ्व आज्ञा नापं सफू क्वचाइ “सारा संसारय् वनाः छिमिसं चेला दय्की।” (२८:१६)

थ्व सफू ई.सं. ६५ निसें ८० तकया दथुइ च्वःगु जुइफु।

धलः पौ

येशू ख्रीष्टया पुर्खा व वय्कः बूगु	१:१-२:२३
बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नां पश्चाताप	
याये माःगु खँ न्यंकाः जूगु	३:१-१२
येशू बप्तिस्मा कयादीगु व	
वय्कःयागु मन स्वःगु	३:१३-४:११
गालीलय् येशूयागु ज्या	४:१२-१८:३५
पहाडय् बियादीगु उपदेश	५-७
भिंनिम्ह चेलातय्त ल्ययादीगु	१०
स्वर्गया राज्यया बारे छुनादीगु उखान	१३
गालीलं यरूशलेमय् भाःगु	१६:१-२०:३४
यरूशलेमय् दकलय् लिपायागु हप्ता	२१:१-२७:६६
येशू हानं म्वानाभाःगु व चेलातय्त	
नापलाःगु	२८:१-२०

मत्ती

येशू ख्रीष्टया पुर्खा

लूका ३:२३-३८

- १ अब्राहाम व दाऊदया सन्तान
 येशू ख्रीष्टया पुर्खा थथे दु —
- २ अब्राहामया काय् इसहाक,
 इसहाकया काय् याकूब,
 याकूबया काय् यहूदा व वया
 दाजुकिजापिं ।
- ३ यहूदाया काय्पिं फारेस व
 जाहेर खः । थुमि मां तामार
 खः ।
 फारेसया काय् हेस्रोन,
 हेस्रोनया काय् आराम,
- ४ आरामया काय् अम्मीनादाब,
 अम्मीनादाबया काय् नहशोन,
 नहशोनया काय् सल्मोन,
- ५ सल्मोनया काय् बोअज खः ।
 बोअजया मां राहाब खः ।
 बोअजया काय् ओबेद खः ।
 ओबेदया मां रूथ खः ।
 ओबेदया काय् यिशै,
- ६ यिशैया काय् जुजु दाऊद खः ।

जुजु दाऊदया काय् सोलोमन
 खः ।

सोलोमनया मां न्हापा
 उरियाहया कलाः खः ।

- ७ सोलोमनया काय् रहबाम,
 रहबामया काय् अबिया,
 अबियाया काय् आशा,
- ८ आसाया काय् यहोशापात,
 यहोशापातया काय् यहोराम,
 यहोरामया काय् उज्जियाह,
- ९ उज्जियाहया काय् योताम,
 योतामया काय् आहाज,
 आहाजया काय् हिजकिया,
- १० हिजकियाया काय् मनश्शे,
 मनश्शेया काय् अमोन,
 अमोनया काय् योशियाह,
- ११ योशियाहया काय् यकोनियास
 व वया किजापिं खः ।
 अबलय् हे इस्राएलीतय्त
 ज्वनाः बेबिलोनय् यंकूगु
 खः । *
- १२ बेबिलोनय् इस्राएलीतय्त
 ज्वनाय्के धुंकाः

यकोनियासया शालतिएल
धयाम्ह काय् बुल।

शालतिएलया काय् यरूबाबेल,

१३ यरूबाबेलया काय् अबिउद,
अबिउदया काय् एल्याकीम,
एल्याकीमया काय् आजोर,

१४ आजोरया काय् सादोक,
सादोकया काय् आखिम,
आखिमया काय् एलिउद,

१५ एलिउदया काय् एलाजार,
एलाजारया काय् मत्तान,
मत्तानया काय् याकूब,

१६ याकूबया काय् योसेफ खः।
थ्व योसेफ ख्रीष्ट येशूयात
बुइकूम्ह मरियमया भाःत खः।

१७ थुकथं ल्याःखाय्बल्य् अब्राहामं-
निसें दाऊद तक भिप्यंगू पुस्ता,
दाऊदंनिसें बेबिलोन्य् इस्राएलीतय्त
ज्वनायंकूबल्य् तक भिप्यंगू पुस्ता,
अले बेबिलोन्य् इमित ज्वनायंके
धुंकाः निसें मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट तक
भिप्यंगू पुस्ता जुल।

ख्रीष्ट येशू बूगु

लूका २:१-७

१८ येशू ख्रीष्ट थुकथं बूगु खः।
वय्कःया मां मरियमयात योसेफं

ब्याहा याना यंके न्ह्यः क्वःछिना
जक तःबल्य् हे पवित्र आत्मापाखें
प्वाथ्य् दत।* १९ मरियमया भाःत
जुइम्ह तसकं धर्मीम्ह मनू जूगुलिं
मरियमयात बेइज्जत मयासे दुनें दुनें
त्वःता छ्वयेगु बिचाः यात।

२० योसेफं थथे बिचाः याना च्वंबल्य्
वयात म्हगस्य् प्रभुया छम्ह स्वर्गदूतं
वयाः थथे धाल — “दाऊदया सन्तान
योसेफ, मरियमयात ब्याहा यायेत
ग्याये मते। पवित्र आत्मापाखें वया
प्वाथ्य् दुगु खः। २१ मरियमं काय्
छम्ह बुइकी, अले छं व मचायागु
नां येशू ति, छायाःसा वय्कलं थः
मनूतय्त पापं छुतय् यानादी।”*

२२ परमप्रभुं अगमवक्तापाखें धया-
दीगु खँ पूवनेत हे थथे जू वःगु खः।
२३ थथे च्वयातःगु दु —

“ब्याहा मयानिम्ह छम्ह मिसां
काय् बुइकी,
वय्कःया नां इम्मानुएल तइ।”
इम्मानुएल धाःगु
“परमेश्वर भी नाप दु” धइगु
खः।*

२४ न्ह्यलं चाये धुंकाः योसेफं स्वर्ग-
दूतं धाःथें यात। वं थः कलाः जुइम्ह

मरियमयात थःगु छैय् हल। २५ अयनं मचा मबुतले मरियम नाप मद्यं। अले मचा बुइ धुंकाः योसेफं वयागु नां येशू तल।*

पुर्बनिसें दर्शन याः वःपिं ज्योतिषीत

२ हेरोद जुजुया इलय् यहूदियाया बेथलेहेम धाःगु गामय् येशू ब्रूगु खः। येशू बुइ धुंकाः पुर्बपाखें ज्योतिषीत वय्कःयात यरूशलेमय् स्वः वल। २ अले इमिसं मनूतय्के थथे धकाः न्यन — “यहूदीतय् जुजु जुयाः ब्रूमह गन दु? वय्कः ब्रूगु खँ सीकेगु छगः नगु पुर्बय् खनागुलिं वय्कःयात दर्शन यायेत जिपिं थन वयागु खः।”

३ थ्व खँ न्यनाः हेरोद जुजुया तसकं नुगः भाराभारा मिन। यरूशलेमय् च्वंपिं फुक्क मनूत नं ग्यात। ४ उकिं हेरोद जुजुं तःधंपिं पुजाहारीतय्त व शास्त्रीतय्त सःताः थथे न्यन — “मुक्ति बीमह खीष्ट गन बुइगु?”

५ अले इमिसं थथे धकाः लिसः बिल — “यहूदियायागु बेथलेहेमय् दु, छायाधाःसा थ्व खँ छमह अगमवक्तां नं थथे च्वया थकूगु दु —

६ ‘हे यहूदियाया बेथलेहेम,
छ यहूदियाया जुजुपिनिगु न्ह्यःने

छुं कथं नं चिधं मजू,
छाय्धाःसा छंगुपाखें
छमह तःधंमह जुजु पिहां
वइतिनि।

व जिमि मनू इस्त्राएलीतय् जवाः
जुइतिनि।’ ”*

७ अले हेरोदं पुर्ब वःपिं ज्योतिषीतय्त सुनानं मसीक सःताः न्यनेकने यानाः नगु खने दुगु ई सीका काल। ८ अले इमित थथे धकाः बेथलेहेमय् छवल — “छिकपिं वनाः मचायागु खँ बांलाक सीकाः जितः कं भासँ, अले जि नं वनाः दर्शन या वने।”

९ जुजुयागु खँ न्यनाः इपिं अनं वन। इमिसं पुर्बय् खंगु नगु हानं खने दय्कः वल। व नगु न्ह्यज्यां ज्यां वनाः मचा दुगु थासय् थ्यंकाः दित। १० व नगु खनाः इपिं तसकं लय् ताल। ११ अन थ्यंकाः इपिं छैय् दुहां वनाः मचायात मरियमया मुलय् तयातःगु खन। अले इमिसं क्वछुनाः वय्कःयात भागि यात। अले थःथःगु कन्तुर चाय्काः लुँ, नस्वाःगु गुंगू व मूर् लिकयाः छाल।

१२ म्हागसय् इमित हेरोदयाथाय् वने मते धकाः परमेश्वरं उजं बियादिल। अयजूगुलिं इपिं मेगु हे लँपु जुयाः थः थःगु देशय् लिहां वन।

मिस्त्र देशय् बिसिके यंकूगु

१३ ज्योतिषीत वने धुंका: योसेफयात म्हगसय् प्रभुया छम्ह स्वर्गदूतं थथे धाल — “दँ, मचा व वया मांयात ब्वना: याकनं हे मिस्त्र देशय् बिस्युं हुँ। लिहां वयेत मधातले छिपिं अन हे च्वँ, छाया:सा हेरोदं मचायात स्यायेत स्वयाच्चंगु दु।”

१४ अले योसेफ मचा व मांम्हयसित ब्वना: चां चां हे मिस्त्र देशय् बिस्युं वन। १५ हेरोद जुजु मसितले इपिं अन हे च्वनाच्वन। “जिं थ: कायात मिस्त्र देशं स:ता” धका: परमप्रभुं अगम-वक्तायात धायादीगु खँ थुकथं पूवन। *

हेरोद जुजुं मस्तय्त स्याकूगु

१६ ज्योतिषीतय्सं थथे भंग:ला:गु सीका: हेरोद तमं मि जुल। अले ज्योतिषीतय् पाखें नगु खनेदुगु ई सीकात:गु दुगुलिं व हे स्वया: हेरोदं बेथलेहेमय् व वया ज:ख: च्वंगु थासय् च्वपिं निदँ व निदं क्वय्यापिं मिजं मस्तय्त स्याके बिल। १७ थुकथं यर्मिया अगमवक्तां धया थकूगु खँ पूवन —

१८ “रामाय् नुग: हे तज्याइ थें च्वंक ख्व:स: ताये दत।

राहेल थ: मस्तय्त लुमंका:

ख्वयाच्वन।

वयात सुनानं दिके मफुत,

छाय्धा:सा वया मस्त स्याये धुंकल।”*

मिस्त्र देशं लिहां व:गु

१६ हेरोद जुजु सी धुंका: मिस्त्र देशय् च्वना च्वंम्ह योसेफयात म्हगसय् प्रभुयाम्ह छम्ह स्वर्गदूतं २० थथे धाल — “दँ, मचा व मांम्हयसित ब्वना: इस्राएल देशय् लिहां हुँ। मचायात स्यायेत स्व:पिं मनूत सी धुंकल।”

२१ अले योसेफ मचा व मांम्हयसित ब्वना: इस्राएल देशय् तुं लिहां वन। २२ हेरोद सिना: वया काय् अखिलाउसं यहूदियाय् राज्य याना-च्वंगु दु धका: न्यना: योसेफ अन वने ग्यात। अय्जुगुलिं परमेश्वरं हानं म्हगसय् वयात अन वने मते धका: धयादीगुलिं योसेफ गालीलय् वन।

२३ अगमवक्तातय्सं वय्क:यात “नासरी” धाइ धा:गु खँ पूवकेत योसेफ नासरत धा:गु शहरय् वना: च्वं वन। *

बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नां भिंगु खँ
न्यंका जूगु

मर्कस १:२-८; लूका ३:१-१८;

यूहन्ना १:१९-२८

३ १ अनं लिपा बप्तिस्मा बीम्ह
यूहन्नां यहूदियाया मरुभूमिइ
वना: २ थथे धका: भिंगु खँ
न्यंकाजुल —

“पश्चाताप या,
छाय्धा:सा स्वर्गयागु राज्य
न्ह्य:ने
थ्यंक: व:गु दु।”*

३ थ्व हे यूहन्नायागु खँ यशैया
अगमवक्तां थथे च्वया थकूगु दु —

“मरुभूमिइ छम्ह मनू थथे धका:
हाला: वइ —
‘प्रभुयात लँ ब्यु,
वय्क:यागु लँ छिका ब्यु।’ ”*

४ थ्व यूहन्नां उँटयागु सं थाना
त:गु वस: पुनात:गु दु। अले जँय्
छेंगूयागु जनीं चिनात:गु दु। वयागु
नसा क्व:बुइँचा व गुँ कस्ति ख:।*

५ यरूशलेमं, यहूदियाया फुक्क गामं
व यर्दन खुसिया ज:ख: च्वंपिं मनूत
वयाथाय् वल। ६ अले थ: थ:गु
पाप स्वीकार याना: यर्दन खुसिइ
यूहन्नापाखें बप्तिस्मा काल।

७ यक्व हे फरिसीत व सदुकीत
नं बप्तिस्मा कायेत वयाच्वंगुलिं
वं इमित थथे धाल — “हे सर्पया
सन्तान, परमेश्वरयागु तंपाखें
बचय् जुइत छिमित सुनां ख्याच्व:
बिल? * ८ पश्चाताप या:थें छिमिसं
थ:गु चालचलन नं अथे हे या।
९ ‘अब्राहाम हे जिमि तापा:बाज्या
ख:, उकिं जिमित छुं नं जुइ मखु’
धका: धयाजुइ मते, छाय्धा:सा
जिं छिमित धाये — परमेश्वरं
अब्राहामया नितिं ल्वहँतं नं मस्त
दय्कादी फु। * १० सिमायागु
हाप्वल्य् पा लाये हे त्यंगु दु। उकिं
भिंगु फल मस:गु सिमा पाला:
छ्वय्का छ्वइ।”*

११ “जिं ला छिमित पश्चातापया
नितिं लखं बप्तिस्मा बियाच्वना।
जिगु लिपा जि सिबय् तसकं त:धंम्ह
भायाच्वंगु दु। जि ला वय्क:यागु
लाकां ज्वनाजुइत तक नं मल्व:।
वय्कलं हे छिमित पवित्र आत्मां व

३:२ मत्ती ४:१७; मर्क १:१५ ३:३ यशै ४०:३ ३:४ २ राज १:८

३:७ मत्ती १२:३४; २३:३३ ३:६ यूह ८:३३ ३:१० मत्ती ७:१६

मिं बप्तिस्मा बियादी। १२वय्कलं ल्हातिइ हासा ज्वनातयादीगु दु। वय्कलं फुक्क छ्व हाया: थ:गु धुकुतिइ स्वथनादी। अले छ्वस जुक्व गुबलें मसीगु मिइ छ्वय्कादी।”

येशू बप्तिस्मा कयादीगु

मर्कूस १:९-११; लूका ३:२१-२२;

यूहन्ना १:३२-३४

१३येशू नं बप्तिस्मा कायेत गालीलंनिसें यर्दन खुसिइ यूहन्ना दुथाय् थ्यंक: भाल। १४यूहन्नां वय्क:यात थथे धका: पनेत स्वल — “छिं जक जित: बप्तिस्मा बियादी मा:। छि जिथाय् भायादीयागु ला?”

१५वय्कलं लिस: बियादिल — “आ:यात थथे हे थजु। थुकथं भीसं फुक्क धार्मिकता पूर्वके मा:गु दु।” अले वं “ज्यू” धाल।

१६वय्क: बप्तिस्मा कया: उघ्रिमय् लखं थहां भाल। उबलय् हे स्वर्ग चाल, अले वय्कलं परमेश्वरयागु आत्मा सुकुभतु थें जुया: थ:गु म्हय् जूवयाच्वंगु खन। १७अले स्वर्ग थथे धयाहल — “थ्व जि य:म्ह काय् ख:, थ्व खना: जि तसकं लय्ता:।”*

मरुभूमिइ येशूयात जाँचय् या:गु

मर्कूस १:१२-१३; लूका ४:१-१३

४१पवित्र आत्मां येशूयात शैतान-पाखें जाँचय् याकेत मरुभूमिइ ब्वनायंकल।* २पीन्हु पीचा तक छुं हे नयामदीगुलिं वय्क:यात तसकं हे नयेपित्यात।

३अबलय् हे शैतानं वया: वय्क:यात थथे धाल — “छि परमेश्वरया काय् ख:सा थ्व ल्वहंयात मरि जुइमा धका: धयादिसँ।”

४येशू लिस: बियादिल — “थथे च्वयात:गु दु —

‘मनूत मरिं जक मखु,
परमेश्वरयागु म्हुतुं पिहां व:गु
छगू छगू वचनं म्वाइ।’**

५शैतानं हानं वय्क:यात पवित्रगु शहरय् यंकल, अले देग: च्वकाय् यंका: थथे धाल — ६“छि परमेश्वरया काय् ख:सा थनं तिन्हुयादिसँ। छाया:सा थथे च्वयात:गु दु —

‘छ न्ह्याथाय् वंसां रक्षा यायेत
परमेश्वरं थ: दूततय् आजा बियादी

ल्वहँतं छंगु तुतियात घा:पा:
 मजुइमा धका:
 इमिसं थ:गु ल्हातं छन्त ल्हना
 तइ।” *^९

७ येशू वयात धयादिल — “थथे
 च्वयात:गु दु — ‘छं परमप्रभु परमेश्वर-
 यागु मन स्वये मते।’” *^{१०}

९ अनंलि शैतानं वय्क:यात
 त:जा:गु पहाडय् यंका: संसारयागु
 बाबांला:गु फुकक राज्य क्यन।
 १० “छिं जित: भागि यानादीसा जिं
 छित: थ्व फुककं बी” धका: शैतानं
 धाल।

१० अले वय्कलं धयादिल — “अय्
 शैतान, जिगु न्ह्य:ने च्वने मते, हुं। थथे
 नं च्वयात:गु दु —

‘छं छिम्ह परमप्रभु परमेश्वरयागु
 जक
 सेवा याये मा:।
 वय्क:यात जक मानय् याये
 मा:।’ *^{११}

११ अले तिनि शैतानं वय्क:यात
 त्व:ता वन। अले स्वर्गदूतत वया:
 वय्क:यागु सेवा यात।

येशू गालीलय् भिंगु खँ न्यंकेगु ज्या
 सुरु यानादीगु

मर्कस १:१४-१५; लूका ४:१४-१५

१२ बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नायात
 भयालखानाय् कुनातल धका:
 न्यनादीगुलिं येशू गालीलय् भाया-
 दिल। * १३ वय्क: नासरतय् च्वना
 मदिसे जबूलून व नप्तालीया दथुइ
 ला:गु गालील समुद्र लिक्क च्वंगु
 कफर्नहुम भाया: च्वनादिल। *
 १४ थुकथं यशैया अगमवक्तां धया
 थकूगु थ्व खँ पूवन —

१५ “यर्दन खुसि व समुद्र दथुइ
 ला:गु जबूलून व नप्ताली,
 अले यहूदीमखुपिं च्वनाच्वंगु
 गालील,

१६ थ्व खिउँथाय् च्वनाच्वंपिं
 मनूतय्सं
 छगू त:धंगु ज: खनीतिनि।
 कालया किचलय् ला:गु देशय्
 च्वनाच्वंपिन्सं नं थ्व त:धंगु ज:
 स्वइतिनि।” *^{१७}

१७ उबलय् निसें वय्कलं थथे धका:
 न्यंकादिल —

“पश्चाताप या,
छाय्धा:सा स्वर्गयागु राज्य
न्ह्य:ने
थ्यंक: वये धुंकल।”*

येशूया दकल्य् न्हापांयापिं चेलात

मर्कूस १:१६-२०; लूका ५:१-११

१८ छन्हु येशू गालील समुद्र सिथय्
भायाचवंबलय् जा: ह्वाना: न्या
लानाचवंपिं निम्ह दाजुकिजापिं सिमोन
व वया किजा अन्द्रियासयात खन।
इपिं न्या लाइपिं ख:। १९ वय्कलं
इमित धयादिल — “जि नाप वा, अले
जिं छिमित मनूत लाइपिं यानाबी।”
२० थ्व खँ न्यनेवं इपिं थ:गु जा:जी हे
त्व:ता: वय्क: नाप वन।

२१ अनं भा:बलय् वय्कलं जब्दिया
निम्ह काय् याकूब व वया किजा
यूहन्नायात खन। इपिं थ: अबु जब्दि
नाप नांचाय् चवना: पुलांगु जा:
ल्हनाचवंगु ख:। वय्कलं इमित नं
स:तादिल। २२ धयाकथं इपिं थ: अबु
व नांचा त्व:ता: वय्क: नाप वन।

येशू त:ता ज्या यानादीगु

लूका ६:१७-१९

२३ येशू गालील फुक्कभनं चा:-
हिलादिल। धर्मशास्त्र स्यनिगु छैय्

भाया: मनूतय्त स्यनेकने याना:
परमेश्वरयागु राज्ययागु भिंगु खँ
न्यंकादिल। अले त:तामछि ल्वय्
दुपिं मनूतय्त नं लाय्कादिल।*
२४ वय्कलं थथे यानादीगु खँ सिरिया
देशय् फुक्कभनं बय्बय् जुल। अले
त:तामछि ल्वय् दुपिं, त:तामछि
दु:खकष्ट दुपिं, भूत दुबिना चवंपिं,
तिल्वय् व:पिं व पक्षवातं क:पिं
मनूतय्त वय्क:याथाय् हल। वय्कलं
इपिं फुक्कसिगु ल्वय् लाय्कादिल।
२५ गालील, डेकापोलिस, यरूशलेम,
यहूदिया व यर्दन खुसिया पारिनिसें
व:पिं ग्वा: ग्वा: मनूत वय्क: नाप
नाप जुल।

पहाडय् बियादीगु उपदेश

लूका ६:२०-२६

५ १ ग्वा: ग्वा: मनूतय्त खना:
येशू पहाडय् थहां भाया:
फ्यतुनादिल। चेलात नं वय्क:याथाय्
वल। २ अले वय्कलं इमित थथे
धका: स्यनादिल —

३ “थ:त आत्माय् चीमि खंकीपिं

मनूत धन्यपिं ख:,

स्वर्गयागु राज्य इमिगु हे ख:।

४ नुग: मछिका जुइपिं मनूत

- धन्यपिं खः,
परमेश्वरं हे इमित ह्यय्कादी।*
- ५ स्वजापिं मनूत धन्यपिं खः,
पृथ्वीइ इमिसं अधिकार याये
दइ।*
- ६ परमेश्वरया न्ह्यःने धर्मी ठहरय्
जुइत पित्याकाः
प्याय्चाय्का जुइपिं मनूत
धन्यपिं खः,
परमेश्वरं इमित लुधंकादी।*
- ७ कर्पिन्त दया याना जुइपिं मनूत
धन्यपिं खः,
परमेश्वरं इमित दया यानादी।
- ८ नुगः यचुपिं मनूत धन्यपिं खः,
इमिसं परमेश्वरयात स्वये
खनी।*
- ९ मेपिन्त मिलय् याना जुइपिं
मनूत
धन्यपिं खः,
इमित परमेश्वरं थः काय्पिं
यानादी।
- १० परमेश्वरया न्ह्यःने धर्मी ठहरय्
जुइत दुःखकष्ट
फयाच्वपिं मनूत धन्यपिं खः,
छाय्धाःसा स्वर्गयागु राज्य
इमिगु हे खः।”*

११ “जितः विश्वास याःगुलिं छिमित
मनूतय्सं मभिका जुइ, हेस्याना जुइ,
दुःखकष्ट बिया जुइ। अय्जूगुलिं
छिपिं धन्यपिं खः।” * १२ छिपिं स्वयाः
न्हापायापिं अगमवक्तातय् नं थथे हे
दुःखकष्ट ब्यूगु खः। उकिं लय्ताया
जु, छाय्धाःसा स्वर्गय् छिमित बीत
तःधंगु सिरपाः तयातःगु दु।*

चि व जः

मर्कस ९:५०;

लूका ११:३३-३६; १४:३४-३५

१३ “छिपिं पृथ्वीया चि खः। चिया
सवाः हे तन धाःसा थ्व चियात गथे
यानाः हानं चि सवाः वय्केगु? थथे
सवाः तने धुंकूगु चि छुक्रियात नं
ज्यालगय् मजू, उकिं थज्याःगु चियात
मनूतय्सं वांछ्वइ, अले न्हयाजुइ।” *

१४ “छिपिं संसारया जः खः।
पहाडया च्वकाय् दय्कातःगु
शहरयात सुनानं मखंक सुचुकातये
फइ मखु।” * १५ मत च्याकाः सुनानं
त्वपुयातइ मखु, बरु क्वथा न्यंक जः
खय्मा धकाः त्वाःदेवाय् तया तइ।” *
१६ छिपिं नं मनूतय्गु न्ह्यःने थथे हे
थिनाचवने फये माः। अले जक छिमिसं

५:४ यशै ६१:२ ५:५ भज ३७:११ ५:६ यशै ५५:१-२ ५:८ भज २४:३-४

५:१० १ पत्र ३:१४ ५:११ १ पत्र ४:१४ ५:१२ २ इति ३६:१६; प्रे ७:५२

५:१३ मर्क ९:५० ५:१४ यूह ८:१२; ९:५ ५:१५ मर्क ४:२१; लूक ८:१६; ११:३३

या:गु बाबांला:गु ज्याखँ मनूतय्सं खनी, अले स्वर्गय् च्वनादीम्ह परमेश्वर बा:यात इमिसं त:धंकी।*

व्यवस्थायागु खँ

लूका १६:१७

१७“जि व्यवस्था व अगमवक्तातय्सं स्यना थकूगु खँ स्यंका छ्वयेत व:गु जुइ धका: मतिइ तये मते। जि व्यवस्था व अगमवक्तातय्सं स्यना थकूगु ज्याखँ स्यंका छ्वयेत वयागु मखु, बरु पूर्वकेत वयागु ख:। १८जिं छिमित धात्थें धाये — आकाश व पृथ्वी दतले व्यवस्थाय् च्वयात:गु चिकिचाधंगु छगू नं सिंतिं वनी मखु, बरु अथे च्वयात:गु छकुचा दतले पूवनी।* १९थथे जूगुलिं व्यवस्थायागु चिकिचाधंगु छगू जक आज्ञा मानय् मयाइपिं व मयाकेत स्यना जुइपिं मनूत स्वर्गयागु राज्यय् दकलय् चिधंपिं जुइ। सुनानं व्यवस्था फुककं मानय् या:सा, अले कर्पिन्त नं मानय् याये मा: धका: स्यना जूसां थज्या:पिं मनूत स्वर्गयागु राज्यय् त:धंपिं जुइ।

२०“जिं छिमित धाये — छिमिसं शास्त्रीत व फरिसीतय्सं स्वया: अप्व: परमेश्वरयात य:थें या:सा जक छिपिं स्वर्गयागु राज्यय् दुहां वने फइ।

तं चायेगु व मनू स्यायेगु ज्या

२१“न्हपायापिं मनूतयत्त थथे धयात:गु छिमिसं न्यनात:गु हे दु — ‘मनू स्याये मते, सुनानं सुयातं स्यात धा:सा वयात सजाँय बी।’* २२तर जिं छिमित धाये — दाजुकिजापिंलिसे तंम्बइम्ह मनूयात नं सजाँय बी। सुनानं थ: दाजुकिजानापं छुं म्वय्क ल्वापु थल धा:सा वं त:धंगु सजाँय फये माली। अथे हे सुनानं थ: दाजुकिजायात ‘ध्वाद:’ धाल धा:सा व नरकयागु मिइ लाइ।

२३“अयजूगुलिं छिमिसं परमेश्वरयात छुं छाये न्ह्य: छ खना: सुं तंम्बया च्वंगु दु धका: लुमन धा:सा २४थ:म्हं छायेत्यनागु वेदीया न्ह्य:ने हे त्व:ता: व नाप निं मिलय् जू हुं, अले तिनि छा: हुं।

२५“छन्त द्वपं ब्यूम्ह मनूनाप लँय् हे मिलय् जु। मखुसा वं छन्त अदालतय् यंका: न्यायाधीशया ल्हातिइ ल:ल्हाना बी। न्यायाधीशं सिपाइँया ल्हातिइ ल:ल्हाना बी। अले छ भयालखानाय् लाइ। २६जिं छिमित धात्थें धाये — पुले माक्व धिबा मपुतले छिमित भयालखानां त्व:ताहइ मखु।

व्यभिचार याये मज्यू

२७“छिमिसं थथे धा:गु न्यनात:गु दु — ‘व्यभिचार याये मते।’* २८तर जिं छिमित धाये — सुनानं सुं मिसायात बांमला:गु मिखां स्वल धा:सा वं मनं मनं व्यभिचार याये धुंकी। २९छिमिगु जव मिखां छिमित पाप याकूसा उकियात लिकया: वांछ्वया ब्यु। म्ह छम्हं नरकय् लाका: चवनेगु स्वया: ला म्हया छगू अंग मदय्का चवनेगु आपालं भिं।* ३०छिमिगु जव ल्हातं छिमित पाप याकूसा उकियात त्वा:ल्हाना: वांछ्वया ब्यु। म्ह छम्हं नरकय् लाका चवनेगु स्वया: ला म्हया छगू अंग मदय्का चवनेगु तसकं भिं।*

पारपाचुकेगु खँ

मत्ती १९:९; मर्कस १०:११-१२;

लूका १६:१८

३१“थथे नं धयात:गु दु — ‘सुनानं थ: कला:यात त्व:तूसा पारपाचुकागु भवं चवया: बी मा:।’* ३२तर जिं छिमित धाये — कला:म्हं व्यभिचार या:गु मदय्कं सुनानं थ: कला:यात

त्व:ता छ्वल धा:सा वं थ: कला:यात व्यभिचार याकूगु जुइ। अथे हे व मिसायात यंकूम्ह मिजनं नं व्यभिचार या:गु जुइ।*

पाफयेगु खँ

३३“न्हापा न्हापायापिं मनूतय्त् थथे धयात:गु नं छिमिसं न्यनात:गु दु — ‘छिमिसं मखुगु भाकल याये मते, तर परमप्रभुया नितिं यानागु भाकल पूर्वकि। व भाकल त्वा:थले मते।’* ३४तर जिं छिमित धाये — गुबलें छुं खँय् हे पाफये मते। स्वर्गयागु नां कया: नं पाफये मते, छाया:सा स्वर्ग परमेश्वरया सिंहासन ख:।* ३५पृथ्वीयागु नां कया: नं पाफये मते, छाया:सा पृथ्वी परमेश्वरया तुति तइगु थाय् ख:। यरूशलेमयागु नां कया: नं पाफये मते, छाया:सा यरूशलेम त:धंम्ह जुजुयागु शहर ख:।* ३६थ:गु छयं थिया: तक नं पाफये मते, छाया:सा छेनय् चवंगु सँ छपुयात नं छिमिसं तुइके व हाकुके फइ मखु। ३७छु धाये मा:गु ख: — ख:सा ख: जक धा, मखुसा मखु जक

५:२७ प्रस २०:१४; व्य ५:१८ ५:२९ मत्ती १८:९; मर्क ९:४७

५:३० मत्ती १८:८; मर्क ९:४३ ५:३१ व्य २४:१-४; मत्ती १९:७; मर्क १०:४

५:३२ मत्ती १९:९; १ कोर ७:१०-११ ५:३३ लेवी १९:१२; गन्ती ३०:२; व्य २३:२१

५:३४ याक ५:१२; यशै ६६:१; मत्ती २३:२२ ५:३५ यशै ६६:१; भज ४८:२

धा। थुलिं अप्वः खँ शैतान पाखेंयागु जक खः।

पलेसा कायेगु खँ

लूका ६:२६-३०

३८“थथे धयातःगु नं छिमिसं न्यनातःगु हे दु — ‘मिखायागु पलेसा मिखा, वायागु पलेसा वा।’*
३९तर जिं छिमित धाये — थःत मभिकूपिन्त छिमिसं ब्वला साये मते। सुनानं छिमित जव न्यतालय् दाल धाःसा खव न्यताः नं फया ब्यु।
४०सुनानं छन्त छंगु लं त्वकाः कायेत अदालतय् यंकल धाःसा वयात गा नापं त्वया ब्यु। ४१सुनानं छन्त करं छगू किलोमीटर तक यंकेत स्वल धाःसा व नाप निगू किलोमीटर हे वना ब्यु। ४२सुनानं छिमिके छुं फवन धाःसा वयात ब्यु। सुनानं छिमिके छुं त्याये का वल धाःसा वयात बिया छव।

शत्रुतय्त माया यायेगु

लूका ६:२७-३६

४३“थथे धया तःगु नं छिमिसं न्यना तःगु दु — ‘जःलाखःलायात माया या, शत्रुयात हेला या।’* ४४तर जिं छिमित

धाये — शत्रुयात माया या, थःत दुःख बीपिनिगु नितिं प्रार्थना या। ४५अले जक छिपिं स्वर्गय् दीम्ह बाःया मस्त जुइ फइ, छायाधाःसा वय्कलं भिपिं व मभिपिं निम्हय्सितं निभाः त्वय्कादी। अले धर्मी व पापी निम्हय्सितं वा वय्कादी। ४६थःत माया याइपिन्त जक माया यानाः छु सिरपाः काये खनी? थथे ला कर काइपिन्सं नं याः। ४७छिमिसं थः दाजुकिजापिन्त जक हनाबना तल धाःसा छु हे भिंगु ज्या यात? छु परमेश्वरयात म्हमस्यूपिन्सं जक अथे मयाः ला? ४८अय्जूगुलिं स्वर्गय् दीम्ह छिमि बाः सिद्धम्ह खः, उकिं छिपिं नं अथे हे सिद्ध जु।*

मसीक दान बीगु खँ

६ १“होश या, मनूतय्त क्यने थें यानाः जक छिमिसं भिंगु ज्या याये मते। मनूतय्त क्यने थें जक भिंगु ज्या यात धाःसा स्वर्गय् च्वनादीम्ह परमेश्वर बाःनं छिमित छुं हे सिरपाः बियादी मखु।* २सुयातं छुं बीबलय् जिं थथे बिया धकाः नाय्खिं च्वय्का जुइ मते। थथे ला निपाः रूवाःपाः दुपिन्सं जक धर्मशास्त्र स्यनिगु छँय् व लँय् लँय् वनाः मनूतय्सं तःधं

धाय्केत धया जुइ। जिं छिमित खःगु खँ धाये — इमिसं काये माःगु सिरपाः काये धुंकूगु दु। ३सुयातं छुं बीबलय् जव ल्हातं याःगु खव ल्हातं मसीमा। ४बीबलय् सुनानं मसीक बीगु या, अले थथे मसीक ब्यूगु खंकादीम्ह परमेश्वर बाःनं छिमित सिरपाः बियादी।

प्रार्थना यायेगु खँ

लूका ११:१-४

५“प्रार्थना यायेबलय् छिमिसं क्यने थें जक याये मते। निपाः रूवाःपाः दुपिन्सं जक मेपिन्सं खनेमा धकाः धर्मशास्त्र स्यनिगु छँय् व लँय् हे दनाः प्रार्थना यानाजुइ। जिं छिमित खःगु खँ धाये — इमिसं काये माःगु सिरपाः काये धुंकूगु दु।* ६प्रार्थना यायेबलय् छिमिसं क्वथाय् च्वनाः खापा तिनाः खने मदुम्ह परमेश्वर बाःयात प्रार्थना या। थथे सुं मदु थाय् वनाः याःगु प्रार्थना खंकादीम्ह परमेश्वर बाःनं छिमित सिरपाः बियादी।

७“प्रार्थना यायेबलय् छिमिसं परमेश्वरयात म्हमस्यूपिन्सं थें म्वाः मदुगु हालाः ताःहाकय्क याये मते। थुकथं याःगु प्रार्थना जक परमेश्वरं न्यनादी धयागु इमिगु धापू खः। ८इमिसं थें छिमिसं यानाजुइ मते।

वय्कःयाके फवने न्ह्यः हे छिमित माःगु खँ परमेश्वर बाःनं स्यू। ९छिमिसं थथे प्रार्थना या —

‘स्वर्गय् च्वनादीम्ह परमेश्वर बाः,
छिगु नां तःधना च्वनेमा

१०छिगु राज्य वयेमा,
छिं मनं तुनादीगु खँ स्वर्गय् थें
पृथ्वीइ नं पूवनेमा।

११न्हियान्हिथं थें
थौं नं जिमित नसा बियादिसँ।

१२जिमिगु पाप क्षमा यानादिसँ,
गथे जिमिसं नं जिमित
स्यंकूपिन्त
क्षमा याना बियाच्वनागु दु।

१३जिपिं तसकं बमलाः, प्रभु,
उकिं जिमित जाँचय् लाकादी
मते।

बरु शैतानयागु ल्हातं
जिमित बचय् यानादिसँ,
छाय्धाःसा राज्य, शक्ति व
महिमा
सदां छिगु हे खः। आमेन।’

१४“थःत मभिं याःपिन्त छिमिसं
क्षमा याःसा छिमित नं स्वर्गय्
च्वनादीम्ह परमेश्वर बाःनं क्षमा
यानादी।* १५मखु, छिमित मभिं

याःपिन्त छिमिसं क्षमा मब्बू धयागु
जूसा छिमिगु पाप नं परमेश्वर बाःनं
क्षमा यानादी मखु।

अपसं चवनेगु खँ

१६“अपसं चवनेबलय् छिमिसं निपाः
रूवाःपाः दुपिन्सं थें रूवाः खिउँका
चवनेगु याये मते। अपसं चवनागु
धकाः क्यनेत इमिसं थःगु रूवाः
खिउँका जुइ। जिं धात्थें धयाचवना —
इमिसं काये माःगु सिरपाः काये धुंकूगु
दु। १७बरु छिमिसं अपसं चवनेबलय्
रूवाः सिलाः छेनय् चिकं तया चवँ।
१८अले छिपिं अपसं चवनाचवंगु
मनूतय्सं मखु, बरु खने मदुम्ह
परमेश्वर बाःनं खंकादी। अले वय्कलं
छिमित सिरपाः बियादी।

स्वर्गय् धन मुंकि

लूका १२:३३-३४

१९“थःगु निंतिं छिमिसं थ्व संसारय्
धन सम्पत्ति मुंके मते। थन मुंकूगु धन
सम्पत्ति खतं नइ, किलं नइ, अले खुँ
खुइ। * २०बरु छिमिसं खतं मनइथाय्,
किलं मनइथाय्, अले खुँ मखुइथाय्
स्वर्गय् धन सम्पत्ति मुंकि। २१छिमिगु
सम्पत्ति गन दु छिमिगु मन नं अन हे
दइ।

मिखा म्हयागु जः

लूका ११:३४-३६

२२“मिखा हे म्हयागु जः खः। मिखा
थीसा जक छिमिगु म्ह छम्हं थी।
२३छिमिगु मिखा स्यंसा छिमिगु म्ह
छम्हं हे खिउँसे चवनी। उकिं छिमिके
दुगु जः हे खिउँसे चवंसा खिउँगु भन
गुलि खिउँसे चवनिगु जुइ।

२४“सुनानं निम्ह मालिकयागु
सेवा याये फइ मखु, छायाःसा वं
छम्ह मालिकयात अप्वः यय्कूसा,
मेम्ह मालिकयात यय्की मखु। वं
छम्हय्सिनं धाःथें याःसा मेम्हय्सिनं
धाःगु खँ न्यनी मखु। अथे हे छिमिसं
परमेश्वर व धन निगूयां सेवा याये फइ
मखु।

नयेत्वनेगुलिइ च्यूताः तये मते

लूका १२:२२-३१

२५“अय्जूगुलिं जिं धयाचवना —
नयेत्वनेगु व पुनेगुलिइ छिमिसं च्यूताः
तये मते। छु, नयेगु स्वयाः प्राण तःधं
मजू ला? पुनेगु स्वयाः शरीर तःधं मजू
ला? २६भंगःपंक्षितय्त् स्व, इमिसं
पुसा हलाः सय्केगु ज्या नं मयाः, नसा
मुंकेगु ज्या नं मयाः। अथेसां स्वर्गय्
चवनादीम्ह परमेश्वर बाःनं इमित नका

तयादीगु दु। इपिं स्वयाः छिपिं तः धं मजू ला? २७ छिपिं मध्ये धन्धा कयाः थःगु आयुलय् मेगु पलख जक नं तने फुम्ह सु दु?

२८ “छु फी, छु पुने धकाः छिमिसं छाया च्यूताः कया जुया? ह्याचवंगु स्वांयात छकः स्व, इपिं गुकथं तःमा जुल? इमिसं ज्या नं याःगु मदु, कापः नं थाःगु मदु। २९ अथेसां जिं धाये — उलि मछि धन सम्पत्ति दुम्ह सोलोमन जुजु छफवः स्वां ति हे भः भः मधाः।* ३० थौं बुयाः कन्हय् हे भवाः जुयावनिगु घाँयात ला परमेश्वरं थुलि समाः याना तयादी धाःसा वय्कलं छिमित पुनेत वसः बिया मदी ला? विश्वास मगाःपिं, छिमिसं गथे क्वात्तुक विश्वास याये मफुगु?

३१ “अय्जूगुलिं छिमिसं ‘छु नये, छु त्वने, अले छु पुने’ धकाः पीर काये मते। ३२ परमेश्वरयात म्हमस्यूपिं मनूतय्सं जक थथे पीर कयाचवनी। छिमित छु छु माः धकाः स्वर्गय् चवनादीम्ह छिमि परमेश्वर बाःनं फुक्क स्यू। ३३ न्हापां परमेश्वरयागु राज्य मा, वय्कलं धयादी थें च्वाँ। अले वय्कलं छिमित माःगु फुक्क बियादी।

३४ “कन्हय् जुइगु खँय् च्यूताः काये मते। कन्हय्यागु च्यूताः कन्हय् हे वइ। थौयात थौयागु हे कष्ट अप्वः।

कर्पिन्त दोष बीगु

लूका ६:३७-३८, ४१, ४२

७ १ “मेपिन्त दोष बी मते, अले छिमित नं दोष बी मखु। २ छाया धाःसा गथे छिमिसं मेपिन्त दोष बिल, अथे हे छिमित नं दोष बी। गुलि छिमिसं कर्पिन्त बिल, उलि हे छिमित नं बी।*

३ “कर्पिनिगु मिखाय् च्वंगु धू खंम्हय्सिनं थःगु मिखाय् च्वंगु सुपः छाया मखन? ४ थःगु मिखाय् सुपः दुहां वनाच्वंगु मखंम्हय्सिनं कर्पिनिगु मिखाय् धू दुहां वनाच्वंगु खँय् छाया वास्ता याः जुइ माल? ५ थःगु हे मिखाय् च्वंगु सुपः मखंम्हय्सिनं कर्पिनिगु मिखाय् च्वंगु धू लिकयाबी धकाः गथे धाये फइ? हे निपाः रूवाःपाः दुपिं, न्हापां थःगु मिखाय् च्वंगु सुपः निं लिका। अले तिनि कर्पिनिगु मिखाय् च्वंगु धू खंकाः लिकाये फइ।

६ “चवखगु चिज खिचायात बी मते, अथे याःसा वं छिमित हे न्याः वइ। फाया न्ह्यःने मोती वाँछवया बी

मते, अथे या:सा वं थुकियात न्हुत्तु न्हुयाबी।

फवँ, मा अले स:ती

लूका ११:६-१३

७“फवँ, अले छिमित बी, माला स्व, अले छिमिसं लुइके फइ, स: ब्यु, अले लुखा चाय्का बी। ८छाय्धा:सा फवंपिन्त बी, माला स्व:पिन्सं लुइकी, अले स: ब्यूम्हय्सित चाय्का बी।

९“अज्या:म्ह सु बौ दइ? सुनां काय्न्ं मरि फवनीबलय् ल्वहं बी? १०अथे हे न्या फवनीबलय् ताहा बी? ११मभिंपिं जुया: नं छिमिसं थ: मस्तय्त भिंगु भिंगु बी स: धा:सा स्वर्गय् च्वनादीम्ह बा:नं जक थ:के फवंम्हय्सित भन भिंगु बिया मदी ला?

१२“छिमित मेपिन्सं छु या:सा य: छिमिसं नं इमित अथे हे या। थ्व हे खँ व्यवस्था व अगमवक्तातय्सं स्यना थकूगु ख:।*

निपु लँ

लूका १३:२४

१३“चिब्यागु ध्वाखां दुहां हँ, छाय्धा:सा नरकय् वनिगु ध्वाखा तब्या, अले लँ तब्या जुइ। वने अ:पुगुलिं थ्व ध्वाखां दुहां वनिंपिं

यक्व दइ। १४जीवनयागु ध्वाखा धा:सा चिब्या, अले लँ चिब्या। उकिं थनं जुइपिं मनूत यक्व दइ मखु।

सिमा व फल

लूका ६:४३-४४

१५“फताहा अगमवक्तात खना: होश या, छाय्धा:सा थुपिं फैचायागु ख्वा:पालं पुया वइ। दुनें धा:सा थुपिं ग्यानापुपिं गुंखिचा थें जुइ। १६थुमिगु ज्या स्वया: छिमिसं थुमित म्हसीके फइ। कं भालय् दाख सइ मखु। अथे हे कंमाय् य:मरि सइ मखु। १७भिंगु सिमाय् भिंगु हे फल सइ। अथे हे मभिंगु सिमाय् मभिंगु हे फल सइ। १८भिंगु सिमाय् मभिंगु फल गुबलें सइ मखु। अथे हे मभिंगु सिमाय् भिंगु फल गुबलें सइ मखु। १९अय्जूगुलिं भिंगु फल मस:गु सिमायात पाला: छ्वय्का छ्वइ।* २०थुकथं इमिगु ज्यां हे इपिं भिं ला कि मभिं धका: सीके फइ।*

जिं छिमित गुबलें हे म्हमस्यू

लूका १३:२५-२७

२१“जित: ‘प्रभु, प्रभु’ जक धया जुइपिं मनूत परमेश्वरयागु राज्यय् दुहां वने फइ मखु। स्वर्गय् च्वनादीम्ह जिमि बा:यात लय्तायेक ज्या

यानाजूपिं जक वय्कःयागु राज्यय् दुहां वने फइ। २२न्याय याइखुन्हु यक्वसिनं जितः थथे धाइ — ‘प्रभु, प्रभु, छिगु नामं जिमिसं अगमवाणी कना मवया ला? छिगु हे नामं भूत दुबिना च्वंपिं मनूतय्त लाय्का मवया ला? अले छिगु हे नामं यक्व हे अजूचायापुगु ज्या मयाना ला?’ २३जिं इमित थथे लिसः बी — जिं छिमित म्ह हे मस्यु। मभिंगु ज्याखँ यानाजुइपिं, छिपिं फुककं जिथासं तापाक्क हँ।*

छँ दय्कीपिं निम्ह मनू

लूका ६:४७-४८

२४“अय्जूगुलिं जिगु वचन न्यनाः उकथं हे याइम्ह मनू ल्वहं दुथाय् छँ दनीम्ह बुद्धि दुम्ह मनू थें खः। २५वं छँ दय्के धुंकाः तसकं वा वयाः बाः वल। हानं तसकं फय् वयाः वयागु छँय् कल। अय्न् ल्वहंयागु बल्लाःगु जगय् दनातःगुलिं वयागु छँ मदुन। २६अथे हे जिगु वचन न्यनाः नं उकथं मयाइम्ह मनू फि दुथाय् छँ दय्कीम्ह मूर्ख मनू थें खः। २७वं छँ दय्के धुंकाः तसकं वा वयाः बाः वल। हानं तसकं फय् वयाः वयागु छँय् कल। अले वयागु छँ दुना वन।”

२८अन च्वंपिं मनूत फुककं येशूं

धयादीगु थ्व खँ न्यनाः छक्क जुल। २६छाय्धाःसा वय्कलं इमि शास्त्रीतय्सं थें मखु, बरु अधिकार दुम्ह मनुखं थें स्यनादिल।*

कोहियात लाय्कादीगु

मर्कूस १:४०-४५; लूका ५:१२-१६

१येशू पहाडं क्वहां भाय्वं ग्वाः ग्वाः मनूत वय्कः नाप वन। २अबलय् हे छम्ह कोहिम्ह मनुखं वयाः वय्कःयात भागि यानाः थथे धाल — “प्रभु, छिं यय्कादीसा जितः शुद्ध यानादी फु।”

३अले वय्कलं वयात थियाः धयादिल — “छि शुद्ध जुइमा।” थुलि धाय्वं हे व कोहि ल्वचं शुद्ध जुल। ४अले वय्कलं वयात धयादिल — “न्यनादिसँ, थ्व खँ सुयातं कनादी मते। पुजाहारीतय्थाय् वनाः छिं थःगु ल्वय् लाःगु क्यनादिसँ। अले फुककसितं सीकेत व्यवस्थाय् च्वया तःथें माःकथं छायेछी यानादिसँ।” *

रोमी कप्तानया च्यःयात लाय्कादीगु

लूका ७:१-१०

५येशू कफर्नहुमय् भाःबलय् छम्ह रोमी कप्तानं वयाः वय्कःयात थथे बिनित्ति यात — ६“प्रभु, जिम्ह छम्ह

च्यःयात पक्षवातं कयाः तसकं हे सास्ति जुयाच्चन।”

७व्यकलं धयादिल — “जि वयाः वयात लाय्का बी।”

८अले वं धाल — “प्रभु, जिगु छैय् दुहां भायेत छितः मल्वः। छिं धया जक दीसां जिम्ह च्यः लायावनी। ९जिगु क्वव्य सिपाइंत दुसां जिगु च्वय् नं तःधंपिं मनूत दु। जिं सिपाइंतय्त ‘वा’ धाःसा इपिं वइ। अले ‘हुँ’ धाःसा वनी। अथे हे दासयात ‘थथे या’ धाःसा वं अथे हे याइ।”

१०व्यकलं थ्व खँ न्यनाः अजूचायाः व्यकः नाप वःपिं मनूतय्त थथे धयादिल — “जिं छिमित धात्थें धाये — जिं थपाय्सकं विश्वास याइम्ह मनू ला इस्राएल्य् हे नं मखना। ११जिं छिमित धाये — पुर्ब व पच्छिमं यक्व हे मनूत वयाः अब्राहाम, इसहाक व याकूबपिं नाप स्वर्गयागु राज्यय् च्वनी।* १२राज्यय् थ्याःपिं मनूतय्त धाःसा पिने तसकं खिउँसे च्वंथाय् वांछ्वया हइ। अले इपिं अन ख्व जक ख्वयाः वा न्ह्यायाच्चनी।”*

१३अले व्यकलं व कप्तानयात धयादिल — “छैय् भासँ, छिं विश्वास याःथें हे जुइमा।” अबलय् हे वया च्यः लन।

उसाय्मदुपिन्त लाय्कादीगु

मर्कूस १:२९-३४; लूका ४:३८-४१

१४छन्हु येशू पत्रुसयागु छैय् भाल। उबलय् पत्रुसया ससःमां तसकं ज्वर व्यकाः लासाय् ग्वारातुलाच्चन। १५व्यकलं वयागु ल्हाः थियादिल। अले वयागु ज्वर क्वलाना वन। अले वं दनाः व्यकःपिन्त नकेत्वंके याः जुल।

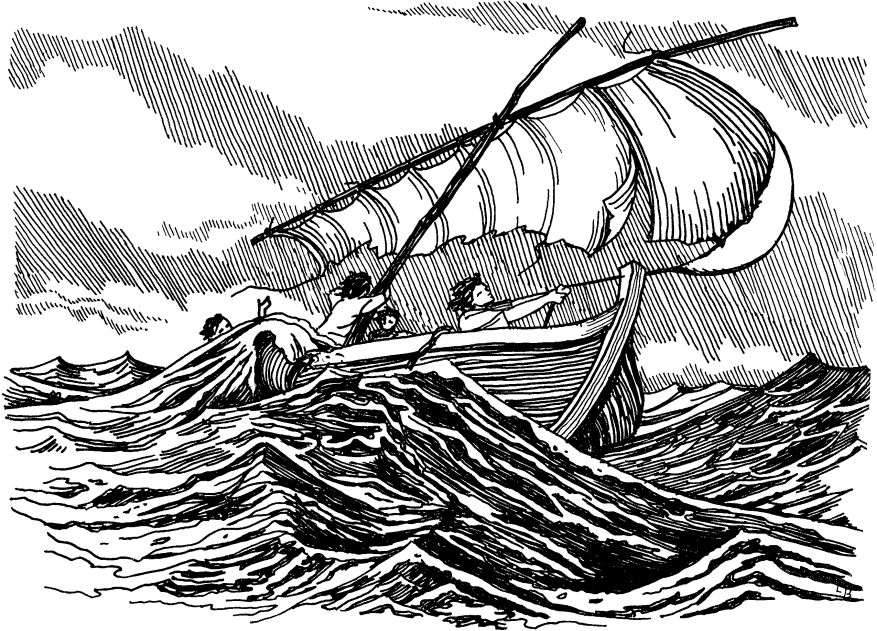
१६बहनी जूबलय् मनूतय्सं भूत दुबिना च्वंपिं तःमह्यसित हे व्यकःयाथाय् हल। म्हुतुं जक नवानाः येशू भूत दुबिना च्वंपिन्त लाय्कादिल, अले हानं म्हंमफुपिन्त नं लाय्कादिल। १७यशैया अगमवक्तां धया थकूगु खँ पूवंकेत व्यकलं थथे यानादीगु खः —

“प्रभु थःमह्यसिनं हे भीगु लव्यली फुककं लिकयाः यंकादिल।”*

येशूया चेला जुइपिं मनूत

लूका ९:५७-६२

१८येशू थःगु जवंखवं यक्व मनूतय्त खनाः चेलातय्त समुद्र पारि वनेगु उजं बियादिल।

समुद्रय् ग्वःफय् वःगु

१६वय्कः भायादीत्यंबलय् छम्ह शास्त्रीं वयाः थथे धाल — “गुरूजु, छि गन गन भाइ जि नं ल्यू ल्यू वये।”

२०वय्कलं लिसः बियादिल — “ध्वंतय् च्वनेत प्वाः दु, भंगःतय् च्वनेत स्वँ दु, मनूया काय्या धाःसा छयं दिकेत नं थाय् मदु।”

२१मेम्ह छम्ह चेलां नं थथे धाल — “प्रभु, जितः जिमि अबुयागु सीम्ह निं थुने बियादिसँ।”

२२वय्कलं वयात धयादिल — “सीम्हयात सीम्हय्सिनं हे थुनी। छि जि लिसे भासँ।”

ग्वःफय्यात दिकादीगु

मर्कूस ४:३५-४१; लूका ८:२२-२५

२३येशू अनं नांचाय् च्वनाः भाल। चेलात नं वय्कः नाप हे वन। २४उबलय् हे आकाभाकां तसकं ग्यानापुक ग्वःफय् वल। लःयागु किसिद्वम्बलं नांचायात त्वपुइत्यन। वय्कः धाःसा घनाच्वन। २५चेलातय्सं वनाः वय्कःयात थनाः थथे धाल — “प्रभु, जिमित बचय् यानादिसँ। जिपिं लखय् दुनिन।”

२६अले वय्कलं इमित धयादिल —

“छिपिं छाया् अपायस्कं ग्यानागु? छिमिसं जितः अज्जं क्वात्तुक विश्वास याये मफुनि ला?” थुलि धयाः वय्कलं दनाः ग्वःफय्यात व लःद्वम्बःयात हक्कादिल। अले ग्वःफय् दित, लःद्वम्बः नं दित।

२७ थ्व खनाः इपिं छक्क जुल। अले थथे धाल — “थ्व गज्याःम्ह मनू खः? समुद्र व फसं नापं थ्व मनूयागु खँ न्यं।”

भूत दुब्बूपिं निम्हय्सित लाय्कादीगु

मर्कूस ५:१-२०; लूका ८:२६-३६

२८ येशू समुद्र पारिइ गदरिनीतय्गु देशय् भायादीबलय् भूत दुबिना च्वंपिं निम्ह मनूतय्सं दिपं पिहां वयाः वय्कःयात नापलात। थुपिं तसकं हे ग्यानापुसे च्वंगुलिं अनं सुं हे मजू।

२९ वय्कःयात खनेवं हे इपिं थथे धकाः चिल्लाय्दनाः हाल — “हे परमेश्वरया काय्, छि जिमिथाय् छाया् भायागु? मत्यवं हे जिमित सजाय् बीत भायागु ला?”

३० अन हे लिक्क छबथां फात नं जयातःगु दु। ३१ भूततय्सं वय्कःयात थथे धकाः बिन्ति यात — “छिं जिमित पितिना हे दीगु जूसा थ्व फातय्के दुबीगु उजं बियादिसँ।”

३२ अले वय्कलं इमित धयादिल — “हुँ।” अले मनूतय्गु म्हं पिहां वनाः

भूतत अन जयातःपिं फातय्के दुबित। अले फात फुक्क ब्वाय् वनाः भीरं क्वब्वात। अले समुद्रय् कुतुं वनाः सित।

३३ फा जयाच्वंपिन्सं शहरय् वनाः अन जूगु खँ फुक्कं न्यंकल। भूत दुबिना च्वंपिन्त छु जूगु खः व नं न्यंकल। ३४ अले शहरय् च्वंपिं मनूत फुक्क वय्कःयात स्वःवल। इमिसं वय्कःयात अनं पिहां भासँ धकाः बिन्ति यात।

पक्षवातं कःम्ह मनूयात लाय्कादीगु

मर्कूस २:१-१२; लूका ५:१७-२६

६ १ येशू अनं नांचाय् च्वनाः समुद्र पारि तुं थःगु शहरय् लिहां भाल। २ मनूतय्सं वय्कःया थाय् छम्ह पक्षवातं कःम्ह मनूयात लासां नापं हल। इमिगु थज्याःगु विश्वास खनाः वय्कलं धयादिल “बाबु, ग्याये मते, छं याःगु पाप क्षमा जुल।”

३ थ्व न्यनाः अन च्वंपिं शास्त्रीत थःथवय् थथे खँ ल्हात — “थ्व मनुखं ला परमेश्वरयात क्वहंकाच्वन।”

४ इमिगु मनय् च्वंगु खँ सीकाः वय्कलं थथे धयादिल — “छिमिसं छाया् मभिगु खँ मतिइ तया जुयागु? ५ ‘छंगु पाप क्षमा जुल’ धायेगु अःपु ला कि ‘दनाः न्यासि हुँ’ धायेगु अःपु? ६ संसारय् च्वंपिनिगु पाप क्षमा

यानाबीत मनूया काय्याके अधिकार दु धयागु खँ छिमिसं सीकि।” अले वय्कलं व पक्षवातं कःम्ह मनूयात थथे धयादिल — “दनाः थःगु लासा ज्वनाः छैँय् भासँ।”

७थुलि धायेवं हे व पक्षवातं कःम्ह मनू दनाः थःगु छैँय् वन। ८थ्व खनाः अन च्वंपिं मनूत ग्यात। अले मनूतय्त परमेश्वरं थज्याःगु अधिकार बियादीगुलिं इमिसं परमेश्वरयात तःधंकल।

येशू मत्तीयात सःतादीगु

मर्कस २:१३-१७; लूका ५:२७-३२

६येशू अनं मेथाय् भायाच्वना-दीबलय् मत्ती धयाम्ह छम्ह मनूयात कर कायेगु अड्डाय् च्वनाच्वंगु खन। अले वय्कलं वयात सःतादिल — “जि नाप भासँ।” अले व दनाः वय्कः नाप वन।

१०छन्हु वय्कः मत्तीयागु छैँय् पाहां जुयाच्वंबलय् कर काइपिं मनूत व पापी मनूत नं वयाः वय्कः व वय्कःया चेलात नाप फ्यतुनाः भव्य नल।* ११थ्व खनाः फरिसीतय्सं वय्कःया चेलातय्त धाल — “छु खः ले? छिमि गुरू ला कर काइपिं व पापीत नाप च्वनाः नया च्वन नि?”

१२इमिसं थथे धाःगु तायाः वय्कलं इमित लिसः बियादिल — “छुं मजूपिं मनूतय्त डाक्टर माली मखु, ल्वय् दुपिन्त जक माली। १३थ्व छु धाःगु खः वनाः बांलाक सीकि — ‘जितः बलि बीहःगु मयः, बरु जितः माःगु ला दया माया खः’ छायाःसा ‘जि धर्मी’ धकाः धया जुइपिन्त मखु, बरु पापीतय्त सःतः वयागु खः।”*

अपसं च्वनेगु खँ

मर्कस २:१८-२२; लूका ५:३३-३६

१४छन्हु बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नाया चेलातय्सं वयाः येशूयाके थथे धकाः न्यन — “जिपिं व फरिसीत न्ह्याबलें अपसं च्वना, छिकपिनि चेलात जक छाया अपसं मच्वंगु?”

१५वय्कलं इमित लिसः बियादिल — “जिलाजं जुइम्ह नापं दतले जन्त वःपिन्सं नुगः मछिंकी ला? अय्न् छन्हु ब्याहा याइम्ह मनूयात लिगनाः यनीतिनि। अले जक इपिं अपसं च्वनी।

१६“पुलांगु वसतय् सुनानं न्हूगु कापतं पर्की मखु, छायाःसा पुलांगु वसतय् न्हूगु कापतं पर्कल कि भन जक बांमलाक तःकू जुइक गुना वनी।

१७ “अथे हे सुनानं पुलांगु छेंगूयागु म्हिचाय् दाखरस तइ मखु, छाय्धा:सा पुलांगु छेंगूयागु म्हिचाय् दाखरस तल धा:सा म्हिचा हे गुना वनी। अले दाखरस नं वाइ, म्हिचा नं स्यनी। थथे मयासे बरु दाखरस न्हूगु म्हिचाय् तल धा:सा नितां बचय् जुइ।”

सीम्ह मचा व मफुम्ह मिसा

मर्कुस ५:२१-४३; लूका ८:४०-५६

१८ येशू इमित थथे धयाच्चवनादीबलय् हे धर्मशास्त्र स्यनिगु छेंया छम्ह थकालिं वया: वय्क:यात भागि याना: थथे धाल — “जिमि म्हाय् नकतिनि हे जक सित। छिं भाया: ल्हातं जक थियादीसां जिमि म्हाय् म्वाना वइ।”

१९ अले वय्क: दना: व नाप भाल। चेलात नं वय्क: नाप वन। २० वय्क:पिं लँय् भायाच्चवंबलय् भिंनिदंनिसें हि क्वहां वइगु ल्वचं थिया चवंम्ह छम्ह मिसां ल्यूनं वया: वय्क:यागु गाच्च: थिल। २१ “वय्क:यागु गाच्च: जक थी फत धा:सा जिगु ल्वय् लाया वनी” धका: वं मतिइ त:गु ख:।

२२ अले वय्क: फहिलादिल। व मिसायात खना: वय्कलं धयादिल — “केहें मय्जु, ग्यानादी मते। छिं विश्वास या:गुलिं छिगु ल्वय् लन।” अबलय् हे व मिसायागु ल्वय् लन।

२३ अनंलि वय्क: थकालियागु छेंय् भाल। अन सी बाजं थानाचर्वपिं व ख्वया चर्वपिं मनूत खना: २४ वय्कलं धयादिल — “छिपिं फुक्कं पिने हुं। मचा मसीनि। द्यना जक चवंगु ख:।” वय्कलं थथे धयादीगुलिं इमिसं वय्क:यात हिस्यात। २५ मनूतय्त पिछ्वयादी धुंका: वय्कलं दुहां भाया: मचायात ल्हातं ज्वना: थनादिल। अले व मचा दना वल। २६ थ्व खँ दे न्यंक बय्बय् जुल।

निम्ह कांयात व छम्ह लातायात लाय्कादीगु

२७ येशू अनं भा:बलय् निम्ह कांपिं वय्क:या ल्यू ल्यू वना: थथे धका: चिल्लाय् दना: हाल — “हे दाऊदया काय्, जिमित दया यानादिसँ।”

२८ वय्क: छें थ्यने धुंका: इपिं नं वय्क:याथाय् वल। अले वय्कलं इमिके न्यनादिल — “जिं छिमित लाय्काबी फु धका: छिमित विश्वास दु ला?”

अले इमिसं लिस: बिल — “दु, प्रभु।”

२९ अले वय्कलं इमिगु मिखा थिया: धयादिल — “छिमिसं विश्वास या:थें छिमिगु मिखा लना वनेमा।” ३० अले इमिसं मिखां खन। वय्कलं इमित थथे धयादिल — “थ्व खँ सुयातं कने

मते।” ३१ अयूनं इमिसं वनाः श्व खँ दे न्यंक बय्बय् याना बिल।

३२ वय्कःपिं अनं भाःबलय् लँय् मनूतय्सं भूत दुबिना च्वंम्ह छम्ह लातायात वय्कःयाथाय् हल।

३३ भूतयात पितिनेवं व मनुखं नवाना हल। अले स्वया च्वंपिं मनूतय्सं छक्क जुयाः थथे धाल — “थथे ला जिमिसं इस्राएलय् गुब्सं मखनानि।”

३४ फरिसीतय्सं धाःसा थथे धाल — “श्व मनूयात भूततय् जुजुं हे भूत पितिनेगु शक्ति ब्यूगु खः।”*

येशू मनूतय्त् माया यानादीगु

मर्कस ६:३४; लूका १०:२

३५ थुकथं येशू शहरय् व गां गामय् चाःहिलाः धर्मशास्त्र स्यनिगु छँय् भायाः स्यनेकने यायां परमेश्वरयागु राज्ययागु भिंगु खँ न्यंकादिल। अले तःतामछि ल्वय् दुपिं मनूतय्त् नं लाय्कादिल।* ३६ मनूतय्गु हुलयात खनाः वय्कःयात माया वन, छायाधाःसा इपिं जवाः मदुपिं फैचात थें हाःनाः मदयाः उखे लाः थुखे लाः मदया च्वन।* ३७ अले वय्कलं

चेलातय्त् धयादिल — “बालि लयेगु ला यक्व हे दु, बालि लइपिं धाःसा म्हो जक दु। ३८ अय्जूगुलिं बालि थुवाःयात बालि लइपिं छ्वया हयादिसँ धकाः प्रार्थना या।”*

भिंनिम्ह प्रेरितत ल्ययादीगु

मर्कस ३:१३-१६; ६:७-१३;

लूका ६:१२-१६

१० १ छन्हु येशू भिंनिम्ह चेला-तय्त् थःथाय् सःताः इमित मभिंगु आत्मा पितिनेगु व न्ह्यागु ल्वय् लाय्के फइगु अधिकार बियादिल। २ थुपिं भिंनिम्ह प्रेरितत थथे खः —

पत्रुस धाःम्ह सिमोन,
वया किजा अन्द्रियास,
जब्दिया काय् याकूब
व वया किजा यूहन्ना,
३ फिलिप
व बारथोलोमाइ,
थोमा,
कर काइम्ह मत्ती,
अल्फयसया काय् याकूब
व थेदियस,

६:३४ मत्ती १०:२५; १२:२४; मर्क ३:२२; लूक ११:१५

६:३५ मत्ती ४:२३; मर्क १:३६; लूक ४:४४

६:३६ गन्ती २७:१७; १ राज २२:१७; २ इति १८:१६; इज ३४:५; मर्क ६:३४

६:३७-३८ लूक १०:२

४सिमोन कनानी
व येशूयात धोखा ब्यूम्ह यहूदा
इस्करियोत।

५थुपिं भिनिम्हयसितं वय्कलं
थथे धयाः छ्वयादिल — “यहूदी-
मखुपिन्थाय् व सामरीतय्गु शहरय्
वने मते। ६बरु इस्राएलय् च्वंपिं जवाः
मदुपिं फैचात थें जुया च्वंपिन्थाय्
वनाः ७थथे धकाः न्यंकि —
‘परमेश्वरयागु राज्य न्ह्यःने थ्यंकः वये
धुंकल।’ ८उसाँय्मदुपिन्त लाय्कि,
सीपिन्त म्वाकि, कोहितय्त लाय्कि,
अले भूत पितिना ब्यु। थ्व शक्ति
छिमित सिंतिं दुगुलिं छिमिसं नं सिंतिं
हे या।

९“छिमिसं लुं, वहः व सिजःयागु
धिबा घाना वने मते। १०पिहां वनेत
म्हिचा, लं, लाकां, तुतां ज्वने मते,
छाय्धाःसा ज्या याइपिन्त माक्व ला
अथें हे दइ।* ”

११“गामय् वंसां शहरय् वंसां छिमित
दुकाइम्ह मनूयात मालाः अनं वने
मत्यतले वयाथाय् हे च्वं। १२वयागु
छैय् दुहां वनेवं हे ‘छिमित शान्ति
दयेमा’ धकाः धा। १३छिमिगु खँ
इमिसं थुइका काःसा इमित शान्ति

दइ, मखुसा छिमिसं ब्यूगु शान्ति
छिमिके तुं लिहां वइ। १४गुगुं नं छैय्
अथबाः शहरय् छिमित दुमकाःसा व
छिमिगु खँ तकं मन्यंसा छिपिं अनं
वना छ्व। अनं वनेत छिमिसं थःगु
पालिइ थाःगु धू तकं था था यानाः
हुं।* १५जिं छिमित खःगु खँ धाये —
न्याय यानादीबलय् परमेश्वरं सदोम
व गमोरा शहरय् च्वंपिन्त स्वयाः
अप्वः थ्व शहरय् च्वंपिन्त सास्ति
यानादी।”**

दुःखकष्ट जुइतिनिगु खँ

मर्कूस १३:६-१३; लूका २१:१२-१७

१६“न्यं, गुंखिचातय्गु हुलय् जिं
छिमित फैचा थें यानाः छ्वयाचवनागु
दु। उकिं छिपिं सर्प थें चंख जुइ
माः, अले सुकुभतु थें स्वजा जुइ
माः।* १७मनूतलिसे होश याना जु,
छाय्धाःसा इमिसं ज्वनाः छिमित
अदालतय् लः ल्हाना बी। अले धर्म-
शास्त्र स्यनिगु छैय् यनाः कोरी दाइ।
१८जितः विश्वास याःगुलिं छिमित
हाकिमत व जुजुपिनिगु न्ह्यःने थने
यंकी। छिमिसं अन हे इमित व
यहूदीमखुपिन्त जिगु साक्षी ब्यु।
१९अथे थने यंकीबलय् छिमिसं गथे

१०:१० १ कोर ६:१४; १ तिमो ५:१८ १०:१४ प्रे १३:५१

१०:१५ मत्ती ११:२४; उत १६:२४-२८ १०:७-१५ लूक १०:४-१२ १०:१६ लूक १०:३

याना: छु नवायेगु धका: धन्धा काये मते। छिमिसं नवाये मा:गु खँ छिमित उबलय् हे बियादी। २० छाय्धा:सा छिमिसं नवाइगु खँ छिमिगु थ:गु हे जुइ मखु, छिमिगुपाखें परमेश्वरयागु आत्मां हे नवानादी।

२१ “मनूतय्सं थ: हे दाजुकिजापिन्त महिया: स्याके बी। बौनं थ: हे काय् म्हाय्पिन्त, अले काय् म्हाय्पिन्सं थ: हे मांबौयात महिया: स्याके बी। २२ थथे जिगु नामं याना: छिमित फुककसिनं हेला याइ। दकलय् लिपा तकं क्वात्तुक विश्वास याना: सह याना च्वंम्ह बचय् जुइ।* २३ छगू शहरं ख्याना छ्व:सां छिपिं मेगु शहरय् हुं। जिं छिमित धात्थें धाये — मनूया काय् मवतले छिमिसं इस्राएल न्यंक हे ज्या क्वचाय्के फइ मखु नि।”

२४ “गुरू स्वया: चेला त:धं मजू। अथे हे मालिक स्वया: च्य: त:धं मजू।* २५ चेला थ: गुरू थें जुइ दुगुलिं, अले च्य: थ: मालिक थें जुइ दुगुलिं लुधने मा:। छें थुवा:यात हे भूतया जुजु बालजिबुल धाल धा:सा वया जहानतय्त भन छु जक धाइगु जुइ?”*

सु खना: ग्याये मा:?

लूका १२:४-७

२६ “मनूत खना: छिपिं ग्याये मते। त्वपुयात:गु खने दइतिनि। सुचुकात:गु सी दइतिनि।* २७ जिं छिमित खिउँथाय् धयागु खँ छिमिसं न्हिनय् बय्बय् या। अथे हे जिं छिमित न्हाय्पनय् धयागु खँ छिमिसं क:सिइ च्वना: बय्बय् या।

२८ “म्ह जक स्याये फुपिं, आत्मा स्याये मफुपिलिसे छिपिं ग्याये मते। बरु छिमिगु म्ह व आत्मा नितांयात नरकय् छ्वयादी फुम्हलिसे जक ग्याना च्वं। २९ धिबा छगलं निम्ह चखुंचा न्याये मफु ला? परमेश्वरयात मयय्कं छम्ह चखुंचा नं स्याये फइ मखु। ३० छिमिगु छेनय् च्वंगु सँ छपु छपु दतले हे परमेश्वरं ल्या: खाना तयादीगु दु। ३१ अय्जुगुलिं ग्याये मा:गु मदु। चखुंचा स्वया: ला छिपिं यक्व हे मूवं।”

३२ “सुनां मनूतय्गु न्ह्य:ने ‘जि ख्रीष्टयाम्ह मनू ख:’ धका: धाइ, जिं नं स्वर्गय् जिमि बा:या न्ह्य:ने वयात ‘जिम्ह मनू ख:’ धका: धाये। ३३ सुनां मेपिनिगु न्ह्य:ने ‘जि ख्रीष्टयाम्ह मनू

मखु' धका: धाइ, वयात जिं नं जिमि
बा:या न्ह्य:ने 'जिम्ह मनु मखु' धका:
धाये।" *

ख्रीष्ट येशूयागु निंतिं बाय् माली

लूका १२:४६-५३; १४:२६-२७

३४ "जि संसार्य् शान्ति बीत व:म्ह
धका: छिमिसं ताय्के मते। जि शान्ति
बीत मखु, बरु ल्वाकेत वयाम्ह ख:।

३५ 'जि ला काय्यात बौलिसे,
म्ह्याय्यात मांलिसे,
भौयात माजुलिसे ल्वाकेत
वयाम्ह ख:।

३६ मनुतय् शत्रुत थ:गु छँय् च्वंपिं हे
जुइ।" *

३७ "जित: स्वया: थ: मांबौयात
अप्व: माया याइम्ह मनु जिगु ल्यू
ल्यू वये फइ मखु। अथे हे थ: काय्
म्ह्याय्पिन्त जित: स्वया: अप्व: माया
याइम्ह मनु नं जिगु ल्यू ल्यू वये फइ
मखु। ३८ थ:गु क्रूस कुबिया: जिगु ल्यू
ल्यू मवइम्ह मनु जिम्ह चेला जुइ फइ
मखु।" * ३९ थ:गु प्राण बचय् यायेत जक

स्वइम्ह मनु नाश जुया वनी। सुनां जिगु
निंतिं थ:गु प्राण पाइ व बचय् जुइ।" *

सिरपा:

मर्कस ९:४१; लूका १०:१६

४० "छिमित दुका:म्हय्सिनं जित:
दुका:गु जुइ। जित: दुका:म्हय्सिनं
जित: छ्वया हयादीम्हय्सित
दुका:गु जुइ।" * ४१ अगमवक्तायात
अगमवक्ता ख: धका: दुका:म्हय्सित
अगमवक्तायात बीगु सिरपा: हे दइ।
अथे हे परमेश्वरं धा:थें च्वनिम्हय्सित
दुका:म्हय्सित नं वयात थें हे सिरपा:
दइ। ४२ जिं छिमित ख:गु खँ धाये —
सुनानं जिमि चेला ख: धका: दकलय्
चिधंम्ह मनुयात तकं छगू गिलास
जक ल: त्वंकूसां वं सिरपा: काये
खनी।"

बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नायागु खँ

लूका ७:१८-३५; १६:१६

११ १ भिंनिम्ह चेलातय्त थुलि
धाये धुंका: येशू अनं गां
गामय् स्यनेकने यायेत व भिंगु खँ
न्यंकेत भाल।

१०:३३ २ तिमो २:१२ १०:३५-३६ मीका ७:६

१०:३८ मत्ती १६:२४; मर्क ८:३४; लूक ९:२३

१०:३९ मत्ती १६:२५; मर्क ८:३५; लूक ९:२४; १७:३३; यूह १२:२५

१०:४० मर्क ९:३७; लूक ९:४८; १०:१६; यूह १३:२०

२ भयालखानाय् कुना तःम्ह यूहन्नां मुक्ति बीम्ह ख्रीष्टं यानादीगु ज्याखँ न्यनाः थः चेलातय्त वय्कःयाथाय् थथे धकाः न्यंके छ्वयाहल।
३ “भायादीमाःम्ह छि हे खः ला कि जिमिसं मेम्हय्सिगु लँ स्वयाच्चवने माः नि?”

४ वय्कलं इमित लिसः बियादिल —
“छिमिसं छु छु खना अले न्यना यूहन्नायात वनाः व हे धयाब्यु।
५ कांपिन्सं मिखां खन, लंग्रात न्यासि वने फत, कोहित लाया वन, ख्वाँय्तय्सं ताल, सीपिं मनूत हानं म्वाना वल, अले चीमिपिन्सं भिंगु खँ न्यन।* ६ जिगु विश्वासय् सुनां संखा याइ मखु, व धन्यम्ह खः।”

७ यूहन्नाया चेलात लिहां वने धुंकाः वय्कलं यूहन्नायागु खँय् थथे धयादिल — “मरुभूमिइ वनाः छिमिसं छु स्वया? फसं संकाच्वंगु तिं कथि स्वः वनागु ला? ८ मखुसा छिपिं छु स्वयेत वनागु लय्? बाबांलाःगु वसतं पुना तःपिं मनूतय्त स्वः वनागु ला? बाबांलाःगु वसतं पुना तइपिं ला लाय्कुलिइ जक दइ। ९ धात्थें छिपिं छु स्वः वनापिं? अगमवक्तायात स्वः वनागु ला? खः, जिं धाये —

यूहन्ना अगमवक्ता स्वयाः यक्व तःधं। १० थ्वयागु खँ धर्मशास्त्रय् थथे च्वयातःगु दु —

“जिं जिम्ह दूतयात छंगु न्ह्यः हे छ्वया बी।

वं हे छंगु निंतिं लँ दय्का बी।” *

११ “जिं छिमित खःगु खँ धाये — बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्ना स्वयाः तःधंम्ह मनू मेम्ह मदु। अथेसां स्वर्गयागु राज्यय् दक्वसिबय् चिधंम्ह मनू नं व स्वयाः तःधं जुइ। १२ बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नां भिंगु खँ न्यंकूसांनिसें स्वर्गयागु राज्यय् दुहां वनेत मनूतय्सं धित्तुधिनाः जुल। थुकथं इमि दथुइ धेंधेंबल्लाः जुल।* १३ थ्व हे यूहन्नाया न्ह्यः वःपिं फुकक अगमवक्तातय्सं व व्यवस्थां नं स्वर्गयागु राज्ययागु खँ धया वंगु खः। १४ छिमिसं थ्व खँ विश्वास याना काःसा वइतिनि धाःम्ह एलिया यूहन्ना हे खः।* १५ सुयाके न्हाय्पं दु वं न्यना का।”

१६ “थौकन्हय्यापिं मनूतय्त छु नाप दाँजय् यायेगु? थुपिं ला बजारय् च्वनाः पासापिन्त सःताः थथे खँ ल्हाइपिं मस्त थें च्वं —

१७ 'जिमिसं बाँसुरी पुया:
नं छिपिं प्याखं मल्हू,
जिमिसं सीबाजं थाना:
नं छिपिं मख्वः।' १

१८ नयाः त्वनाः सनामजुइम्ह यूहन्ना
वल। इमिसं वयात — 'भूत दुब्यूम्ह
मनू' धकाः धाल। १९ मनूया काय्न्
नये त्वने याना जुल। इमिसं वयात —
'नगुलु, अय्लाःगुलु व कर काइपिनि
व पापीतय् पासा' धकाः धया जुल।
इमिगु बुद्धि ला इमिगु ज्यां हे कयं।"

विश्वास मयाइपिं मनूत

लूका १०:१३-१५

२० येशू अप्वः यानाः अजूचायापुगु
ज्या यानादीगु शहरय् च्वंपिं मनूतय्सं
पश्चाताप मयाःगुलिं इमित ब्वः
बियादिल। २१ "हे खोराजीन व बेथसेदाय्
च्वंपिं मनूत, छिमित धिक्कार दु,
छाय्धाःसा छिमिथाय् याःगु अजू-
चायापुगु ज्याखँ टुरोस व सीदोनय् याःगु
जूसा अन च्वंपिन्सं उबलय् हे भांग्रां
हिनाः नौनं बुयाः पश्चाताप याये धुंकल
जुइ।* २२ जिं छिमित धाये — परमेश्वरं
न्याय यानादीबलय् टुरोस व सीदोनय्

च्वंपिन्त स्वयाः अप्वः छिमित सास्ति
यानादी।

२३ "हे कफर्नहुमय् च्वंपिं मनूत,
छिमित छु स्वर्गय् थत यनी धयाच्वनागु
ला? छिमित ला नरकय् क्वफाइ।
छिमिथाय् याःगु अजूचायापुगु ज्याखँ
सदोमय् याःगु जूसा आः तक नं सदोम
दया च्वनिगु जुइ।* २४ जिं छिमित
धाये — परमेश्वरं न्याय यानादीबलय्
सदोमय् च्वंपिन्त स्वयाः छिमित
अप्वः सास्ति यानादी।"*

जिथाय् भासु लंकः वा

लूका १०:२१-२२

२५ अबलय् येशू धयादिल — "हे
परमेश्वर बाः, स्वर्ग व पृथ्वीया प्रभु,
जिं छितः सुभाय् बी, छाय्धाःसा छिं
थ्व खँ सःस्यू व थू धाइपिन्त न्यंका
मदिसे छुं मस्यूपिं मस्तय् न्यंकादिल।
२६ बाः छितः थ्व हे भिं ताल।"

२७ "बाःनं हे फुकक जिगु ल्हातय्
तयादीगु खः। काय्यात सुनानं
म्हमस्यू, बाःनं जक काय्यात म्हस्यू।
अले बाःयात नं सुनानं म्हमस्यू, काय्न्
जक स्यू। काय्न् म्हसीका ब्यूपिन्सं
जक बाःयात म्हसी।"*

११:२१ यशै २३:१-१८; इज २६:१-१८; योए ३:४-८; आमो १:६-१०; जक ६:२-४
११:२३ यशै १४:१३-१५; उत १६:२४-२८ ११:२४ मती १०:१५; लूक १०:१२
११:२७ यूह ३:३५; १:१८; १०:१५

२८ “कु कुबिया: त्यानु चा:पिं फुककं जिथाय् भासु लंक: वा, जिं छिमित आराम बी। २९ जिगु जुवा छिमिसं कुब्बु, अले जिके स्यना का, छायाधा:सा जि स्वजाम्ह व क्वमिलुम्ह ख:। अले छिमिसं दुनुगलंनिसं आराम काये खनी।* ३० जिगु जुवा कुबी अ:पु, अले जिगु कु याउंसे च्वं।”

विश्रामबारयागु खँ

मर्कूस २:२३-२८; लूका ६:१-५

१२ १ येशू विश्रामबारं खुन्हु छ्व बया लं जुया: भाया च्वंबलय् वय्क:या चेलातय्सं नये पित्या:गुलिं छ्वमा स्वहाय्का: नयेत स्वल।* २ इमिसं अथे या:गु खना: फरिसीतय्सं वय्क:यात धाल — “स्व, छिमि चेलातय्सं विश्रामबार खुन्हु छु याये मज्यू धा:गु ख: व हे यानाच्वन।”

३ अले वय्कलं लिस: बियादिल — “दाऊदं थ: व थ: नाप व:पिनि नये पित्या:बलय् छु यात धयागु खँ छिमिसं ब्वनागु मदु ला? ४ गुकथं वं परमेश्वरया छँय् दुहां वना: अन छायात:गु मरि नल? अले थ: नाप

व:पिन्त नं नकल। परमेश्वरयात छायात:गु मरि ला पुजाहारीतय्सं सिबय् मेपिन्सं नये हे मज्यू।* ५ विश्रामबार पतिकं पुजाहारीतय्सं विश्रामबारयागु नियम मानय् मया:। अय्ं इपिं दोषी ठहरय् मजू धका: व्यवस्थाय् च्वयात:गु खँ छिमिसं ब्वनागु मदु ला? ६ अय्ं जिं छिमित धाये — देग: स्वया: त:धंम्ह छम्ह थन दु। ७ ‘बलि बी ह:गु जित: मय:, जित: ला दया माया जक य:’ धका: धर्मशास्त्रय् च्वयात:गु खँ बांलाक थुइके फुगु जूसा छिमिसं छुं मया:पिन्त दोषी धका: पा: याइ मखुगु।* ८ मनूया काय् विश्रामबारया नं प्रभु ख:।”

ल्हा: गंमह मनू

मर्कूस ३:१-६; लूका ६:६-११

९ अले येशू अनं धर्मशास्त्र स्यनिगु छँय् भाल। १० अन ल्हा: गंमह छमह मनू दु। वय्क:यात दोष बीत अन च्वंपिन्सं थथे धका: न्यन — “विश्रामबार खुन्हु सुयातं लाय्का बीगु ज्या याये ज्यू ला?”

११ वय्कलं लिस: बियादिल —

“छिमि सुयां फैचा विश्रामबार खुन्हु गालय् कुतुं वन धा:सा छिमिसं वयात थकायेत मस्वइ ला? * १२ फैचा स्वया: ला मनू गुलि यक्व मू वं। उकिं विश्रामबार खुन्हु नं भिंगु ज्या याये ज्यू।”

१३ अले वय्कलं ल्हा: गंम्ह मनूयात धयादिल — “ल्हा: तप्यंकि।” वं ल्हा: तप्यंकल। अले गंगु ल्हा: लना: मेगु ल्हा: थें चवन। १४ फरिसीतय्सं अनं वना: वय्क:यात स्यायेगु ग्वसा: ग्वल।

परमेश्वरं ल्ययादीम्ह च्य:

मर्कूस ३:७-१२; लूका ६:१७-१९

१५ थ्व खँ सिया: येशू अनं भाल। यक्व हे मनूत वय्क:या ल्यू ल्यू वन। वय्कलं म्हंमफुपिं दक्वसित लाय्कादिल। १६ अले वय्कलं थ्व खँय् सुयातं छुं धाये मते धका: रूयाच्च: बियादिल। १७ वय्कलं थथे यानादीगु यशैया अगमवक्तां धया थकूगु थ्व खँ पूवंकेत ख: — १८ परमेश्वरं धयादिल —

“स्व, थ्व जिं ल्ययाम्ह

जि य:म्ह च्य: ख:।

थ्व खना: जि तसकं लय्ता:।

थ्वयागु नुगलय् जिगु आत्मा तयाबी,

अले थ्वं हे जात जातियापिन्त न्याययागु खँ न्यंकी।

१६ थ्व गुबलें सुं नाप ल्वाना जुइ मखु,

तसकं हाला जुइ मखु।

सुनानं थ्वयात लँय् लँय् हाला जूगु खनी मखु।

२० त्वधुलेत्यंगु तिकथि छपु नं थ्वं त्वथुली मखु।

सीत्यंगु मतयात तकं थ्वं स्याइ मखु।

न्याययागु विजय् मजुतले थ्वं छुं हे याइ मखु।

२१ अले जात जातियापिन्सं थ्वयागु हे नामय् आशा यानाचवनी।”*

येशू व बालजिबुल

मर्कूस ३:२२-३०; लूका ११:१४-२३

२२ मनूतय्सं येशूयाथाय् छम्ह कांम्ह लाताम्ह व भूत दुब्यूम्ह मनूयात हल। वय्कलं वयात लाय्कादिल। अले वं मिखां खन, नवाये नं फत। २३ स्वया च्वंपिन्सं छक्क जुया: धाल — “दाऊदया काय् थ्व हे मखु ला?”

२४ थ्व न्यना: फरिसीतय्सं थथे धाल — “भूततय् जुजु बालजिबुलं शक्ति बिया त:गुलिं थ्वं भूतयात पितिना छ्वये फुगु ख:।”*

२५ इमिगु मतिइ च्वंगु खँ थुइका: वय्कलं इमित धयादिल — “गुगुं नं राज्य निकू दला: थ:थवय् ल्वाना जुल धा:सा थ: हे नाश जुइ। अथे हे गुगुं नं शहर व छँ नं थ:थवय् बाया: ल्वाना जुल धा:सा ता:तुइ मखु। २६ अथे हे शैतानतय् दथुइ नं थ:थवय् ल्वापु जुल धा:सा इमिगु राज्य गथे याना: ता:तुइ फइ? २७ बालजिबुलं शक्ति बियात:गुलिं जिं भूतयात पितिना छ्वये फुगु ख: धका: छिमिसं धाल। थथे हे ख: धयागु जूसा छिमि मनूतय्सं जक सुयागु शक्तिं भूत पितिना छ्वइगु लय्? इमिसं छिमित हे दोषी ठहरय् याइ। २८ अथे मखु, जित: परमेश्वरयागु आत्मां भूतयात पितिना छ्वयेगु शक्ति ब्युगु ख: धयागु जूसा परमेश्वरयागु राज्य छिमिथाय् वये धुंकल धका: सीकि। २९ बल्ला:मह मनूयागु छँय् खुइत न्हापां व मनूयात निं ची मा:। वयात ची धुंका: तिनि वयागु छँय् खुया: यने फइ।”

३० “जिगु पँ मलीपिं फुक्क जिमि शत्रु ख:। जित: मुकेत ग्वाहालि मयाइमहय्सिनं जिं मुना तयागु नं हला बी।”*

३१ “मनूतय्सं न्ह्यागु हे मखुगु खँ ल्हा:सां न्ह्यागु हे पाप या:सां इमित क्षमा बी, पवित्र आत्मायात मभिका: खँ ल्हाइपिन्त धा:सा क्षमा बी मखु। ३२ मनूया काय्यात मभिका: खँ ल्हा:महय्सित क्षमा यानाबी, पवित्र आत्मायात मभिका: खँ ल्हा:महय्सित धा:सा आ: नं, लिपा नं, गुबलें हे क्षमा बी मखु।”*

सिमा व फल

लूका ६:४३-४५

३३ “भिंगु सिमाय् जक भिंगु फल सइ। मभिंगु सिमाय् मभिंगु हे फल सइ। थुकथं सिमाय् स:गु फल स्वया: सिमा भिं मभिं सीके फइ।” ३४ ए सर्पया मस्त, छिपिं थेंज्या:पिं मभिपिं मनूतय्सं गथे याना: भिंगु खँ ल्हाये फइ? छाय्धा:सा नुगलय् च्वंगु खँ हे म्हुतुं नवाइ।* ३५ भिंमह मनूया मतिइ भिंगु हे दइगुलिं वं भिंगु भिंगु हे याइ। अथे हे मभिंमह मनूया मतिइ मभिंगु हे दइगुलिं वं मभिंगु मभिंगु जक याइ।”

३६ “जिं छिमित धाये — छिमिसं ल्हाना जूगु म्वा: मदुगु छता छता खँया ल्या:चा: परमेश्वरं न्याय यानादीबलय् कयादी। ३७ छिमिसं नवाना जूगु खं हे छिपिं न्यायया न्हिइ दोषी वा निर्दोष ठहरय् जुइ।”

अजूचायापुगु चिं क्यनेगु इनाप

मर्कस ८:११-१२; लूका ११:२६-३२

३८ अले गुम्हं गुम्हं शास्त्रीत व फरिसीतय्सं जाना: येशूयात धाल — “अय्सा गुरूजु, जिमित अजूचायापुगु चिं छक: याना: क्यनादिसँ रे।”*

३९ वय्कलं धयादिल — “थौकन्हय्-यापिं मनूत गुलि जक मभिना व:गु, अले परमेश्वरयात विश्वास यायेगु त्व:ताह:गु। थुमिसं अजूचायापुगु चिं स्वयेत धयाच्वन। अहं, छिमित अगमवक्ता योनां क्यना वंगु चिं सिबय् मेगु छुं हे चिं क्यनी मखु।* ४० गथे योना न्यायागु प्वाथय् स्वन्हु स्वचा तक च्वन, अथे हे मनूया काय् नं पातालय् स्वन्हु स्वचा तक च्वनी।*

४१ “निनवय् च्वंपिन्सं नं न्याय याइ-बलय् आ:यापिं मनूतय्त सजाँय बी हे मा: धका: नवाइ, छाया:सा इमिसं ला योनां जक न्यंकूबलय् हे पश्चाताप

यात। स्व, थन ला योना स्वया: नं त:धंम्ह छम्ह दु। ४२ न्याय याइबलय् दच्छिनय् च्वंम्ह रानीं नं आ:यापिं मनूतय्त सजाँय बी मा: धका: नवाइ, छाया:सा व तापाकनिसें सोलोमनयागु ज्ञानयागु खँ न्यनेत वल। स्व, थन ला सोलोमन स्वया: नं त:धंम्ह छम्ह दु।”*

पूमवंक या:गु ज्या भन ग्यानापु

लूका ११:२४-२६

४३ “मनूयागु म्हं पिहां वना: भूत आत्मां बाय् च्वनेत मरुभूमिइ मा: जुइ। अय् नं वं बाय् लुइके फइ मखु। ४४ अले वं धाइ ‘जि न्हापा च्वनाच्वनागु छँ हे लिहां वने।’ अले वं लिहां वइबलय् न्हापायागु छँ यचुका: भु: भु: धाय्कात:गु व खालीगु लुइकी। ४५ अले वं वना: थ: स्वया: मभिपिं न्हय्म्ह भूततय्त स:ताहइ। इपिं वया: अन बाय् च्वनी। अले व मनू न्हापा स्वया: गति मलाना वनी। आ:यापिं मभिपिं मनूतय्गु गति नं थथे हे जुइ।”

येशूया मां व किजापिं

मर्कस ३:३१-३५; लूका ८:१९-२१

४६ येशू थथे धया च्वनादीबलय् हे वय्क:या मां व किजापिं वय्क:

नाप खँ ल्हायेत पिने प्यू वयाच्चवन।
४७ छम्हय्सिनं वना: वय्क:यात
धाल — “छिकपिनि मां व किजापिं छि
नाप खँ ल्हायेत पिने प्यू वयाच्चंगु दु।”

४८ अले वय्कलं वयात धयादिल —
“जिमि मां सु ख: ? जिमि किजापिं
सु ख: ?” ४९ अले चेलातय्त पतिचां
क्यना: धयादिल — “मां धा:सां
किजापिं धा:सां थुपिं हे ख:।
५० छाय्धा:सा सुनां स्वर्गय् च्वनादीम्ह
जिमि बा:नं धा:थें याना जुइ व हे जिमि
किजा, जिमि केहें व जिमि मां ख:।”

पुसा हलिम्हय्सिगु उखान

मर्कस ४:१-९; लूका ८:४-८

१३ १ उखुन्हु हे येशू छैनं पिहां
भाया: समुद्र सिथय् वना:
फ्यतुनादिल। २ वय्क:या जवं खवं
यक्व हे मनूत मुंव:गुलिं वय्क: नांचाय्
च्वनादिल। मनूत जक समुद्रया सिथय्
दनाच्चवन।* ३ वय्कलं इमित उखान
कना: यक्व हे खँ स्यनादिल।

“छम्ह मनू बुँइ पुसा ह्व: वन। ४ वं
पुसा ह्व:बलय् गुलिं गुलिं पुसा लँय्
नं लात, अले भंग:तय्सं वया:
नयाबिल। ५ अले गुलिं पुसा ल्वहंलिं
दुथाय् लात। भचा भचा जक चा
दुगुलिं अन ला:गु पुसा याकनं बुया

वल। ६ निभा: त्व:बलय् अन बुया
व:गु मा सुकूचिना वन, अले बल्लाक
हा काये मफुगुलिं गना वन। ७ अले
हानं गुलिं पुसा कंमा दु थाय् लात।
कंमा त:मा जुया व:बलय् अन ला:गु
पुसा थहां वये मफुत। ८ गुलिं पुसा
भिंंगु चा दुथाय् लात, अले यक्व अन्न
सल। गनं सछि, गनं खुइदुगं, गनं
स्विदुगं अन्न सल। ९ सुयाके न्हाय्पं
दु वं न्यना: का।”

छाय् उखान छयले माल?

मर्कस ४:१०-१२; लूका ८:९-१०

१० अले चेलातय्सं वया: वय्क:-
याके न्यन — “छिं इपिलिसे छाय्
उखान छुना: खँ ल्हाना दियागु?”

११ वय्कलं धयादिल — “स्वर्गयागु
राज्ययागु गुप्ति खँ छिमित जक
सीके ब्यूगु दु। इमित सीके मब्यू।
१२ दुम्हय्सित अज्जं तना बी, अले
वयाके भन यक्व दइ। मदुम्हय्सिके
दुगु नं लाका काइ।* १३ अय्जूगुलिं
जिं इपिं लिसे उखान छुना: खँ ल्हानागु
ख: —

‘स्वया: नं इमिसं खनी मखु,
न्यंसां इमिसं ताइ मखु,
अले थुइ नं मखु।’

१४ थुकथं यशैया अगमवक्तां धया वंगु
खँ थुमिके पूवन —

‘छिमिसं न्यनेत ला न्यनी,
अय्न् गुब्सं थुइके फइ मखु।

छिमिसं स्वयेत ला स्वइ,

अय्न् गुब्सं खंके फइ मखु।

१५ छाय्धा:सा छिमिगु नुग: क्वय्
धुंकल,

न्हाय्पं ख्वातुइ धुंकल,

अले छिमिसं मिखा तिस्सी

धुंकल।

मखुसा ला छिमिगु न्हाय्पनं ताये

मा:गु खः,

मिखां खने मा:गु खः,

नुगलं ध्वाथुइका काये मा:गु

खः।

छिपिं पापं लिचिला: जिथाय्

लिफ: स्वया वये मा:गु खः,

अले जिं छिमित लाय्का बीगु

खः।’*

१६ “छिपिं धा:सा धन्यपिं खः,
छाय्धा:सा छिमिगु मिखां खं,
न्हाय्पनं ता। १७ जिं छिमित धात्थें
धाये — त:म्ह हे अगमवक्तातय्सं व
धर्मी मनूतय्सं छिमिसं खंगु खँ तसकं
स्वये मास्ति वय्कूगु खः, अय्न् इमिसं

स्वये मखन। अथे हे छिमिसं न्यंगु खँ
इमिसं तसकं न्यने मास्ति वय्कूगु
खः, अय्न् इमिसं न्यने मखन।*

उखानयागु अर्थ

मर्कस ४:१३-२०; लूका ८:११-१५

१८ “पुसा ह्वलिम्हय्सिगु उखानयागु
अर्थ न्यँ। १९ गुलिखय् मनूतय्सं
परमेश्वरयागु राज्ययागु खँ न्यना:
नं थुइके फइ मखु। थुपिं लँय् ला:गु
पुसा थें खः। इमिगु नुगलय् हलात:गु
परमेश्वरयागु वचन शैतानं वया:
लिकया यंकी। २० ल्वहंलिं दुथाय्
ला:गु पुसा परमेश्वरयागु वचन न्यनेवं
लय्लय् ताया: विश्वास याना काइपिं
खः। २१ परमेश्वरयागु वचनं थुमिगु
नुगलय् दुने थ्यंक हा काये फइ मखु।
अले ता:ई तक च्वने फइ मखु।
दु:खकष्ट वयेवं थुमिसं विश्वास
यायेगु त्व:ता छ्वइ। २२ परमेश्वरयागु
वचन न्यना: नं धन सम्पत्तियागु माया
कया जुइपिं व संसारयागु खँय् च्यूता:
तया जुइपिं मनूत कंमा दु थाय् ला:गु
पुसा थें खः। थुमिसं परमेश्वरयागु
वचनयात गुम्से याना बी। अले थुकिं
अन्न सय्की मखु। २३ परमेश्वरयागु
वचन न्यना: थुइका काइपिं मनूत
भिंगु चाय् ला:गु पुसा थें खः। थुमिसं

यक्व अन्न सय्की। गुलिसिनं सछि,
गुलिसिनं खुइदुगं, गुलिसिनं स्विदुगं
अन्न सय्की।”

नामायागु उखान

२४ येशू मेगु उखान छुनाः इमित
धयादिल — “स्वर्गयागु राज्य थथे
चवं — छम्ह मनुखं थःगु बुँइ भिंगु
पुसा हल। २५ छन्हु चान्हय् फुककं
छनाचवंबलय् शत्रु वयाः छ्व
हलातःगु बुँइ नामायागु पुसा हला
थकल। २६ अले मा थहां वयाः अन्न
सःबलय् नामा नं खने दया वल।

२७ “अले च्यःतय्सं वयाः बुँ थुवाः-
यात धाल — ‘मालिक, छिं बुँइ भिंगु
पुसा जक हला दियागु मखु ला? नामा
गनं बुया वल?’

२८ “बुँ थुवालं धाल — ‘सुं शत्रुं थथे
याना थकल जुइ।’ इमिसं हानं धाल —
‘जिमिसं वनाः नामा पुया छ्वये ला?’

२९ “अले वं धाल — ‘आः थथे
पुइ म्वाःनि। मखुसा छिमिसं नामा
नाप छ्व नं पुया छ्वइ। ३० छ्व
लये मत्यंतले निमां थकाय् नि ब्यु।
लय्बलय् जिं ज्यामितय्त न्हापां नामा
निं पुयाः छ्वय्केत मुकि, अले छ्व
जक जिगु धुकुतिइ मुके हजि धकाः
धाये।’ ”

दक्वसिबय् चिग्वःगु पुसा व सोडायागु उखान

मर्कस ४:३०-३२; लूका १३:१८-२१

३१ अले हानं येशू मेगु उखान
छुनादिल। “स्वर्गयागु राज्य थथे
चवं — छम्ह मनुखं तुग्वःया पुसा थःगु
बुँइ हल। ३२ दक्वसिबय् चिग्वःगु
पुसा जूसां थहां वये धुंकाः थ्व अन
दुगु मेमेगु स्वयाः तःमा जुयाः सिमा
जुल। अले भंगःतय्सं वयाः थुकियागु
कचामचाय् थःगु स्वँ दय्की।”

३३ वय्कलं इमित हानं मेगु उखान
छुनादिल — “स्वर्गयागु राज्य थथे
चवं — छम्ह मिसां सोडा कयाः स्वफा
छ्वचुंलय् ल्वाकछ्यानाः फुकक
थासय् मन्यंतले न्हायाचवन। अले
छ्वचुं फुककं फवंगाना वल।”

३४ वय्कलं मनूतय्त न्हागु खं
थथे उखान छुनाः कनादिल। उखान
मछुइकं वय्कलं छुं नं स्यनामदी।
३५ थुकथं अगमवक्तां थथे धकाः धया
थकूगु खँ पूवन —

“जिं मनूतय्त उखान छुनाः
जक खँ कने।

संसारयागु सृष्टि जूसांनिसें
सुचुकातःगु खँ उला बी।”*

नामायागु उखानयागु अर्थ

३६ अले येशू मनूतय्त त्वःताः छैँय् दुहां भाल। चेलातय्सं वयाः वय्कःयात थथे धाल — “बुँइ हःगु नामायागु उखानयागु अर्थ कनादिसँ।”

३७ वय्कलं इमित धयादिल — “भिंगु पुसा हःम्ह मनूया काय् खः।

३८ बुँ श्व संसार खः। भिंगु पुसा परमेश्वरया राज्ययापिं मनूत खः। अले

नामायागु पुसा शैतानया मनूत खः।

३९ नामायागु पुसा हः वःम्ह शत्रु शैतान खः। छ्व लयेगु ई परमेश्वरं न्याय याइगु ई खः। छ्व लइपिं ज्यामित स्वर्गदूतत खः।

४० “गथे नामायात मुंकाः छ्वय्की न्याय याइबलय् नं अथे हे याइ।

४१ अबलय् मनूया काय् नं थः दूततय्त छ्वया हइ। अले इमिसं वय्कःयागु

राज्यय् च्वंपिं पाप याःपिं व याकूपिं फुक्कसितं मुंकी। ४२ अले इमित मि

गालय् कुर्की। अन इपिं ख्व जक ख्वयाः वा न्हयाचवनी। ४३ परमेश्वरं

यःथें याना जूपिं जक थः परमेश्वर बाःया राज्यय् सूर्य थें थिनाचवनी।

सुयाके न्हायपं दु वं न्यनाः का।”

थुनातःगु धन व मोतीयागु उखान

४४ “स्वर्गयागु राज्य थथे च्वं — छम्ह मनुखं बुँइ थुनातःगु धन

लुइकल। वं उकियात हाकनं त्वपुल। अले व तसकं लय्तायाः वनाः थःगु फुक्क सर्बय् मियाः व बुँ न्यात।”

४५ “हाकनं स्वर्गयागु राज्य थथे च्वं — न्ह्याबलें भिंगु मोती जक माला जुइम्ह छम्ह बंजाः दु। ४६ वं तसकं मूवंगु मोती लुइवं थःके दुगु फुक्क सर्बय् मियाः व मोती न्यात।”

जाःयागु उखान

४७ “स्वर्गयागु राज्य थथे च्वं — न्यालाइपिं मनूतय्सं समुद्रय् न्या

लायेत जाः हात। अले थुकी थी थी कथंयापिं न्या लात। ४८ जाः जायेवं

इमिसं जाःयात समुद्र सिथय् साला काल। अले फ्यतुनाः इमिसं भिंपिं

न्या जुक्व थःपिनिगु थलय् तल। अले मभिंपिं न्या जुक्व वांछ्वल।

४९ परमेश्वरं न्याय यानादीबलय् नं थथे हे जुइ। स्वर्गदूततय्सं वयाः मभिंपिं

मनूतय्त भिंपिं मनूत पाखें ब्यागल तइ। ५० अले मभिंपिं मनूतय्त मि

गालय् कुर्की। इपिं अन ख्व जक ख्वयाः वा न्हयाचवनी।”

५१ वय्कलं न्यनादिल — “थ्व खँ छिमिसं थुल ला?”

अले इमिसं “थुल” धकाः धाल।

५२ वय्कलं हानं धयादिल — “व्यवस्था स्यनिपिं व थुइकीपिं

शास्त्रीत स्वर्गयागु राज्यय् चेला जू

वल धा:सा इपिं छें थुवा: थें जुइ। छें थुवालं थ:गु धुकुतिं न्हूगु व पुलांगु न्ह्यागुं लिकाये फइ।”

नासरतय् येशूयात मयय्कूगु

मर्कूस ६:१-६; लूका ४:१६-३०

५३ थथे उखान कनादी धुंका: येशू अनं भाल। ५४ वय्क: थ:गु हे शहरय् भाल। अन च्वंगु धर्मशास्त्र स्यनिगु छेंय् भाया: वय्कलं मनूतय्त स्यनेकने यानादिल। वय्क:यागु खँ न्यना: मनूतय्सं छक्क जुया: थथे धाल — “थ्वयाके थज्या:गु बुद्धि व अजूचायापुगु ज्या यायेगु शक्ति गनं वल? ५५ थ्व सिँक:मिया काय् मखु ला? मरियम थ्वया मां मखु ला? याकूब, योसेफ, सिमोन व यहूदापिं थ्वया किजापिं मखु ला? ५६ थ्वया केहेँपिं ला थन हे दु नि? थवं थव फुककं गनं सय्का: वल?” ५७ थुकथं इमिसं वय्क:यात विश्वास मयात।

अले वय्कलं धयादिल — “अगम-वक्तायात थ:गु हे शहरय् व थ:गु हे छेंय् मानय् याइ मखु, बरु मेथाय् न्ह्याथासं मानय् याइ।” * ५८ इमिसं विश्वास मया:गुलिं वय्कलं अन यक्व अजूचायापुगु चिं क्यना मदी।

बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नायात स्या:गु

मर्कूस ६:१४-२६; लूका ६:७-९

१४ १ थुबलय् हे गालीलया जुजु हेरोदं येशूयागु खँ न्यना: २ थ: भारदारतय्त धाल — “थ्व मनू ला बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्ना हे जुइ मा:। व सिना: हानं म्वाना व:गु जुइ मा:, उकिं ला वं तत:धंगु अजूचायापुगु ज्या याये फत।”

३ न्हापा हेरोदं थ: किजा फिलिपया कला: हेरोदियासं याना: बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नायात ज्वना: भयालखानाय् कुंगु ख:।* ४ छाया:धा:सा यूहन्नां वयात “थ: किजाभौयात कला: तये मत्य:” धका: धा:गु ख:।* ५ वं यूहन्नायात स्यायेगु नं मतिइ त:गु ख:। अय्न्ं मनूत खना: ग्याना: वं अथे याये मफुत, छाया:धा:सा इमिसं यूहन्नायात अगमवक्ता धका: मानय् यानात:गु ख:।

६ हेरोदयागु बुदिया लसताय् हेरोदियासया म्हाय्न्ं सकसिया न्ह्या:ने तसकं बांलाक प्याखं ल्हुया-क्यंगुलिं हेरोद तसकं लय् ताल। ७ अले वं न्ह्यागु फवसां बी धका: पाफल। ८ व मचां थ: मांम्हय्सिनं स्यनात:थें धाल — “जित: आ: हे

बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नायागु छचं भुइ तया: बियादिसँ।” ६श्व न्यना: वं तसकं नुग: मछिंकल, अयनं न्ह्यागु फ्वंसां बी धका: फुककसिगु न्ह्य:ने पाफये धुंकूगुलिं यूहन्नायागु छचं ध्यना हजि धका: उजं बिल। १०अले वं सिपाइँत छ्वया: भयालखानाय् यूहन्नायागु छचं धेके बिल। ११अले छचं भुइ तया: व मचायात बी हल। मचां व थ: मांयात बी यंकल। १२अले यूहन्नाया चेलातय्सं वया: वयागु सीम्ह यंका: थुना बिल। अले इमिसं वना: थ्व खँ येशूयात न्यंकल।

न्याद्व: मनूतय्त नकादीगु

मर्कूस ६:३०-४४; लूका ९:१०-१७;

यूहन्ना ६:१-१५

१३श्व न्यना: येशू नांचाय् च्वना: सुं मदुगु थासय् भाल। वय्क: भाल धयागु खँ न्यना: मनूत शहरं निसैं वय्क:या ल्यू ल्यू न्यासि वन। १४नांचां क्वहां भा:बलय् ग्वा: ग्वा: मनूतय्त खना: वय्क:यात तसकं माया वन, अले उसांय् मदुपिन्त लाय्कादिल।

१५खिउँ खिउँ धा:बलय् चेलातय्सं वया: वय्क:यात धाल — “खिउँया वये धुंकल, थन छुं हे मदु। थुमित गामय् छ्वयादिसँ। अले अन न्याना: नइ।”

१६वय्कलं इमित धयादिल — “इमित छ्वये म्वा:, इमित छिमिसं हे नकि।”

१७इमिसं धाल — “जिमिके ला न्यापा मरि व निम्ह न्या जक दु।”

१८वय्कलं धयादिल — “छिमिके दुगु मरि व न्या जिथाय् हिँ।”

१९वय्कलं फुककसित ख्यलय् फ्यतुकादिल। न्यापा मरि व निम्ह न्या कया: स्वर्गय् थस्वया: परमेश्वरयात सुभाय् बियादिल। अले मरि कुचा थला: वय्कलं चेलातय्त बियादिल। इमिसं मनूतय्त इना बिल। २०अले इमिसं यतले नल। इना: ल्यं दुगु भिंनिग: दाला जाय्क दु। २१मस्त व मिसात ल्या: मतसे अन मिजंत जक हे न्याद्व: ति दु।

येशू लखय् न्यासि भा:गु

मर्कूस ६:४५-५२; यूहन्ना ६:१६-२१

२२येशू चेलातय्त थ: स्वया: न्हापा हे नांचाय् च्वना: समुद्र पारि वनेगु उजं बियादिल। अनं लिपा मनूतय्त छँय् छ्वयादिल। २३मनूतय्त छँय् छ्वयादी धुंका: वय्क: याक:चा पहाडय् प्रार्थना यायेत थहां भाल। बहनी तकं वय्क: याक:चा हे च्वनादिल।

२४थुबलय् तक नांचा समुद्र सिथं यक्व हे तापाक्क थ्यने धुंकल।

फय् अःखतं वयाच्चंगुलिं लःद्वम्बलं
यानाः नांचा फातापुली थें च्वनाच्चवन।
२५सुथ न्हापां हे वय्कः समुद्रय्
न्यासि भायाः इमिथाय् थ्यंकः भाल।
२६वय्कःयात थथे समुद्रय् न्यासि
भायाच्चंगु खनाः चेलात ग्यानाः “भूत
भूत” धकाः चिल्लाय् दनाः हाल।

२७वय्कलं इमित धयादिल —
“साहस या, जि हे खः, ग्याये मते।”

२८अले पत्रुसं वय्कःयात धाल —
“प्रभु, धात्थें छि हे खः धयागु जूसा
जितः नं समुद्रय् न्यासि वयेगु उजं
बियादिसँ।”

२९वय्कलं वयात “वा” धकाः
धयादिल। पत्रुस नांचां कुहां वनाः
वय्कःया थाय् वनेत लखं लखं
न्यासि वन। ३०फय् वःगु खनाः व
ग्यात, दुनी थें च्वंबलय् व चिल्लाय्
दनाः हाल — “प्रभु, जितः बचय्
यानादिसँ।”

३१अले वय्कलं वयात ज्वनाः
धयादिल — “ग्व, छंगु विश्वास, छाय्
संका यानागु?”

३२वय्कःपिं निम्हं नांचाय् च्वने
धुंकाः फय् नं दित। ३३नांचाय् च्वंपिं
चेलातय्सं वय्कःया तुतिइ भ्वपुलाः
धाल — “छि धात्थें परमेश्वरया काय्
खः।”

३४पारिइ थ्यंकाः इमिसं गनेसरेत
धाःगु थासय् नांचा दिकल। ३५अन
च्वंपिं मनूतय्सं वय्कःयात म्हसीकाः
जवं खवं च्वंगु गामय् थ्व खँ धाय्के
छवत। अले मनूतय्सं वय्कःयाथाय्
उसाँय् मदुपिन्त हल। ३६इमिसं
वय्कःयागु लंयागु च्वः जक थीत
बिन्ति यात। थुकथं लं थ्यूपिं फुककं
लायावन।

थितिकुतियागु खँ

मर्कस ७:१-१३

१५ छन्हु यरूशलेमं सुं फरिसी
व शास्त्रीतय्सं वयाः
येशूयात न्ह्यसः यात — २“छिकपिनि
चेलातय्सं तापाःबाज्यापिनिगु
थितिकुति छाय् मानय् मयाःगु? हानं
ल्हाः मस्युसे नं नइगु?”

३वय्कलं इमित लिसः बियादिल —
“छिमिसं जक छाय् परमेश्वरयागु खँ
मन्यंसे थःगु हे थितिकुति मानय् याना
जुया? ४परमेश्वरं धयादीगु दु — ‘थः
मांबौयात हनाबना ति। मांबौयात म्हुतु
वाइपिन्त स्याना छव।’* ५छिमिसं
धाःसा थथे धया जुल — ‘सुनां थः
मांबौयात बीमाःगु खँ परमेश्वरयात
छाये धुन धकाः धाइ, ६वं थः
मांबौयात हनाबना तये म्वाः।’ थुकथं

छिमिसं थःपिनिगु थितिकुतिं यानाः
परमेश्वरयागु वचनयात ज्यालगय् मजूगु
याना ब्यूगु दु। ७ए निपाः ख्वाःपाः
दुपिं, यशैयां छिमिगु ख्वं थुकथं
पाय्छि जुइक हे धया थकल —

८ ‘थुमिसं म्हुतुं ला
जितः तसकं हनाबना तइ।
नुगलं धाःसा
थुपिं तसकं तापाना चवनी।*
९ थुमिसं थःपिन्सं दय्कूगु
थितिकुतियात
परमेश्वरयागु आज्ञा खः धकाः
मनूतय्त स्यना जुइ।
उकिं थुमिसं जिगु सेवा याःसां
छप्तिं ज्यालगय् मजू।’ ”

मनूतय्त अशुद्ध याइगु ख्वं

मर्कस ७:१४-२३

१० येशू मनूतय्त सःताः धयादिल —
“न्यं अले थुइकि। ११ म्हुतुं दुहां
वनिगुलिं मनूतय्त अशुद्ध याइ मखु,
बरु म्हुतुं पिहां वइगुलिं इमित अशुद्ध
याइ।”

१२ अले चेलातय्सं वयाः वय्कःयात
धाल — “थ्व ख्वं न्यनाः फरिसीत छि
नाप तंम्वय्कल धकाः छिं सिल ला?”

१३ वय्कलं धयादिल — “स्वर्गय्

चवनादीम्ह जिमि बाःनं पिना मदीगु
फुक्क मायात लिना छ्वयादी।
१४ इमित त्वःता छ्व। इपिं कापिं
लँजवाः खः। कांम्ह मनुखं कांम्ह
मनूयात ल्हाः ज्वनाः यंकूसा इपिं
निम्हं गालय् लाइ।”*

१५ अले पत्रुसं धाल — “जिमित थ्व
ख्वं थुइका बियादिसं।”

१६ वय्कलं धयादिल — “छिमिसं
आः तकं थुइके मफुनि ला? १७ छिमिसं
नं थुइके मफु ला? मनूतय्सं म्हुतुं
नःगु प्वाथय् वनी, अले हानं पिहां
तुं वइ। १८ मनूतय्गु म्हुतुं पिहां वःगु
ख्वं धाःसा इमिगु नुगलंनिसें हे पिहां
वइ। अले थुकिं यानाः हे इपिं अशुद्ध
जुइ। १९ छायाःसा मनूतय्गु नुगलं हे
थज्याःगु मभिंगु बिचाः पिहां वइ —
स्यायेगु, व्यभिचार यायेगु, खुइगु,
मखुगु साक्षी बीगु, मेपिन्त मभिंकाः
ख्वं ल्हायेगु। २० मनूतय्त अशुद्ध याइगु
थुकिं हे खः। ल्हाः मस्युसे नयेवं मनूत
अशुद्ध जुइ मखु।”

छम्ह यहूदीमखुम्ह मिसायागु विश्वास

मर्कस ७:२४-३०

२१ येशू अनं टुरोस व सीदोनया
थाय् थासय् भाल। २२ अन छम्ह
कनानी मिसां वयाः वय्कःयात थथे

धाल — “प्रभु, दाऊदया काय्, जितः दया यानादिसँ। जिमि म्हाय्यात भूत दुबिनाः तसकं सास्ति जुयाच्वन।”

२३ अयनं वय्कलं व मिसायात छसः हे नवाना मदी। अले चेलातय्सं वय्कःयात बिन्ति यात — “श्व मिसा ल्यू ल्यू वयाः हाला च्वन, वयात ‘हुँ’ धकाः धयादिसँ।”

२४ वय्कलं धयादिल — “जितः ला भी इस्नाएलयापिं तंपिं फैचात मालेत जक छ्वया हयादीगु खः।”

२५ श्व न्यनाः व मिसा वय्कःयागु तुतिइ भ्वपुल। अले धाल — “प्रभु, जितः ग्वाहालि यानादिसँ।”

२६ वय्कलं धयादिल — “न्हापां मस्तय्त निं गाक्क नके ब्यु, छायाधाःसा मस्तय्सं नयाच्वंगु लाकाः खिचायात वांछ्वया बी मज्यू।”

२७ वं धाल — “खः प्रभु, अथेसां खिचां नं ला थः मालिकं नःबलय् वाःगु नये खनी नि।”

२८ अले वय्कलं वयात धयादिल — “केहँ मय्जु, छिगु विश्वास तसकं तःधं, छि मनं तुं थें जुइमा।” उबलय् हे वया म्हाय् लन।

येशू तःम्हय्सित लाय्कादीगु

मर्कस ७:३१-३७

२६ येशू अनं गालील समुद्र सिथं सिथं भायाः पहाडय् च्वय् भायाः

च्वनादिल। ३० अले मनूतय्सं वय्कःयाथाय् लंग्रा, कां, लाता, ल्हाःतुति संके मफुपिं व अथे हे मेमेगु ल्वचं कःपिन्त हल। वय्कलं इमित लाय्कादिल। ३१ थथे लातातय्सं नवाःगु, ल्हाःतुति मसंपिं लाःगु, लंग्रात न्यासि वंगु, कांतय्सं मिखां खंगु खनाः मनूत छक्क जुल। अले इमिसं इस्नाएलीतय् परमेश्वरयात तःधंकल।

येशू प्यद्वः मनूतय्त नकादीगु

मर्कस ८:१-१०

३२ येशू थः चेलातय्त सःताः धयादिल — “श्व मनूत खनाः जितः तसकं माया वन। थुपिं जि नाप च्वनाच्वंगु स्वन्हु दये धुंकल। नयेगु नं छुं हे मदु। जि इमित मनकुसे लिछ्वय् मास्ति मवः, छायाधाःसा भाःपी मफयाः थुपिं लँय् हे मूर्छा जुइ।”

३३ चेलातय्सं धाल — “थुलिमछि-सित नकेत भीसं थज्याःगु सुं मदुगु थासय् गन कयाः हयेगु?”

३४ अले वय्कलं न्यनादिल — “छिमिके ग्वःपा मरि दु?”

इमिसं धाल — “न्हय्पा मरि व चिचिधिपिं न्या भचा दु।”

३५ अले वय्कलं फुक्कसितं बँय् फयतुकादिल। ३६ अनंलि वय्कलं न्हय्पा मरि व न्या ल्हातय् कयाः

परमेश्वरयात सुभाय् बियादिल। अले मरि कुचा थला: चेलातय्त बियादिल। इमिसं मनूतय्त इना बिल।

३७ अले इमिसं यतले नल। इना: ल्यंदुगु न्हय्ग: ख:मू मुंकल। ३८ मस्त व मिसात ल्या: मतसे अन न:पिं मिजंत जक प्यद्व:ति दु। ३९ अले अन दुपिं ग्वा: ग्वा: मनूतय्त बिदा बिया: वय्क: नांचाय् च्वना: मगादानया इलाकाय् भाल।

अजूचायापुगु चिं क्यनेगु इनाप

मर्कूस ८:११-१३; लूका १२:५४-५६

१६ १ छन्हु सुं फरिसीत व शास्त्रीत येशूयात जाँचय् यायेत वल। अले इमिसं वय्क:यात परमेश्वरं छ्वया हयादीगु ख:सा छगू अजूचायापुगु चिं याना: क्यनादिसँ धका: धाल।*

२ वय्कलं लिस: बियादिल — “निभा: बीबलय् आकाश ह्याउँसे च्वन कि छिमिसं ‘कन्हय् न्हि बांलाइ’ धका: धाइ। ३ अथे हे सुथय् आकाश खिउँसे च्वन कि छिमिसं ‘ग्व:फय् वइ’ धका: धाइ। छिमिसं आकाशयात स्वया: न्हि बांलाइ, बांमलाइ धका: धाये फु धा:सा थ्व ईयागु चिं जक

थुइका काये मफु ला? ४ थौंकन्हय्यापिं मनूत गुलि जक मभिना व:गु, अले परमेश्वरयात विश्वास यायेगु त्व:ता ह:गु। थज्या:पिन्सं अजूचायापुगु चिं स्वयेत धयाच्वन। अहं, छिमित अगमवक्ता योनां क्यनावंगु चिं सिबय् मेगु छुं हे चिं क्यनी मखु।” अले वय्क: अनं भाल।*

फरिसी व सदुकीतय्गु सोडा

मर्कूस ८:१४-२१

५ समुद्र पारिइ थयंका: चेलातय्सं मरि हये ल्व:मंकल। ६ येसू इमित धयादिल — “बांलाक होश या, फरिसीत व सदुकीतय्गु सोडा पाखें बचय् जुया च्वाँ।”*

७ अले इमिसं थ:थवय् थथे खँ ल्हात — “भीसं मरि हये ल्व:मंगुलिं वय्कलं थथे धयादीगु जुइ।” ८ थ्व सिया: वय्कलं इमित धयादिल — “छिपिं छाय् मरि हये ल्व:मन धका: हालाच्वनागु? छिमिगु विश्वास गन वन? ९ छिमिसं अज्ज नं मथूनि ला? न्याद्व: मनूतय्त न्यापा मरि इना: नकागु ल्व:मन ला? अले छिमिसं कुचा काचा जक ग्व:ग: दालाय् मुंका? १० अले प्यद्व: मनूतय्त

न्हय्पा मरि इना: नकागु नं ल्व:मन
ला? उबलय् छिमिसं ग्व:ग: ख:मुलि
मुंका?* ११जिं मरियागु खँ धयाच्चवनागु
मखु, बरु फरिसी व सदुकीतय्गु सोडा
पाखें बचय् जुया च्वँ धका: धयागु
ख:। छिमिसं गथे मथूगु?”

१२अले तिनि इमिसं वय्कलं सोडा
पाखें बचय् जुया च्वँ धयादीगु मखु,
बरु फरिसीत व सदुकीतय्सं स्यनेकने
याइगु खं बचय् जुया च्वँ धयादीगु ख:
धका: थुइकल।

पत्रुसं येशूयात म्हसीकूगु

मर्कस ८:२७-३०; लूका ९:१८-२१

१३येशू कैसरिया फिलिप्पी शहरया
लिकक थ्यंबलय् चेलातय्त थथे
धका: न्यनादिल — “मनूया काय्यात
मनूतय्सं सु धका: धया जुल?”

१४इमिसं लिस: बिल — “गुलिसिनं
बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्ना, गुलिसिनं
एलिया, गुलिसिनं ला यर्मिया, अले
गुलिसिनं मेम्ह हे अगमवक्ता जुइ
धका: धाइगु।”*

१५अले वय्कलं इमिके न्यना-
दिल — “छिमिसं जित: सु धका:
धयाच्चवना लय्?”

१६सिमोन पत्रुसं लिस: बिल —
“छि म्वा:म्ह परमेश्वरया काय्, मुक्ति
बीम्ह ख्रीष्ट ख:।”*

१७वय्कलं वयात धयादिल —
“योनाया काय् सिमोन, छ धन्य ख:,
छाय्धा:सा छं थ्व खँ मनूतय् पाखें
सय्का: धा:गु मखु, बरु स्वर्ग्य्
चवनादीम्ह जिमि बा:नं हे छन्त थ्व खँ
धाय्कादीगु ख:। १८अथेजूगुलिं जिं
छन्त धाये — छ धात्थें हे पत्रुस —
ल्वहं — ख:। जिं थ्व हे ल्वहँतय् थ:गु
मण्डली† दय्के। अले शैतानं तकं थ्व
मण्डलीयात बुके फइ मखु। १९जिं
छन्त स्वर्गया राज्ययागु ता:चा बी। छं
पृथ्वीइ पना त:गुयात स्वर्ग्य् नं पना
तइ, अले छं पृथ्वीइ त्व:ता त:गुयात
स्वर्ग्य् नं त्व:ता तइ।”*

२०थुलि धयादी धुंका: वय्कलं
चेलातय्त वय्क: हे मुक्ति बीम्ह
ख्रीष्ट ख: धयागु खँ सुयातं कने मते
धका: उजं बियादिल।

येशू थ: सीगु खँ कनादीगु

मर्कस ८:३१-३३; लूका ९:२२

२१उबलय् निसें येशू चेलातय्त
ध्वाथुइक धयादीगु यानादिल —

१६:१० मत्ती १५:३४-३८ १६:१४ मत्ती १४:१-२; मर्क ६:१४-१५; लूक ९:७-८

१६:१६ यूह ६:६८-६९ †१६:१८ ग्रीक भाषां एकलेसिया

१६:१९ मत्ती १८:१८; यूह २०:२३

“यरूशलेमय् वनाः जिं थकालिपिं, तःधंपिं पुजाहारीत व शास्त्रीतय्गु ल्हातं दुःखकष्ट फये मानि। लिपा इमिसं जितः स्याना छ्वइ। अले स्वन्हु लिपा जि हानं म्वाना वये।”

२२ थ्व न्यनाः पत्रुसं वय्कःयात छखे यंकाः ब्वः बियाः थथे धाल — “परमेश्वरं थथे याकादी मखु, प्रभु। थथे ला छितः गुबलें हे जुइ मखु।”

२३ वय्कलं लिफः स्वयाः पत्रुसयात धयादिल — “शैतान, छ जिथाय् चवने मते। छं ला जिगु ज्या हे पनेत स्वयाचवन। छं ला परमेश्वरयागु मखु, बरु मनूतय्गु खँय् जक ध्यान बियाचवन।”

गथे यानाः येशूया चेला जुइगु

मर्कूस ८:३४-३८; लूका ९:२३-२७

२४ अले वय्कलं चेलातय्त धयादिल — “जि नाप वयेगु जूसा छिपिं सुनानं थःगु खँय् छुं हे च्यूताः तये मते। अले थःगु क्रूस थःम्हं हे कुबियाः सीत तकं लिमच्युसे जिगु ल्यू ल्यू वा।* २५ थःगु प्राण बचय् यायेत जक स्वइम्ह मनू नाश जुया वनी। सुनां जिगु निंतिं थःगु प्राण पाइ व बचय् जुइ।* २६ सारा संसार

हे ल्हातय् दयाः नं व मनू सिनावन धाःसा वयात छु दइ? वं हानं थःगु प्राण छुकिं लिफ्याना काइ? २७ आः याकनं हे परमेश्वरं मनूया काय्यात भः भः धाय्क स्वर्गदूतत नाप छ्वया हयादी। अले वय्कलं छम्ह छम्ह मनूयात इमिगु ज्या स्वयाः सिरपाः बियादी।* २८ जिं छिमित खःगु खँ धाये — थन दना च्वंपिं मध्ये गुम्हं गुम्हं मनूत मनूया काय् जुजु जुयाः थःगु राज्यय् वःगु मखंतले ला सी तकं मखुनि।”

येशूयागु रूप ह्यूगु

मर्कूस ९:२-१३; लूका ९:२८-३६

१७ १ खुन्हु लिपा येशू पत्रुस, याकूब व याकूबया किजा यूहन्नायात ब्वनाः तज्जाःगु पर्वतय् भाल। २ इमिसं स्वस्वं हे वय्कःयागु रूप हिला वन। वय्कःयागु रूवाः निभाः थें थिना वल, अले वसः नं जः थें त्वइसे चवना वल। ३ इमिसं मोशा व एलिया वयाः वय्कः नाप खँ ल्हानाच्वंगु खन।

४ अले पत्रुसं वय्कःयात धाल — “प्रभु, भीपिं थन हे चवने दत धाःसा गुलि बांलाइ। छिं धयादीसा जिं छिगु

१६:२४ मत्ती १०:३८; लूक १४:२७ १६:२५ मत्ती १०:३६; लूक १७:३३; यूह १२:२५

१६:२७ मत्ती २५:३१; भज ६२:१२; रोम २:५

नितिं, मोशायाम् नितिं व एलियायाम्
नितिं स्वंगू बल्चा दय्का बी।”

५पत्रुसं थथे धया च्वंबलय् तसकं
थीगु सुपाँय् वया: इमित त्वपुल। अले
सुपाँय् दुनें थथे धया ह:गु स: ताये
दत — “थ्व जि य:म्ह काय् ख:। थ्व
लिसे जि तसकं लय्तायाम् दु। थ्वं
धा:गु खँ न्यँ।”** ६थ्व स: न्यना:
चेलात तसकं ग्याना: बँय् भ्वसू वन।

७अले वय्कलं वया: इमित थिया:
धयादिल — “दँ, ग्याये मते।” ८अले
इमिसं थस्वत, अन वय्क: सिबय्
मेपिं सुं हे मद्दु।

९पर्वतं क्वहां भाया च्वंबलय्
वय्कलं इमित धयादिल — “मनूया
काय् सिना: म्वाना मवतले छिमिसं
थ्व खँ सुयातं कने मते।”

१०चेलातय्सं वय्क:याके न्यन —
“शास्त्रीतय्सं न्हापालाक एलिया हे
वये मा: धका: छाय् धयाच्वंगु?”*

११वय्कलं धयादिल — “ख:,
एलिया निं न्हापालाक वया: फुककं
मिलय् याइ। १२जिं छिमित धाये —
एलिया ला वये धुंकल। इमिसं वयात
म्हमसील। इमिसं वयात य:य:थें यात।
मनूया काय्यात नं इमिसं अथे हे याना:
दु:ख कष्ट बी।”* १३अले तिनि इमिसं

वय्कलं बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्नायाम्
खँ धयादीगु ख: धका: थुइकल।

भूत दुब्यूम्ह मचायात लाय्कादीगु

मर्कस ९:१४-२६; लूका ७:३७-४३

१४वय्क:पिं मनूत दुथाय् भा:बलय्
छम्ह मनू वया: वय्क:या तुतिइ
भवपुला: थथे धाल — १५“प्रभु,
जिमि काय्यात दया यानादिसं।
वयात तिल्वय् वया: तसकं सास्ति
जुयाच्वन। भा: भा: पतिं व लखय्
ला:सां मिइ ला:सां ग्वारातू वनिगु।
१६उकिं जिं वयात छिकपिनि
चेलातय्थाय् हया। इमिसं वयात
लाय्का बी मफु।”

१७वय्कलं धयादिल — “छिमिसं
गथे जक विश्वास याये मफुगु? जि
छिपिं नाप ग्व:न्हु हे च्वनीतिनि
धका:? जिं छिमित गुलि जक सह
याना च्वनेगु? मचायात थन हजि।”

१८अले वय्कलं भूतआत्मायात
हक्का: पितिना छ्वयादिल। अबलय्
हे व मचा लन।

१९लिपा चेलातय्सं सुं मद्दुबलय्
वया: वय्क:याके थथे धका: न्यन —
“जिमिसं भूत आत्मायात छाय् पितिना
छ्वये मफुगु?”

२० वय्कलं धयादिल — “छिमिसं क्वात्तुक विश्वास याये मफुगुलिं अथे याये मफुगु खः। जिं धात्थें धाये — छिमिके तू छगः ग्वःछि जक विश्वास दःसां छिमिसं थ्व पहाडयात ‘थनं चिला हुँ’ धाःसा चिला वनी। छिमिसं याये मफुगु छुं नं दइ मखु।*
२१ थज्याःगु ज्या अपसं मच्वंकं व प्रार्थना मयाय्कं याये फइ मखु।”

हानं थः सीगु खँ कनादीगु

मर्कस ९:३०-३२; लूका ९:४३-४५

२२ गालील्य च्वनादीबलय् वय्कलं चेलातय्त् धयादिल — “मनूया काय्-यात ज्वनाः मनूतय्गु ल्हातय् लः ल्हाडगु ई वइन। २३ इमिसं वयात स्याइ, अले स्वन्हु दय्काः हानं म्वाना वइ।” थ्व न्यनाः इमिसं तसकं नुगः मछिंकल।

येशू देगःयागु कर पुलादीगु

२४ येशू व वय्कःया चेलात कफर्नहुमय् भ्नाःबलय् देगःयागु कर काइम्ह मनुखं वयाः पत्रुसयात थथे धाल — “छिमि गुरू देगःयागु कर पुलादी ला कि दी मखु?”*

२५ पत्रुसं लिसः बिल — “पुलादी।”

पत्रुस छैय् दुहां वयेवं वय्कलं वयात धयादिल — “सिमोन, छंगु छु बिचाः दु? थ्व पृथ्वीइ जुजुपिन्सं सुयाके कर व भंसाः काइ? थः काय्पिन्के काइ ला कि मेपिन्के काइ?”

२६ “मेपिन्के” धकाः पत्रुसं लिसः बिल।

अले वय्कलं धयादिल — “अय्सा काय्पिन्सं म्वाः का मखु ला? २७ अय्जूसां भीसं थुमित तं पिकाय्के मज्यू, उकिं समुद्रय् वनाः बल्छि ति। दकलय् न्हापां क्यंम्ह न्यायात सालाः का। वयागु म्हुतुइ छंगु व जिगु देगःयागु कर पुलेत गाक्क धिबा दइ। अले उकिं हे कर पुला ब्यु।”

दकलय् तःधंम्ह सु?

मर्कस ९:३३-३७; लूका ९:४६-४८

१८ १ अबलय् हे चेलातय्सं वयाः येशूयाके न्यन — “स्वर्गयागु राज्यय् दकलय् तःधंम्ह सु खः?”*

२ वय्कलं छम्ह मचायात सःताः इमिगु दथुइ थनाः ३ धयादिल — “जिं छिमित धात्थें धाये — छिमिसं थःगु बिचाः व बानि त्वःताः मस्त थें मजुल धाःसा छिमित स्वर्गयागु

राज्यय् दुकाइ मखु।* ४उकिं थ्व मचा थें क्वमिलु जुइमह मनू हे स्वर्गयागु राज्यय् दकलय् तःधंमह जुइ।

५“सुनां जिगु नामय् थज्याःमह मचायात दुकाइ, वं जितः हे दुकाःगु ति ग्यनी।”

पापय् लाकीगु खँ

मर्कस ९:४२-४८; लूका १७:१-२

६“सुनानं जितः विश्वास याइमह चिधंमह छमह मनूयागु विश्वास स्यंकेत स्वल धाःसा वयात गःपतय् ल्वहंधः घाकाः समुद्रय् क्वफायेगु हे बांलाइ।

७“थ्व गुलि दुःखयागु खँ खः — संसारय् मनूतय्त स्यंकीगु खँ नं दु। थज्याःगु खँ दया हे चवनी। अथेसां थथे स्यंकेत स्वइमह मनूयात धिक्कार दु।”

८“ल्हाः अथबाः तुतिं छन्त पापय् लाकी धाःसा उकियात पाला छ्व। ल्हाः तुति निपां दय्काः गुबलें मसीगु मिइ लायेगु स्वयाः ला ल्हाः तुति मदय्क म्वाना चवनेगु हे भिं।*

९अथे हे मिखां छन्त पापय् लाकी धाःसा उकियात लिकयाः वांछ्वया ब्यु। मिखा निगलं दय्काः नरकयागु

मिइ वांछ्वय्का चवनेगु स्वयाः ला कां जुयाः म्वाना चवनेगु हे भिं।”*

तंमह फैचायागु उखान

लूका १५:४-७

१०“उकिं जिमि मस्त सुं छमहय्सित नं क्वह्यंके मते, छायाःसा जिं छिमित धयाचवना — मस्तय्त सुसाः-कुसाः याइपिं स्वर्गदूतत स्वर्गय् चवनादीमह जिमि बाःयागु न्ह्यःने हे दु। ११अथेजूगुलिं हे मनूया काय् तना च्वंपिन्त बचय् यायेत वःगु खः।*

१२“छमह मनूया सछि फैचा दु। छमह जक फैचा तंसां वं गुइगुमह फैचात त्वःताः तंमह फैचायात माः मवनी ला? १३जिं छिमित खःगु खँ धाये — तंमह फैचा लुइवं मतंपिं गुइगुमह फैचा स्वयाः नं तंमह फैचा खनाः व तसकं लय् ताइ। १४अथे हे स्वर्गय् चवनादीमह छिमि बाःयात नं थ्व मस्त सुं छमह हे नं तनिगु मयः।

पाप याना च्वंमह विश्वासी

लूका १७:३-४

१५“छिमि दाजुकिजा सुनानं छन्त मभिका जुल धाःसा याकःचा हे वनाः वयागु द्वंबिद्वं क्यना ब्यु। वं छंगु खँ

न्यन धा:सा छिपिं हानं मिलय् जुइ फइ।* १६वं छंगु खँ मन्यन धा:सा मेपिं छम्ह निम्हय्सित नं व्वना: हुं। व्यवस्थाय् च्वया त:थें निम्ह स्वम्हय्सिनं साक्षी बिल धा:सा छं वयात ब्यूगु द्वपं ठीक ठहरय् जुइ।* १७इमिसं धा:गु खँ नं वं मन्यन धा:सा मण्डलीइ वना: फुक्क खँ न्यंका ब्यु। मण्डलीयागु खँ नं मन्यन धा:सा छिमिसं वयात यहूदीमखुम्ह व कर काइम्ह मनु थें ताय्कि।

१८“जिं छिमित ख:गु खँ धाये — छिमिसं पृथ्वीइ पना त:गुयात स्वर्गय् नं पना तइ। अले छिमिसं पृथ्वीइ त्व:ता त:गुयात स्वर्गय् नं त्व:ता तइ।* ”

१९“जिं छिमित हानं धाये — थ्व पृथ्वीइ छिपिं सुं निम्हय्सिनं छगू हे मनं छुं फवन धा:सा स्वर्गय् च्वनादीम्ह जिम्ह बा:नं व छिमित बियादी। २०गन जिगु नामय् निम्ह स्वम्ह मनु मुनी, अन जि इपिं नाप दइ।”

क्षमा मयाइम्ह च्य:यागु उखान

लूका १७:४

२१छन्हु पत्रुसं येशूयाके थथे धका: न्यन — “प्रभु, दाजुकिजां पाप या:गु

ग्व:क: तक क्षमा बीगु? न्हय्क: तक ला?”

२२वय्कलं लिस: बियादिल — “न्हय्क: तक जक मखु। थ्व स्वया: न्हयेदुगं अप्व: न्हय्क: तक बी मा:।* ”

२३“स्वर्गयागु राज्य थथे च्वं — छक: छम्ह जुजुं थ: च्य:तय्के इमिगु ल्या:चा: कायेगु क्व:छित। २४वं अथे ल्या:चा: काय् त्यंबलय् वयाथाय् भिद्व: दां त्याये कया त:म्ह छम्ह च्य:यात हल। २५व च्य:याके त्यासा पुलेत धिबा मदुगुलिं जुजुं वयात थ: कला:, काय् म्हाय्पिं, दुगु सर्बय् व थ:त तकं मिया:सां त्यासा पुले हजि धका: उजं बिल।

२६“अले व च्यलं जुजुयागु तुति ज्वना: धाल — ‘महाराज, जित: छन्हु निन्हु दया यानादिसं। जिं फुक्कं धिबा पुला बी।’ २७जुजुयात व मनु खना: दया वना: वं वयागु त्यासा फुक्कं माफ याना बिल।”

२८“अनं वना: वं थ: नाप हे ज्या याइम्ह छम्ह च्य:यात नाप लात। व च्यलं वयाके स:बस त्याये कयात:गु जुयाच्वन। वं वयात खनेवं ग:तां ज्वना: — ‘का, आ: थथें हे जिगु धिबा पु’ धका: धाल।

२६ “वया पासाम्हयसिनं वयागु तुति ज्वनाः धाल — ‘छन्हु निन्हु पिया ब्यु। जिं छंगु धिबा फुककं पुला बी।’ ३० व मानय् मजू। अले धिबा मपुतले वयात भयालखानाय् तया बिल।

३१ “थ्व खनाः व नापं ज्या याइपिं च्यःतय्सं तसकं नुगलय् स्याकल। अले इमिसं वयाः जुजुयात फुकक खँ न्यंकल। ३२ जुजुं वयात सःताः धाल — ‘ए दुष्ट मनू, छं बिन्ति याःगुलिं जिं छंगु त्यासा फुककं माफ याना बिया। ३३ जिं छन्त दया याना थें छं नं थः नापं ज्या याइम्ह च्यःयात दया याये म्वाः ला?’ ३४ जुजुं तसकं तंम्वयाः फुकक धिबा मपुतले वयात भयालखानाय् कुना तयेगु उजं बिल।”

३५ “छिमिसं नं थः दाजुकिजापिन्त दुनुगलनिसें क्षमा याना मबिल धाःसा स्वर्गय् च्वनादीम्ह जिमि बाःनं नं छिमित अथे हे यानादी।”

पारपाचुकेगु खँ

मर्कूस १०:१-१२; लूका १६:१८

१६ १ थुलि धयादीधुंकाः वय्कः गालीलं यर्दन खुसि पारिइ यहूदियाय् भाल। २ अनं नं ग्वाः ग्वाः मनूत वय्कःया ल्यू ल्यू वल। अले वय्कलं म्हंमफुपिन्त लाय्कादिल।

३ गुम्हं गुम्हं फरिसीतय्सं वयाः वय्कःयात जाँचय् यायेत थथे धकाः न्यन — “मनूतय्सं छुं जुयाः थः कलाःयात त्वःते माल धाःसा त्वःते ज्यू ला कि मज्यू?”

४ वय्कलं लिसः बियादिल — “छिमिसं धर्मशास्त्रय् थथे च्वयातःगु ब्वनागु मदु ला? ‘सृष्टि यानादीबलय् हे परमेश्वरं इमित मिजं मिसा यानाः दय्कादीगु खः?’* — ५ अय्जूगुलिं मनूत थः मांबौयात त्वःताः कलाः नाप चवं वनी। अले इपिं निम्हं छम्ह हे जुइ।* ६ उकिं आः इपिं निम्ह मखु, छम्ह हे जुइ धुंकल। परमेश्वरं हनादीपिन्त मनूतय्सं फाये मज्यू।”

७ फरिसीतय्सं हानं न्यन — “अय्* जूसा मोशां पारपाचुके यायेत भवं च्वयाः जक याये माः धकाः छाय् धया थकूगु लय्?”*

८ वय्कलं लिसः बियादिल — “छिमिगु नुगः छाःगुलिं हे मोशां अथे पारपाचुकूसां ज्यू धकाः धया थकूगु खः। सृष्टि याःबलय् निसें हे थथे जूगु मखु। ९ जिं छिमित धाये — सुनानं छुं खँ मदय्क थः कलाःयात त्वःताः मेम्ह कलाः हःसा वं व्यभिचार याःगु जुइ। अथे हे त्वःता तःम्ह मिसायात

हःम्ह मिजनं नं व्यभिचार याःगु जुइ।”*

१० अले चेलातय्सं वय्कःयात धाल — “निम्हतिपूयागु स्वापु थज्याःगु हे खः धयागु जूसा ब्याहा मयायेगु हे बांलाः।”

११ वय्कलं इमित धयादिल — “फुक्कसिनं थथे याये फइ मखु, परमेश्वरं हे यानादिल धाःसा जक याये फइ। १२ मनूतय्सं ब्याहा मयाइगु तःतामछि कारण दु। गुम्हं ला बूसांनिसें हे नपुंसक जुइ, गुम्हय्सित ला मनूतय्सं हे अथे याना बी। अले गुम्हं ला स्वर्गयागु राज्ययागु नितिं ब्याहा मयाइपिं नं दु। थूम्हय्सिनं थव खँ न्यना का।”

मस्तय्त आशिष बियादीगु

मर्कूस १०:१३-१६; लूका १८:१५-१७

१३ येशू आशिष बियादी धकाः मनूतय्सं थः मस्तय्त वय्कःयाथाय् ब्वना हल। चेलातय्सं धाःसा इमित हक्काः छवल।

१४ वय्कलं धयादिल — “मस्तय्त पने मते। इमित जिथाय् छवया हजि, छायाःसा स्वर्गयागु राज्य थज्याःपिनिगु हे खः।” १५ अले

मस्तय्त आशिष बियाः वय्कः अनं भाल।

तःमिम्ह ल्याय्म्ह मनू

मर्कूस १०:१७-३१; लूका १८:१८-३०

१६ छन्हु छम्ह मनुखं येशूयाथाय् वयाः धाल — “गुरूजु, भिंगु छु ज्या याःसा जितः अनन्त जीवन दइ?”

१७ वय्कलं लिसः बियादिल — “छिं जिके छाया भिंगु खँ न्यं वयाचवना? भिम्ह ला परमेश्वर जक हे दु। अनन्त जीवन दय्केत छिं आज्ञा मानय् याये माः।”

१८ “जिं छु आज्ञा मानय् याये माल?” धकाः वं न्यन।

अले वय्कलं लिसः बियादिल — “मनू स्याये मते, व्यभिचार याये मते, खुइ मते, मखुगु साक्षी बी मते,* १९ थः मांबौयात हनाबना ति, थः जःलाखःलायात थःत थें माया या।”*

२० अले वं धाल — “थव फुक्कं ला जिं मानय् यानाचवनागु हे दु। जिं आः हानं मेगु छु याये मानि?”

२१ अले वय्कलं धयादिल — “सिद्ध जुइगु खःसा थःके दुगु फुक्कं मियाः नयेमखंपिन्त इना बियादिसँ। अले

१६:६ मती ५:३२; १ कोर ७:१०-११ १६:१८ प्रस २०:१३-१६; व्य ५:१७-२०

१६:१६ प्रस २०:१२; व्य ५:१६; लेवी १६:१८

छितः स्वर्गय् धनसम्पत्ति दइ। थुलि याये धुंकाः जि नाप भासँ।”

२२ थ्व खँ न्यनाः व ल्याय्मह मनू ख्वाः खिउँसे च्वंकाः वन, छायाधाःसा व तसकं तःमिन्ह खः।

२३ लिपा वय्कलं चेलातय्त धयादिल — “जिं छिमित खःगु खँ धाये — तःमिपिं मनूत स्वर्गयागु राज्यय् दुहां वनेत तसकं थाकुइ। २४ जिं छिमित हानं धाये — मुलुयागु कँय् प्वालय् उँट दुहां वने अःपुया च्वनी तर तःमिपिं मनूत परमेश्वरयागु राज्यय् दुहां वनेत थाकुया च्वनी।”

२५ थ्व खँ न्यनाः चेलातय्सं अजूचायाः न्यन — “अय्सा सुनां जक उद्धार काये फइ?”

२६ इमिगु ख्वालय् स्वयाः वय्कलं धयादिल — “मनूतय् पाखें थथे जुइ फइ मखु, अय्नं परमेश्वरं याये मफुगु छुं नं मदु।”

२७ अले पत्रुसं धाल — “स्वयादिसँ, जिमिसं दुगु फुक्क त्वःताः छिगु ल्यू ल्यू वयाच्वना। जिमित छु दइ लय्?”

२८ वय्कलं धयादिल — “जिं छिमित खःगु खँ धाये — मनूया काय् वयाः भः भः धाय्क जुजु जुइबलय् जि नापं जुया च्वंपिं छिपिं नं भिनिगू सिंहासनय् च्वने दइ। अले इस्राएलीया

भिनिगू कुलयागु न्याय याइ।* २९ जिगु निंतिं छँबुँ, दाजुकिजा, तताकेहँ, मांबौ, काय् म्हाय् त्वःतावःपिन्त व स्वयाः अप्वः दइ। अले अनन्त जीवन नं दइ। ३० तर न्हापा लाःपिं अप्वः यानाः लिपा लाइ, अले लिपा लाःपिं न्हापा लाइ।”*

दाखक्यबय् ज्या याइपिनिगु उखान

२० १ “स्वर्गयागु राज्य थथे च्वं — छन्हु छम्ह मनू सुथ न्हापां थःगु दाखक्यबय् ज्या याकेत ज्यामि माःवन। २ छगू दिनार ज्याला बी धकाः वं ज्यामितय्त ज्या याके छ्वल।

३ “नौ बजे ति व हानं बजारय् वंबलय् वं ज्या मलुयाः अथें दना च्वंपिं मनूतय्त खन। ४ अले वं इमित धाल — ‘छिपिं नं जिगु दाखक्यबय् ज्या याः हुँ। जिं छिमित गाक्क ज्याला बी।’ ५ अले इपिं ज्या याः वन।

“अथे हे बाह्व बजे, तीन बजे ति नं व क्यब थुवालं मेपिं मनूतय्त ज्या याकेत हल। ६ हानं पाँच बजे पाखे बजारय् वंबलय् ज्या मलुयाः अथें दना च्वंपिं मनूतय्त खन। अले वं इमित धाल — ‘छिपिं थथे न्हिच्छि ज्या मदय्क थन छाया दना च्वनागु?’

७“इमिसं लिसः बिल — ‘जिमित सुनानं ज्या मब्बू।’

“ ‘अयसा, छिपिं नं जिगु दाख-क्यबय् ज्या याः हुँ धकाः वं इमित धाल।

८“बहनी जुइकाः दाखक्यबया थुवालं ज्यामि नायःयात धाल — ‘ज्यामितय्त सःताः दकलय् लिपा वःपिं निसं छसिकथं ज्याला ब्यु।’*
९पाँच बजे ज्या वःपिं ज्यामित फुककसितं छगू छगू दिनार ज्याला बिया छ्वल। १०दकलय् न्हापालाक ज्या याः वःपिन्सं इमित अप्वः ज्याला बी धकाः मतिइ तःगु खः। अयन् इमित नं उलि हे तुं ज्याला बिल। ११ज्याला कयाः इपिं क्यबया थुवाःयाथाय् वनाः हाः वन। १२‘घौछि जक ज्या याःपिं, थुमित नं, अले न्हिच्छि निभालय् क्वय्क ज्या यानापिं, जिमित नं उलि हे ज्याला बियादिल’ धकाः इमिसं दाखक्यबया थुवाःयात धाल।

१३“अले वं इमित धाल — ‘जिं छिमित अन्याय यानागु मदु। न्हिच्छियागु ज्याला दःसा गाः धकाः छिमिसं हे ज्या याः वयागु मखु ला? १४छिपिं थःगु ज्याला कयाः हुँ। लिपा ज्या याः वःपिन्त नं जि उलि हे बी

मास्ति वल। १५जिं थःगु धिबा थः यःम्हय्सित बी मदु ला? जिं बिल धकाः छिमि तं पिहां वः ला कि?’ ”

१६अले येशू धयादिल — “थुकथं न्हापा लाःपिं लिपा लाइ, लिपा लाःपिं न्हापा लाइ।” *

येशू थः सीगु खँ स्वकः खुसि कनादीगु

मर्कस १०:३२-३४; लूका १८:३१-३४

१७यरूशलेमपाखे भ्रायाचवंबलय् येशू भिंनिम्ह चेलातय्त छखे ब्वना यंकाः धयादिल। १८“न्यँ, भ्रीपिं यरूशलेमय् वनाचवनागु दु। अन मनूया काय्यात ज्वनाः तःधंपिं पुजाहारीत व शास्त्रीतय्गु ल्हातय् लः ल्हाना बी। इमिसं वयात स्याये हे माः धकाः धाइ। १९अले वयात यहूदीमखुपिनिगु ल्हातय् लः ल्हाना बी। इमिसं वयात गिजय् याइ, कोर्ी दाइ, अले क्रूसय् यरूखायाः स्याइ। स्वन्हु दय्काः व हानं म्वाना वइ।”

जब्दिया कलातं येशूयात बिन्ति याःगु

मर्कस १०:३५-४५; लूका २२:२४-२७

२०अबलय् हे जब्दिया कलाः थः निम्ह काय्पिन्त ब्वनाः येशूयाथाय्

वया: वय्कःयागु पालिइ भ्वपुया: छुं
खँ फ्वन। २१ वय्कलं न्यनादिल —
“छितः छु माल?”

व मिसां धाल — “छि जुजु जुया-
दीबलय् जिमि थ्व निम्ह काय्पिं छिगु
जवं खवं च्वने दयेमा।”

२२ वय्कलं वया काय्पिन्त धया-
दिल — “छिमिसं छु फ्वनाच्वना
धयागु थःपिन्सं हे मस्यू। छु जिं
त्वनेत्यनागु दुःखयागु ख्वलां छिमिसं
त्वने फु ला?”

इमिसं “फु” धका: लिस: बिल।

२३ वय्कलं धयादिल — “त्वनेत
ला छिमिसं नं जिं थें त्वनी। अय्न्
जिके सुयात नं जिगु जवं खवं तयेगु
हक मदु। सुयात सुयात तयेगु धका:
ला जिमि बाःनं क्वःछिना तयादी
धुंकल।”

२४ थ्व खँ न्यना: मेपिं भिम्ह
चेलात इपिं निम्ह दाजुकिजा लिसे
तंम्वल। २५ अले वय्कलं इमित थः
थाय् सःता: धयादिल — “छिमिसं
सि हे स्यू नि — थ्व संसारय् शासन
याइपिन्सं मनूतय्त् लहातय् काइ।
अले इमि नायःतय्सं इमित थः यःथें
याना तइ। २६ छिमिगु दथुइ धाःसा
थथे जुइ मखु। सुनां तःधं जुइ मास्ति
वय्की व छिपिं सकसियां च्यः जुइ

मा:। * * २७ अथे हे सुयां न्हापालाके
मास्ति वःसा व ला छिमि फुक्कसियां
दास जुइ माः। २८ मनूया काय् नं सेवा
याकेत मखु, बरु सेवा यायेत व
यक्वसित मुक्ति बीत व सीत वःगु
खः।”

निम्ह कापिन्त लाय्कादीगु

मूर्कस १०:४६-५२; लूका १८:३५-४३

२६ वय्कःपिं यरीहों भाःबलय्
यक्व हे मनूत वय्कःया ल्यू ल्यू वन।
३० लँय् च्वना च्वंपिं निम्ह कांतय्सं
येशू भायाच्वंगु दु धका: न्यना: थथे
धका: हाला हल — “दाऊदया काय्
प्रभु, जिमित दया यानादिसँ।”

३१ मनूतय्सं इमित हाले मते धका:
ब्वः बिल।

अय्न् इपिं भन जक तसकं हाला
हल — “दाऊदया काय् प्रभु, जिमित
दया यानादिसँ।”

३२ वय्कलं दिना: इमित सःता:
न्यनादिल — “जिं छिमित छु याये
माल?”

३३ अले इमिसं धाल — “प्रभु,
जिमिगु मिखा चाय्कादिसँ।” ३४ माया
वना: वय्कलं इमिगु मिखा थियादिल।
थीकथं हे इमिसं मिखां खन। अले
इपिं वय्कः नाप वन।

येशू यरूशलेमय् भाःगु

मर्कस ११:१-११; लूका १९:२८-४०;

यूहन्ना १२:१२-१९

२१ १वय्कःपिं यरूशलेमया सत्तिक लाःगु जैतून डाँडायागु बेथफागे धाःगु थासय् थ्यंकः भाःबलय् येशू निम्ह चेलायात थथे धयाः छ्वयादिल — २“छिपिं न्ह्यःनेसं च्वंगु गामय् हुँ। अन छम्ह गधायात वया मचा नापं चिनातःगु दइ। इमित फ्यनाः थन हजि। ३छिमित सुनानं छुं धाल धाःसा छिमिसं — ‘प्रभुयात मालाच्वन’ धकाः धा। अले इमिसं बिया हइ।”

४अगमवक्तां धया थकूगु थ्व खँ पूवनेत थथे जूगु खः —

५“सियोनया मनूतय्त धा —

‘स्व, छिमि जुजु छिमि थाय् भायाच्वंगु दु।

वय्कः भिंम्ह खः,

वय्कः कु कुबिम्ह गधा,

व नं मचाम्ह गधा गयाः

छिमि थाय् भायाच्वंगु दु।’ ”*

६चेलातय्सं वनाः वय्कलं धयादी थें तुं यात। ७इमिसं गधा व गधाया मचायात हल, अले थःथःगु गा

गधाया म्हय् लाया बिल। अले वय्कः गधाया म्हय् च्वनादिल।

८यक्व मनूतय्सं थः थःगु गा हयाः लँय् लाया बिल। गुलिसिनं सिमायागु हः हयाः लाया बिल। ९वय्कःया ल्यू ल्यू व न्ह्यः न्ह्यः वया च्वपिं मनूत थथे धकाः हाल —

“होसन्ना, दाऊदया काय्,
प्रभुया नामं भाःम्ह धन्यम्ह
खः।

स्वर्गय् च्वनादीम्ह परमेश्वरयात
होसन्ना।”*

१०वय्कः यरूशलेम थ्यंबलय् अन तसकं हे बय्बय् जुल। मनूतय्सं — “थ्व मनू सु खः?” धया जुल।

११अले वय्कःया ल्यू ल्यू वःपिं मनूतय्सं थथे धाल — “थ्व गालीलयागु नासरतं भाःम्ह अगमवक्ता येशू खः।”

बंजाःतय्त देगलं ख्याना छ्वःगु

मर्कस ११:१५-१६; लूका १९:४५-४८;

यूहन्ना २:१३-२२

१२येशू देगलय् भायाः अन च्वनाः न्यायेगु व मीगु ज्या यानाच्वपिं फुक्कसितं ख्याना छ्वयादिल। धिबा ग्यलिपिं

सराफितय्गु टेबिल ग्वारा तुइका बिल, सुकुभतु मीपिनिगु मेच फाता पुइकाबिल। १३ अले इमित धयादिल — “धर्मशास्त्रय् थथे च्वयातःगु दु — ‘जिगु छें प्रार्थना यायेगु छें खः।’ छिमिसं ला थुकियात खुँ दाखुँतय्गु छें धकाः यानाच्वन।”*

१४ कापिं व लंग्रापिं देगलय् वय्कःयाथाय् वल। वय्कलं इमित लाय्कादिल। १५ थथे अजूचायापुगु ज्या खनाः व मस्तय्सं देगलय् च्वनाः ततःसलं “होसन्ना, दाऊदया काय्” धकाः हाल।

थ्व न्यनाः तःधंपिं पुजाहारीत व शास्त्रीत तमं मि जुल। १६ इमिसं वय्कःयात धाल — “थ्व मस्तय्सं छु धयाच्वन, छिं मताः ला?”

वय्कलं धयादिल — “जिं न्यना-च्वनागु दु। छु छिमिसं धर्मशास्त्रय् च्वयातःगु थ्व खँ ब्वनागु मदु ला? ‘मस्त व ह्याउंमस्तय्गु म्हुतुं थःत तःधंकादिल।’ ”* १७ अले वय्कः इमित त्वःताः बेथानिया धाःगु गामय् भायाः अन हे चाहिलादिल।

यःमरिमायात सराः बियादीगु

मर्कूस ११:१२-१४, २०-२४

१८ कन्हय् खुन्हु सुथ न्हापां शहरय् लिहां भाया च्वंबलय् वय्कःयात

नयेपित्यात। १९ लँ सिथय्सं यःमरि-मायात खनाः वय्कः सिमा लिक्क भाल। हः सिबय् मेगु छुं हे मदुगुलिं वय्कलं व सिमायात थथे धयादिल — “आवंलि छंके गुबलें हे फल धयागु मसयेमा।” अबलय् हे व सिमा गना वन।

२० थ्व खनाः चेलातय्सं अजूचायाः न्यन — “धायेवं हे थ्व सिमा गथे गना वंगु?”

२१ वय्कलं धयादिल — “जिं छिमित खःगु खँ धाये — छिमिसं नं छुं हे संका मयासे विश्वास यात धाःसा जिं यःमरिमायात याना थें जक मखु, छिमिसं थ्व पहाडयात — ‘ल्यहँ दनाः समुद्रय् कुतुं हुँ’ धकाः धाल धासां अथे हे जुइ।* २२ अले विश्वास यानाः प्रार्थनाय् न्ह्यागु फ्वंसां छिमित दइ।”

येशूयात सुनां अधिकार बियातल

धकाः न्यंगु

मर्कूस ११:२७-३३; लूका २०:१-८

२३ येशू देगलय् भायाः स्यनेकने यानाच्वनादीबलय् तःधंपिं पुजाहारीत व थकालिपिन्सं वयाः वय्कःयात थथे धकाः न्यन — “छिं थथे यानादीत गनं अधिकार कयादिया? अले छितः थ्व अधिकार सुनां बिल?”

२४ वय्कलं लिसः बियादिल — “जिं नं छिकपिन्के छगू खँ न्यने, छिकपिन्सं लिसः बिल धाःसा जितः सुनां थ्व अधिकार बिया हःगु खः धकाः छिकपिन्त धाये — २५ बप्तिस्मा बीगु अधिकार यूहन्नां सुयापाखें काल? स्वर्गपाखें ला कि मनूतय्पाखें?”

थ्व न्यनाः इमि थःथवय् थथे खँ जुल — “स्वर्गपाखें काःगु’ धाल कि वं भीत ‘अय्सा, छिमिसं वयात छाया विश्वास मयानागु लय्?’ धकाः धाइ। २६ ‘मनूतय्पाखें काःगु’ धाल कि मनूतय्सं भीत स्याइ, छायाधाःसा फुक्कसिनं यूहन्नायात अगमवक्ता धकाः मानय् यानातःगु दु।” २७ उकिं इमिसं वय्कःयात थथे लिसः बिल — “जिमिसं मस्यू।”

वय्कलं धयादिल — “अय्सा जिं नं छिकपिन्त थ्व ज्या यायेत जितः सुनां अधिकार बिया हःगु खः धकाः धाये मखु।”

निम्ह काय्यागु उखान

२८ “थ्व उखानय् छिकपिनिगु छु बिचाः दु? छम्ह मनूया निम्ह काय् दु। वं तःधिकःम्ह काय्यात वनाः थथे धाल — ‘बाबु, थौं छं दाखक्यबय्

वनाः ज्या या।’ २९ वं बौम्हय्सित ‘जि वने मखु’ धकाः लिसः बिल। लिपा हानं पस्ताय् चायाः ज्या याः वन। ३० चिधिकःम्ह काय्यात वनाः नं बौम्हं अथे हे धाल। वं लिसः बिल — ‘दय्, जि वने,’ अय् नं वनेत धाःसा मवं।

३१ “थुपिं निम्ह काय्पिं मध्ये सुनां बौम्हय्सिगु खँ न्यन?”

इमिसं लिसः बिल — “तःधिकःम्ह काय्म्हं।”

अले वय्कलं धयादिल — “जिं छिकपिन्त खःगु खँ धाये — कर काइपिं व वेश्यात छिकपिं स्वयाः न्हापालाक परमेश्वरयागु राज्यय् दुहां वनी। ३२ भिगु व धात्थेंगु लंपु क्यनेत बप्तिस्मा बीम्ह यूहन्ना छिकपिन्थाय् वल, अय् नं छिकपिन्सं वयागु खँ न्यनामदी। बरु कर काइपिं मनूतय्सं व वेश्यातय्सं वयागु खँय् विश्वास यात। इमिसं याःगु फुक्कं खंक खंक नं छिकपिन्सं थःगु मन महिकू अले वयात विश्वास यानामदी।”*

मभिंपिं म्हय्तय्गु उखान

मर्कूस १२:१-१२; लूका २०:९-१६

३३ येसू इमित धयादिल — “मेगु छगू उखान नं न्यनादिसं — छम्ह तःसिं

दु। वं थःगु क्यबय् दाख पित। अले
प्यखें वालं चिना बिल। वं अन दाख
तिसीगु साः नं तया बिल। अले क्यबय्
स्वयेत छगू बल्चा नं दय्का थकल।
क्यब म्हय्तय्त त्वःताः व मेगु देशय्
वन।* ३४ दाख खायेगु इलय् वं थःगु
भागय् वःगु दाख कायेत च्यःतय्त
म्हय्याथाय् छ्वल। ३५ म्हय्नं
वया च्यःतय्त ज्वनाः छम्हय्सित
दाल, छम्हय्सित स्याना हे बिल,
अले छम्हय्सित ल्वहँतं कय्कल।
३६ तःसिनं हानं न्हापा स्वयाः यक्व
च्यःतय्त म्हय्याथाय् छ्वया हल।
म्हय्नं इमित नं अथे हे याना छ्वल।

३७ “वं लिपा थः हे काय्यात
म्हय्याथाय् छ्वया हल। ‘जिम्ह
काय्यात ला हनाबना तइ’ धकाः वं
मतिइ तःगु खः।

३८ “तःसिया काय् हे वःगु खनाः
म्हय्तय्सं थःथवय् धाल, ‘थ्व ला
तःसिया काय् खः, थ्वयात स्यानाः
फुक्क धनसम्पत्ति भीगु यायेनु।’
३९ अले काय्म्हय्सित ज्वनाः
दाखक्यबं पिने यंकाः स्याना बिल।”

४० अले वय्कलं इमिके न्यना-
दिल — “आः तःसिं नं वयाः व
म्हय्तय्त छु याइ?”

४१ इमिसं लिसः बिल — “वं वयाः

मभिंपिं म्हय्तय्त स्याना छ्वइ।
अले इलय् इलय् तःसिं पुले हइपिं
म्हय्तय्त क्यब ज्याके बी।”

४२ वय्कलं हानं धयादिल —
“धर्मशास्त्रय् च्वयातःगु छिकपिन्सं
व्वनादियागु मडु ला? —

‘दकःमितय्सं ज्यालगय् मजूगु
धकाः

धाःगु ल्वहं हे मू ल्वहं जुल।
परमेश्वरं हे थथे यानादीगु खः।
भीसं स्वयेबलय् थ्व तसकं
अजूचायापु।”*

४३ “उकिं जिं छिकपिन्त धाये —
परमेश्वरयागु राज्य छिकपिनिगु ल्हातं
लिफयानाः परमेश्वरयागु ज्या बांलाक
याइपिं मनूतय्त बियादी। ४४ व
ल्वहँतय् दःपिं कुचा कुचा दली। अले
व ल्वहं कुतुं वयाः सुयात लाइ, व धू
जुइ।”

४५ वय्कलं कनादीगु थ्व उखान
न्यनाः तःधंपिं पुजाहारीत व
फरिसीतय्सं इमित हे ध्याकाः
धयादीगु खः धकाः थुइका काल।

४६ उकिं इमिसं वय्कःयात ज्वनेत
स्वल। अय्नं मनूत खनाः ग्यानाः
इमिसं ज्वने मछाः, छायाःसा

मनूतय्सं वय्कःयात अगमवक्ता खः
धकाः मानय् यानातःगु दु।

ब्याहा भ्वय्यागु उखान

लूका १४:१५-२४

२२ १येशू हानं मनूतय्त उखान
छुनाः थथे धयादिल।

२“स्वर्गयागु राज्य थथे च्वं — छकः
छम्ह जुजुं थः काय्यागु ब्याहाया भ्वय्
सःतल। ३जुजुं थः दासतय्त पाहां
ब्वना तःपिं मनूतय्त सःतके छ्वल।
इमिसं धाःसा वये मास्ति मवय्कू।

४“उकिं वं हानं मेपिं दासतय्त थथे
धया छ्वल — ‘पाहांतय्त वनाः थथे
धया ब्यु। नयेगु ई जुल। नसा ज्वलं
फुक्कं बुइ धुकल। भ्वय् भाःसां
जिल।’ ५अय्न् पाहां ब्वना तःपिन्सं
वास्ता हे मयासे थःथःगु ज्याय् वन।
गुम्हं थःगु बुँइ वन, गुम्हं थःगु पसलय्
वन। ६गुलिसिनं ला जुजुया दासतय्त
ज्वनाः दायाः स्याना हे बिल।

७“जुजुं तमं मि जुयाः सिपाइँतय्त
छ्वयाः व ज्यानमारातय्त स्याकल।
अले इमिगु शहर नं छ्वय्का बिल।
८जुजुं थः दासतय्त सःताः थथे
धाल — ‘भ्वय् ज्वलं ला ज्वरय्
जुयाच्च्वंगु दु। जिं सःता तइपिं पाहांत
धाःसा थ्व भ्वय् नयेत मल्वःपिं

जुयाच्च्वन खनि। ९उकिं छिमिसं आः
मूलँय् व दुवातय् वनाः ध्वदुक्वसित
भ्वय् ब्वना हजि।’ १०अले इमिसं
मूलँय् व दुवातय् वनाः ध्वदुक्व
तःधपिं, चिधपिं, भिपिं, मभिपिं
फुक्कसित ब्वना हल। थुकथं भ्वय्
छँ पाहांतय्सं जाल।”

११“अले जुजु भ्वय् वःपिन्त स्वः
वल। जुजुं बांलाःगु वसतं पुना मतःम्ह
छम्ह मनूयात खन। १२जुजुं वयात
न्यन — ‘छ थथे बांलाःगु वसतं
मपुंकं थन गथे यानाः दुहां वया?’ व
मनुखं छुं हे धाये मफुत। १३अले जुजुं
थः च्यःतय्त थथे धकाः धाल —
‘थ्व मनूयात ल्हाः तुति चिनाः पिने
खिउँथाय् वांछ्वया ब्यु। अन हे ख्व
जक ख्वयाः वा न्ह्ययाच्च्वनी।’ ”*

१४अले येशू धयादिल — “सःता
तःपिं यक्व दइ, अय्न् ल्यइपिं म्हो हे
जक दइ।”

कर पुलेगु खँ

मर्कूस १२:१३-१७; लूका २०:२०-२६

१५फरिसीतय्सं वनाः येशूयात
वय्कःया खँय् हे ज्वनेगु ग्वसाः ग्वल।
१६इमिसं थः चेलातय्त हेरोदया मनूत
नाप वय्कःया थाय् छ्वल। इमिसं
वनाः वय्कःयात थथे धाल — “गुरू,

छि धात्थें भिंम्ह मनू खः। छिं मनूतय्त परमेश्वरयागु भिंगु लँपु जक क्यनादी। मनूतय्सं धाइ ल्हाइगु खँय् छिं च्यूताः तया मदी, छाय्धाःसा छिं रूवाः स्वयाः खँ ल्हाना मदी। १७ छता खँ धयादिसँ, कैसरयात भीसं कर पुले ज्यू ला कि मज्यू?”

१८ वय्कलं इमिगु मभिंगु बिचाः थुइकाः धयादिल — “ए निपाः रूवाःपाः दुपिं, छिमिसं जितः थुकथं छाय् ज्वंकेत स्वयागु? १९ छिमिसं कर पुलेत तया तयागु धिबा जितः कयँ सा।” इमिसं धिबा हयाः वय्कःयात क्यन। २० वय्कलं इमिके न्यनादिल — “थुकी सुयागु रूवाः व नां कियातःगु दु?”

२१ इमिसं “कैसरयागु” धकाः लिसः बिल।

अले वय्कलं धयादिल — “अय्-सा कैसरयागु कैसरयात हे ब्यु, परमेश्वरयागु परमेश्वरयात हे ब्यु।”

२२ थ्व न्यनाः इपिं छक्क जुल। अले वय्कःयात त्वःताः थःथःगु लँय् वन।

सीपिं म्वाना वइ ला कि वइ मखु?

मर्कस १२:१८-२७; लूका २०:२७-४०

२३ उखुन्हु हे सिनाः म्वाना वइगु खँय् विश्वास मयाइपिं सदुकीतय्सं

वयाः येशूयाके थथे धकाः न्यन — * २४ “गुरूजु, सुं मनू मस्त मदय्कं सिना वन धाःसा वया हे किजां थः तताःजुयात कलाः तयाः दाजुम्हय्सिगु निंतिं मस्त दय्के माः धकाः मोशां च्वया थकूगु दु।* २५ धाय्, न्हय्म्ह दाजुकिजापिं दु। तःधिकःम्ह दाजुम्ह ब्याहा यानाः मस्त मदय्क सिना वन। अले दातिम्ह किजां तताःजुम्हय्सित कलाः तल। २६ दातिम्ह नं मस्त मदय्क हे सिना वन। थुकथं हे वयां क्वय्यापिं नं न्हय्म्हं सिना वन। २७ लिपा व मिसा नं सित। २८ आः धयादिसँ, सीपिं म्वाना वइबलय् व मिसा सुया कलाः जुइ? छाय्धाःसा इपिं न्हय्म्हय्सिनं वयात कलाः तःगु दु।”

२९ वय्कलं इमित धयादिल — “छिकपिन्सं द्रंका च्वन, छाय्धाःसा छिकपिन्सं धर्मशास्त्रयागु खँ व परमेश्वरयागु शक्ति हे थुइकामदीनि। ३० सीपिं मनूत म्वाना वइबलय् इपिं स्वर्गदूतत थें जुइ। सुयागुं ब्याहा नं जुइ मखु, सुयातं बिया नं छ्वइ मखु।

३१ “सीपिं म्वाना वइगु खँय् परमेश्वरं धयादीगु खँ छिकपिन्सं ब्वनादियागु मदु ला? ३२ ‘जि अब्राहामया,

इसहाकया व याकूबया परमेश्वर खः।' थुकियागु अर्थ वय्कः सीपिनि परमेश्वर मखु, बरु म्वाःपिनि परमेश्वर खः।"*

३३ वय्कःयागु खँ न्यनाः फुक्कं छक्क जुल।

दक्वसिबय् तःधंगु आज्ञा

मर्कूस १२:२८-३४; लूका १०:२५-२८

३४ येशू सदुकीतय्त् नवाये मफय्क लिसः बियादीगु खँ न्यनाः फरिसीत वय्कःयाथाय् वल। ३५ इमिगु पुचलय् च्वंम्ह छम्ह शास्त्रीं वय्कःयात ज्वनेत थथे धकाः न्यन — * ३६ "गुरूजु, व्यवस्थाय् दकलय् तःधंगु आज्ञा छु खः?"

३७ वय्कलं लिसः बियादिल — "परमप्रभु भी परमेश्वरयात दुनुगलं-निसें माया या, थःगु प्राण बियाः तकं माया या, अले थःगु मनंनिसें माया या। * ३८ दकलय् तःधंगु व न्हापांगु आज्ञा थ्व हे खः। ३९ निगूगु तःधंगु आज्ञा थ्व खः — थः जःलाखःलायात थःत थें माया या। *

४० व्यवस्था व अगमवक्तातय्सं स्यना थकूगु फुक्क खँ थ्व हे निगू आज्ञाया दुने लाः।"

मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट सु खः?

मर्कूस १२:३५-३७; लूका २०:४१-४४

४१ फरिसीत छथाय् मुना च्वंबलय् येशू इमित थथे धकाः न्यनादिल — ४२ "छिकपिन्सं स्वयेबलय् — मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट सु खः धयाच्चनादिया? व सुया काय् खः?"

"दाऊदया काय्" धकाः इमिसं लिसः बिल।

४३ वय्कलं धयादिल — "अय्सा परमेश्वरयागु आत्मां दाऊदयात वय्कःयात 'प्रभु' धकाः छाय् धाय्कूगु लय्? दाऊदं थथे धाःगु दु —

४४ 'परमप्रभुं जिमि प्रभुयात

धयादिल,

"छं शत्रुतय्त् छंगु पालि तःले मततले

छ जिगु जवय् च्वँ।" *

४५ दाऊदं हे अथे वय्कःयात 'प्रभु' धकाः धाल धाःसा वय्कः गथे यानाः दाऊदया काय् जुइ फइ?"

४६ थ्व खँयागु लिसः सुनानं बी मफुत। उखुन्हुनिसें वय्कःयाके सुनानं हे छुं हे न्यनेगु आँट याये मछाल।

व्यवस्थाया खँपुयात च्वया: बत्ताय्
तया: कपालय् चिनात:गु

शास्त्रीत व फरिसीत खना: होश या

मर्कस १२:३८-३९;

लूका ११:४३, ४६; २०:४५-४७

२३ १येशू अन च्वंपिं ग्वा:
ग्वा: मनूतय्त व चेलातय्त
धयादिल — २“शास्त्रीत व फरिसीत
मोशाय्यागु व्यवस्था थुइका बीपिं
मनूत ख:। ३उकिं छिमिसं इमिसं
धा:थें या। अथेसां इमिसं या:या: थें
धा:सा याये मते, छाया:धा:सा इमिसं
थ:म्हं धा:थें याना मजू। ४इमिसं

मेपिन्त धा:सा भयातुगु भयातुगु कु
कुबिकी, थ:पिन्सं धा:सा थी तक नं
मखु।

५“इमिसं न्ह्यागु ज्यां मनूतय्त
क्यनेत जक याइ। इमिसं व्यवस्थायागु
खँपुयात चिना: गुलि फत त:धं याना:
थ:गु लप्पाय् व कपालय् चिना जुइ।
अले थ:गु वसतय् ता:हाकय्क
फुर्का तया जुइ।* ६भ्वजय् नं इपिं
च्वय् च्वना जुइ। अले धर्मशास्त्र
स्यनिगु छेंय् इपिं न्ह्या:ने च्वनेगु स्वइ।
७बजारय् वनीबलय् मेपिन्सं ज्वजलपा
याका जुइत स्वइ, अले इमि मनूतय्सं
थ:त ‘गुरु’ धाय्का जुइ मास्ति व:।

८“छिपिं धा:सा थ:त ‘गुरु’ धाय्का
जुइ मते, छाया:धा:सा छिपिं फुक्कं
दाजुकिजापिं ख:, छिमि छम्ह हे
जक गुरु दु। ९अथे हे छिपिं सुनानं
थ्व पृथ्वीइ सुयातं ‘बा:’ धाये मते,
छाया:धा:सा छिमि छम्ह हे जक
बा: स्वर्गय् दी। १०अथे हे छिपिं
सुनानं थ:त नाय: धायेका जुइ मते,
छाया:धा:सा छिमि छम्ह हे जक
नाय: ख्रीष्ट दु। ११छिमिगु पुचलय्
दक्वसिबय् त:धंम्ह सु ख:, व छिमि
फुक्कसियां च्य: जुइ मा:।* १२सुनां
थ:त थ:म्हं त:धंकी व चिधंनी। अले

२३:५ मत्ती ६:१; गन्ती १५:३८; व्य ६:८

२३:११ मत्ती २०:२६-२७; मर्क ९:३५; लूक २२:२६

सुनां थःत थःम्हं चिधं ताय्की व
तःधंनी।”*

निपाः रूवाःपाः दुपिन्त ब्वः
बियादीगु

मर्कूस १२:४०; लूका ११:३६-५२; २०:४७

१३“शास्त्रीत व फरिसीत, छिमित
धिककार दु। छिपिं निपाः रूवाःपाः
दुपिं खः, छायाःसा छिमिसं मनू-
तय्त दुहां वने हे मफय्क स्वर्गया
राज्ययागु लुखा तिना ब्यूगु दु।
छिपिं न थःपिं हे दुहां वनी, न दुहां
वनिपिन्त हे दु छ्वइ। १४शास्त्रीत व
फरिसीत, छिमित धिककार दु। छिपिं
निपाः रूवाःपाः दुपिं खः, छायाःसा
छिमिसं भाःत मदुपिं मिसातय्गु छें
लुतय् यानाचवंगु दु। अय्न् छिमिसं
मनूतय्त क्यनेत ताःहाकय्क प्रार्थना
याना जुइ। उकिं छिमित मेपिन्त
स्वयाः अप्वः सजाँय बी।

१५“शास्त्रीत व फरिसीत, छिमित
धिककार दु। छिपिं निपाः रूवाःपाः
दुपिं खः, छायाःसा छिपिं छम्ह
मनूयात यहूदी यायेत समुद्रं समुद्रं
जुयाः दे दे चाःहिला जुइ। अले
सुं मनू यहूदी जुल धाःसा छिमिसं
वयात थः स्वयाः निदुगं अप्वः
नरकय् लाकी।

१६“ए कापिं न्ह्यलुवाःत, छिमित
धिककार दु। छिमिसं देगः थियाः
पाफयां छुं जुइ मखु, देगःयागु लुं थियाः
पाफसा जक खँ क्वःजी धकाः स्यना
जुल। १७ए मूर्ख व कांत, लुं तःधं ला
कि लुंयात च्वख याइगु देगः तःधं?
१८हानं छिमिसं बलि बीगु थाय् थियाः
पाफयां छुं जुइ मखु, अन छायातःगु
थियाः पाफसा जक खँ क्वःजी धकाः
स्यना जुल। १९ए कापिं मनूत, छाये
हःगु तःधं ला कि छाये हःगु च्वख
याइगु बलि बीगु थाय् तःधं? २०बलि
बीगु थाय् थियाः पाफम्हय्सिनं अन
दुगु नापं फुक्क थियाः पाफःगु जुइ।
२१अथे हे देगः थियाः पाफम्हय्सिनं
देगलय् च्वंम्ह परमेश्वरयात थियाः
पाफःगु जुइ। २२स्वर्गयागु नामय्
पाफम्हय्सिनं स्वर्गयागु सिंहासन व
थुकी च्वनादीम्ह परमेश्वरयागु नामय्
पाफःगु जुइ।*

२३“शास्त्री व फरिसीत, छिमित
धिककार दु। छिपिं निपाः रूवाःपाः
दुपिं खः, छायाःसा छिमिसं
नवःघाँय्, सोबुसः व जीया भिब्वय्
छब्व परमेश्वरयात छाये हइ। अथेसां
छिमिसं न्याय, दया व विश्वास थें
ज्याःगु व्यवस्थाया मू खँय् च्यूताः
मतः। छिमिसं थ्व नं मत्वःते माःगु

खः।* २४ए कांपिं न्ह्यलुवाःत, छिमिसं
भाःपत्तियात लिकयाः वांछ्वइ।
उँटयात धाःसा नुना हे छ्वइ।

२५“शास्त्री व फरिसीत, छिमित
धिककार दु। छिपिं निपाः ख्वाःपाः
दुपिं खः, छायाःसा छिमिसं थःपिन्त
पिनें पिनें जक भु व ख्वला सिले
थें यचुका जुइ। दुने धाःसा छिमिसं
लाक्व पाक्व यायेगु, कर्पिन्त लुतय्
यायेगु याना जुइ। २६ए कांपिं फरिसीत,
न्हापां भु व ख्वलाया दुने निं बांलाक
स्यू। अले तिनि पिने नं यचुकी।

२७“शास्त्री व फरिसीत, छिमित
धिककार दु। छिपिं निपाः ख्वाःपाः
दुपिं खः, छायाःसा छिपिं पिने ला
सख्वाः पानातःगु चिहान थें बांलाः।
दुने धाःसा छिपिं ध्वगीगु कँलाय् व
नवःगुलिं जक जाः।* २८अथे हे पिने
छिपिं धर्मी जुया जुइ, दुने धाःसा
छिमिसं मभिंगु ज्याखँ व अत्याचार
यानाचवंगु दु।”

लिपा शास्त्रीत व फरिसीतय्त

सजायँ जुइ

लूका ११:४७-५१

२६“शास्त्री व फरिसीत, छिमित
धिककार दु। छिपिं निपाः ख्वाःपाः

दुपिं खः, छायाःसा छिमिसं
अगमवक्तातय्गु चिहान बाबांलाक
दय्की। अले धर्मी मनूतय्गु चिहानयात
समाः याना तइ। ३०अले धया जुइ —
‘जिमि तापाःबाज्यापिनिगु पालय्
जिपिं दुगु जूसा इमिसं थें जिमिसं
अगमवक्तातय्त स्याये मखुगु।’

३१“छिमिसं थुकथं ‘जिपिं अगम-
वक्तातय्त स्याःपिनि सन्तान खः’
धकाः थःपिन्सं हे साक्षी बिल। ३२आः
छिमिसं हे छिमि तापाःबाज्यापिन्सं
छुनाः त्वःता तःगु पापयागु ज्या
पूर्वकिं। ३३ए सर्पत, ए गौमनया
सन्तान, छिपिं गुकथं नरकयागु मिं
बचय् जुइ फइ?*

३४“उकिं जिं अगमवक्तात, बुद्धि-
मानत व शास्त्रीतय्त छिमिथाय् छ्वया
हये। थुपिं गुलिसितं ला छिमिसं स्याइ,
गुलिसितं क्रूसय् यख्खाइ, गुलिसितं
धर्मशास्त्र स्यनिगु छेंय् यनाः कोर्ी
दाइ, गुलिसितं थाय् थासय् वनाः हे
दुःखकष्ट बी। ३५छिमिसं पृथ्वीइ दोष
मदय्कं स्याःपिं फुक्कसिगु हियागु
दोष छिमित लाइ। धर्मीम्ह हाबिलनिसें
बेरेक्याहया काय् जकरिया तक,
गुम्हय्सित छिमिसं देगः व होमबलिया
वेदीया दथुइ स्याःगु खः।* ३६जिं

छिमित खःगु खँ धाये — थ्व फुक्क सजाँय आःयापिं मनूतय्सं हे फये माली।”

यरूशलेम खनाः नुगः मछिंकादीगु

लूका १३:३४-३५

३७“हे यरूशलेमय् च्वंपिं मनूत, छिमिसं अगमवक्तातय्त स्याना छ्वल, अले परमेश्वरं छ्वया हयादीपिं दूततय्त ल्वहँतं कय्का छ्वल। जिं छिमित माखां थः खाचातय्त त्वपुया तःथें गुलि बचय् यायेत स्वये धुन। अय्न् छिपिं मानय् मजू। ३८आवंनिसें छिमिगु छें छिमित हे त्वःता थके।* ३९जिं छिमित धाये — आवंलि छिमिसं प्रभुया नामं भाःमहय्सित तःमधंकुतले जितः खनी मखु।”*

दुःखकष्ट जुइतिनिगु खँ

मर्कुस १३:१-१३; लूका २१:५-१९

२४ १येशू देगलं पिहां वयाः अनं भायेत्यंबलय् चेला-तय्सं वय्कःया सत्तिक वयाः अन च्वंगु देगःत क्यन। २अले वय्कलं धयादिल — “बांलाक स्वया च्वँ। जिं छिमित खःगु खँ धाये — थ्व फुक्क दुना वनाः ल्वहं छगः नं दइ मखुत।”

३येशू जैतून डाँडाय् फयतुना च्वनादीबलय् चेलातय्सं सुतुक्क वयाः धाल — “छिं धयादी थें गुबलय् जुइ? अले छि भायादीगु व संसार नाश जुया वनिगु खँ जिमिसं गथे याना सीकेगु?”

४वय्कलं धयादिल — “होश याना च्वँ, सुनानं छिमिगु मिखाय् धुलं छ्वाके मफयेमा। ५छाय्धाःसा यक्व हे मनूतय्सं वयाः — ‘जि मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट खः’ धकाः छिमिगु मिखाय् धुलं छ्वाकेत स्वइ। ६छिमिसं जवं खवं तसकं ल्वापु जूगु व ल्वापुया सः ताइ। अय्सां छिपिं ग्याये मते, छाय्धाःसा थथे ला जुइ हे माः। अय्न् थथे जुइवं तुं संसार नाश जुया वनी मखु। ७देश देशयापिनि दथुइ ल्वापु जुइ। राज्य राज्यया दथुइ ल्वापु जुइ। थाय् थासय् अनिकाल जुइ, अले भ्वखाय् ब्वइ। ८थ्व ला दुःखकष्टयागु छुमां जक खः।”

९“उबलय् मनूतय्सं छिमित ज्वनाः सजाँय बीकी, अले छिमित स्याना छ्वइ। थथे जिगु नामं यानाः छिमित सकसिनं हेला याइ।* १०उबलय् तःमहय्सिनं हे जितः विश्वास यायेगु त्वःता छ्वइ। छम्हं मेमहय्सित धोखा बी, थःथवय् हेला याना जुइ। ११अले

फताहा अगमवक्तात यक्वसिनं वयाः तःमह्यसित हे भंगःलाना थकी। १२प्यखें मभिंगु मभिंगु ज्याखँ जक अप्वः जुया वइ, अले मनूतय्सं माया यायेगु नं त्वःता छ्वइ। १३लिपा तक क्वात्तुक विश्वास यानाः सह याना च्वंमह धाःसा बचय् जुइ।* १४परमेश्वरयागु राज्ययागु भिंगु खँ संसारय् न्यंकभनं न्यंके धुंकाः थ्व संसार नाश जुया वनी।”

यरूशलेम नाश जुइतिनि

मूर्कस १३:१४-२३; लूका २१:२०-२४

१५“अगमवक्ता दानिएलं पवित्रगु थासय् घच्चायापुगु व ग्यानापुगु ज्या जुइ धया थकूगु खँ छिमिसं स्वये दइ। थ्व खँ ब्वंमह्यसिनं थुइमा।* १६उबलय् यहूदियाय् च्वना च्वंपिं पहाडय् बिस्सुं वने माली। १७कःसिइ च्वना च्वंपिन्सं थःगु मालसामान कायेत तकं क्वहां वने लाइ मखु। १८बुँइ ज्या याना च्वंपिन्सं थःगु वसः कायेत तकं छँ वने लाइ मखु।* १९प्वाथय् दुपिं व दुरु त्वंमह मचा दुपिं मिसातय्त तसकं सास्ति जुइ। २०चिकुलाबलय् व विश्रामबार खुन्हु थथे मजुइमा धकाः परमेश्वरयात

प्रार्थना याना च्वँ। २१उबलय् तसकं सास्ति जुइ। सृष्टि जूबलय् निसें आः तकं थपाय्सकं सास्ति जूगु मडुनि। अले लिपा नं गुब्सं जुइ मखु।* २२परमेश्वरं व ईयात चिहाकय्का मदीसा सुं हे बचय् जुइ मखु। वय्कलं थःमहं ल्ययातःपिं मनूतय्गु नितिं व ईयात चिहाकय्कादी।”

२३“उबलय् सुनानं ‘मुक्ति बीमह ख्रीष्ट थन दु, अन दु’ धकाः धाल धायेवं छिमिसं पत्याः याये मते। २४छाय्धाःसा उबलय् फताहा ख्रीष्टत व फताहा अगमवक्तात खने दय्कः वइ। इमिसं फतिं फतले परमेश्वरं ल्यया तःपिं मनूतय्त भंगःलायेत ततःधंगु चिं व अजूचायापुगु ज्या याना क्यनी। २५स्व, थथे जुइतिनि धकाः जिं छिमित न्हापां हे धया बियागु दु।”

२६“मनूतय्सं छिमित ‘मुक्ति बीमह ख्रीष्ट मरुभूमिइ भायाच्वंगु दु’ धकाः धाः वःसां छिपिं अन वने मते। इमिसं ‘वय्कः ला क्वथाय् दुने दु’ धकाः धाःसां छिमिसं पत्याः याये मते। २७छाय्धाःसा पुर्बय् हावलासा त्वइबलय् पच्छिमय् थ्यंक खने दइ थें मनूया काय् वइबलय् नं फुककसिनं खनी।* २८गन सीमह दु अन गिद्ध नं मुं वइ।”*

२४:१३ मती १०:२२ २४:१५ दान ६:२७; ११:३१; १२:११ २४:१७-१८ लूक १७:३१

२४:२१ दान १२:१; प्रका ७:१४ २४:२६-२७ लूक १७:२३-२४ २४:२८ लूक १७:३७

मनूया काय् भाइबलय् थथे जुइ

मर्कूस १३:२४-२७; लूका २१:२५-२८

२६“थथे दुःखकष्ट जुइ धुनेवं

‘सूर्य खिउँया वनी,

तिमिला बुलुया वनी,

अले आकाशय् च्वंगु नगुत

कुतुं वनी,

थथे आकाशय् च्वंगु

शक्ति खाइ।’*

३० थुलि जुइ धुंकाः आकाशय् मनूया काय् वइगु चिं खने दइ। अले मनूया काय्यात तःधंगु शक्ति ज्वनाः भः भः धाय्क सुपाँचय् वयाच्वंगु खनी। थ्व खनाः संसारय् च्वंपिं फुक्क मनूत ह्वाँय् ह्वाँय् ख्वइ।* ३१ अले तुरहीया सः लिसें मनूया काय्न् स्वर्गदूततय्त् पृथ्वीया प्यखें छ्वइ। इमिसं परमेश्वरं ल्यया तःपिन्त मुंका हइ।

यःमरिमायागु उखान

मर्कूस १३:२८-३१; लूका २१:२६-३३

३२“यःमरिमा पाखें छिमिसं छता खँ सीकि। थुकी चुलि जाया वल कि

वर्षा वल धकाः छिमिसं सीका काइ। ३३ थुकथं जिं धया थें जुया वल कि छिमिसं मनूया काय् वइन धकाः सीकि। ३४ जिं छिमित खःगु खँ धाये — आःयापिं मनूत सिना वने न्ह्यः हे जिं धया थें जुइ। ३५ आकाश व पृथ्वी मदया वनी, अय्न् जिगु वचन मदया वनी मखु।

थथे गुबलय् जुइ धकाः सुनानं सी

मखु

मर्कूस १३:३२-३७;

लूका १७:२६-३०; १७:३४-३६

३६“थथे गुबलय्, अले गुखुन्हु जुइ धकाः सुनानं मस्यू। स्वर्गय् च्वंपिं स्वर्गदूततय्सं व परमेश्वरया काय्न् नं थ्व खँ मस्यू। परमेश्वर बाःनं जक स्यू।

३७“नोआयागु पालय् गथे जूगु खः मनूया काय् वइबलय् नं अथे हे जुइ।* ३८ लखं जाये न्ह्यः तकं मनूतय्सं नयेत्वने याना च्वन, ब्याहा यायेगु व बिया छ्वयेगु यानाच्वन। नोआ लःजहाजय् मच्वंतले इमिसं थथे यानाच्वन। ३९ लखं चुइके मयंतले ला इमिसं छुं हे बिचाः मयाः। मनूया काय् वइबलय् नं अथे हे जुइ।*

२४:२६ यशै १३:१०; ३४:४; इज ३२:७; योए २:१०-३१; ३:१५; प्रका ६:१२-१३

२४:३० दान ७:१३; जक १२:१०-१४; प्रका १:७ २४:३७ उत ६:५-८

२४:३६ उत ७:६-२४

४०“बुँडै ज्या याना च्वंपिं निम्ह मनूत मध्य छम्हय्सित यंकी, मेम्हय्सित त्वःता थकी। ४१घः क्यला च्वंपिं निम्ह मिसात मध्य छम्हय्सित यंकी, मेम्हय्सित त्वःता थकी।

४२“उकिं होश याना च्वँ, छायाःसा छिमिसं छिमि प्रभु गुबलय् वइ धकाः मस्यू। ४३छिमिसं सि हे स्यू — थःगु छँय् खुँ वइगु खँ सिल कि छँ थुवाः चच्छिं मद्यंसे पियाचवनी। अले खुं खुया यने फइ मखु। ४४उकिं छिमिसं नं होश याना च्वँ, छायाःसा छिमिसं मतिइ हे मतःबलय् मनूया काय् वइ।* ”

भिंम्ह व मभिंम्ह च्यः

लूका १२:४१-४८

४५“भिंम्ह व विश्वास याये बहःम्ह च्यः सु जुइ? सुयात वया मालिकं मेपिं च्यःतय्त ठीक ठीक इलय् नके त्वंकेगु ज्या बियाः इमि नायः याना तइ, व हे जुइ। ४६वं अथे ज्या यानाच्वंगु खनाः मालिकं वयात गुलि स्याबास बी। ४७जिं छिमित खःगु खँ धाये — वया मालिकं वयात थःगु सर्बय् तकं लः लहाना तइ। ४८मभिंम्ह जुल धाःसा वं — ‘जिमि मालिक तःन्हु लिपातिनि वइ’ धकाः मतिइ

तयाः ४९अय्लाःगुलुत नाप नयेत्वने यानाः मेपिं च्यःतय्त दाया जुइ। ५०छन्हु वं मतिइ हे मखंबलय् वया मालिकं आकाभाकां थ्यंकः वयाः ५१वयात स्यानाः निपाः रूवाःपाः दुपिं चवनी थाय् वांछ्वइ। अन हे इपिं रूव जक रूवयाः वा न्हयाः चवनेमाली।

भिंम्ह ल्यासेतय्गु उखान

२५ १“स्वर्गयागु राज्य थथे च्वं। भिंम्ह ल्यासेत जिलाजं नापलायेत थःथःगु मत ज्वनावन।* २थुपिं भिंम्हय् न्याम्ह ज्ञां दुपिं व न्याम्ह ज्ञां मदुपिं लानाचवन। ३ज्ञां मदुपिं न्याम्हय्सिनं मत ला च्याका यंकल, चिकं धाःसा ज्वना मवं। ४ज्ञां दुपिं न्याम्हय्सिनं मत च्याकाः यंकल, अले थःथःगु थलय् चिकं नं ज्वनावन। ५जिलाजं वये लिबाकूगुलिं इमि न्ह्यः वल।

६“बाचा जाःबलय् इमिसं ‘जिलाजं थ्यंकः वल, नापालाः वा’ धकाः धया हःगु सः ताल।

७“इपिं भिंम्हय्सिनं दनाः थः थःगु मत मिलय् यात। ८ज्ञां मदुपिन्सं ज्ञां दुपिन्त धाल ‘जिमि चिकं भतिचा ब्यु लय्, जिमिगु मत सीन।’

६“ज्ञां दुपिन्सं धाल — ‘जिमित हे मगाः, बरु पसलय् वनाः न्याना हजिलय्।’

१०“इपिं चिकं न्याः वना च्वंबलय् हे जिलाजं थ्यंकः वल। मत च्याका च्वंपिं न्याम्ह ल्यासेतय्त जिलाजं नाप ब्याहा भ्वजय् दुत यंकल। अले लुखा तिना बिल। ११भचा जाय्काः ज्ञां मदुपिन्सं थ्यंकः वयाः थथे हाल — ‘प्रभु, प्रभु, जिमित नं दुकयादिसँ।’*’

१२“जिलाजंनं धाःसा ‘जिं छिमित म्हमस्यू’ धकाः लिसः बिल।

१३“उकिं छिपिं नं होश याना च्वं, छायाःसा मनूया काय् गुबलय्, गुखुन्हु वइ धकाः छिमिसं मस्यू।

स्वम्ह च्यःतय्गु उखान

लूका १६:११-२७

१४“स्वर्गयागु राज्य थथे च्वं। छम्ह परदेशय् वनेत्यंम्ह मनुखं थः च्यःतय्त सःताः थःगु फुक्क सम्पत्ति इमित त्वःताथकल। १५वं इमिसं फक्व छम्हय्सित न्यागू लाख, छम्हय्सित निगू लाख व छम्हय्सित छगू लाख जिम्मा बियाः परदेशय् वन।

१६“न्यागू लाख दां काःम्ह च्यलं व धिबां ब्यापार यानाः मेगु न्यागू लाख मुंकल। १७अथे हे निगू लाख काःम्ह

च्यलं नं व दामं ब्यापार यानाः मेगु निगू लाख दां मुंकल। १८छगू लाख दां काःम्ह च्यलं धाःसा व दां गालय् स्वथना तल।

१९“तःदँ लिपा इमि मालिक लिहां वल। अले इमिके थःगु ल्याःचाः फवन। २०न्यागू लाख कया तःम्ह च्यलं मेगु न्यागू लाख दां तनाः थथे धाल — ‘छिं बिया थकूगु न्यागू लाख दामं जिं मेगु न्यागू लाख दां मुंकागु दु।’

२१“मालिकं वयात धाल — ‘स्याबास, छ भिंम्ह विश्वास याये बहःम्ह खः। चिधंगु खँय् हे छ विश्वास याये बहःम्ह जुल। उकिं जिं आः छन्त अज्जं यक्व खँय् जिम्मा बिया थके। छ नं जि नापं लय्ताया च्वं।’

२२“अले निगू लाख दां काःम्ह च्यलं वयाः थथे धाल — ‘छिं बिया थकूगु निगू लाख दामं जिं मेगु निगू लाख दां मुंकागु दु।’

२३“मालिकं वयात धाल — ‘स्याबास, छ भिंम्ह व विश्वास याये बहःम्ह खः। चिधंगु खँय् हे छ विश्वास याये बहःम्ह जुल। उकिं जिं आः छन्त अज्जं यक्व खँय् जिम्मा बिया थके। छ नं जि नाप लय्ताया च्वं।’

२४“अले छगू लाख दां काःम्ह च्यलं वयाः थथे धाल — ‘छि तसकं हाराम्ह

व थःम्हं पि हे मप्यूगु नं लइम्ह, अले ह्वला हे मतःगु नं काइम्ह जूगुलिं ग्यानाः २५छिं बियादीगु धिबा गालय् स्वथना तया। छिगु धिबा कयादिसँ।’

२६“मालिकं वयात धाल — ‘छला छप्ति हे ज्यालगय् मजूम्ह व अल्छीम्ह मनू जुयाचवन। जि पिया मतःथाय् च्वंगु नं लइम्ह, अले ह्वला मतःथाय् च्वंगु नं काइम्ह धकाः सीक सीकं २७छं जिगु धिबा ब्याज वइकथं सराफितय्थाय् तया तये म्वाः ला? अले जिं ब्याजं नापं थःगु धिबा काये दइगु मखु ला?’

२८“थ्वयाके च्वंगु दां कयाः फ़िगू लाख दां दुम्हय्सित ब्यु। २९दुम्हय्सित अज्जं तना बी, अले वयाके भन यक्व दइ। मदुम्हय्सिके दुगु नं लाका काइ।* ३०थ्व ज्यालगय् मजूम्ह च्यःयात धाःसा पिने खिउँथाय् वांछ्वये यंकि। अन हे थ्व ख्व जक ख्वयाः वा न्ह्यायाचवनी।”*

फै व च्वले

३१“मनूया काय् स्वर्गदूतत नाप जुजु जुयाः वइ अले थःगु सिंहासनय् च्वनी।* ३२वया न्ह्याःने फुकक जातजातियापिं मनूत दं वइ। जवालं

फै व च्वले ल्यये थें वं नं मनूतय्त ल्यइ। ३३वं फैचातय्त जव ल्हाः पाखे व च्वलेचातय्त खव ल्हाः पाखे तइ।

३४“अले जुजुं थःगु जवय् च्वंपिन्त थथे धाइ — ‘जिमि बाःनं आशिष बिया तःपिं मनूत छिपिं हे खः। वा, संसार सृष्टि मजूनिबलय्निसें छिमित बी धकाः तयातःगु राज्यय् आः छिमिसं हे अधिकार या।

३५छाय्धाःसा जि नयेमखंबलय् छिमिसं जितः नकल, प्याःचाःबलय् त्वंकल, अले जि वयाबलय् छिमिसं जितः म्हमसीकं थःथाय् दुकाल। ३६पुनेगु मदुबलय् छिमिसं जितः वसः बिल, उसाँय् मदुबलय् सुसाःकुसाः यात, भयालखानाय् लाःबलय् स्वः वल।’

३७“परमेश्वरं धयादी थें याना च्वंपिन्सं थथे लिसः बी — ‘प्रभु, छि गुबलय् नयेमखंगु दु धकाः जिमिसं नकागु दु? अले गुबलय् प्याःचाःगु दु धकाः जिमिसं त्वंकाःगु दु? ३८छि गुबलय् जिमिथाय् भाःगु दु धकाः जिमिसं म्हमसीकं दुकया? अले छि गुबलय् पुने मखंगु दु धकाः जिमिसं वसः बिया? ३९छि गुबलय् उसाँय् मन्त धकाः जिमिसं सुसाःकुसाः

याना, अले छि गुबलय् भ्यालखानाय् लात धका: जिमिसं स्व: वया?’

४०“अले जुजुं इमित थथे लिस: बी — ‘जिं छिमित ख:गु खँ धाये — दक्वसिबय् क्वह्यंम्हय्सित छिमिसं छु याइ, व जित: हे या:गु जुइ।’

४१“अले वं थ:गु खव ल्हा: पाखे च्वंपिन्त थथे धाइ — ‘सरा: बिया त:पिं, छिपिं जिथाय् वये मते। शैतान व वया दूततय्त् धका: च्याकात:गु गुबलें मसीगु मिइ क्वब्बा: हुँ। ४२जि नयेमखंबलय् छिमिसं जित: मनकू, प्या:चा:बलय् छिमिसं जित: ल: मत्वंकू, ४३जि वयाबलय् छिमिसं जित: दुमका:, पुनेगु मदुबलय् वस: मब्यू, उसाँय् मदुबलय् व भ्यालखानाय् ला:बलय् स्व: मव:।’

४४“इमिसं नं थथे धका: लिस: बी — ‘प्रभु, जिमिसं गुबलय् छित: नयेमखंगु, प्या:चा:गु, जिमिथाय् भा:गु, पुने मखंगु, उसाँय् मद्गु व भ्यालखानाय् ला:गु खना धका:?’ अले जिमिसं छिगु सुसा:कुसा: याये मा:गु हे गुबलय् दु धका:?’

४५“अले जुजुं इमित थथे धाइ — ‘जिं छिमित ख:गु खँ धाये — दक्वसिबय् क्वह्यंम्हय्सित छिमिसं छु मया:गु हे जित: मया:गु ख:।’

४६“थुमित सदां सास्ति बिया तइ। अले परमेश्वरं धयादीथें यानाच्वंपिन्त जक अनन्त जीवन दइ।”*

येशूयात स्यायेत ग्वसा: ग्व:गु

मर्कूस १४:१-२; लूका २२:१-२;

यूहन्ना ११:४५-५३

२६ १ थथे स्यनेकने यानादी धुंका: येशूं चेलातय्त् धयादिल — २“निन्हु लिपा छुत्कारायागु नख: वइ धका: ला छिमिसं सि हे स्यू। उबलय् मनूया काय्यात ज्वना: क्रूसय् यरूखाया: स्यायेत ल:ल्हानाबी।”*

३उबलय् हे त:धंपिं पुजाहारीत व थकालिपिं कैयाफा धा:म्ह दकलय् त:धंम्ह पुजाहारीया छेंय् मुन। ४अले इमिसं वय्क:यात गथे याना: ज्वना: स्यायेगु धका: ग्वसा: ग्वल। ५“नख:बलय् ज्वने धा:सा तसकं हल्लाखल्ला जुइ” धका: इमिसं धाल।

बेथानियाय् येशूयात चिकनं लूगु

मर्कूस १४:३-६; यूहन्ना १२:१-८

६येशू बेथानियाय् सिमोन कोहियागु छेंय् दीबलय् ७छम्ह मिसा दुरूल्वहं थलय् तसकं थिकेगु व नस्वा:गु चिकं

ज्वनाः वल। अले नयेत्यंबलय् व
मिसां वय्कःयागु छैनय् फुक्कं लुना
बिल।*

८थ्व खनाः चेलातय्सं तं पिकयाः
वयात धाल — “थुलि मछि चिकं
छाय् सिंतिं छ्वयागु? ९थ्व चिकं म्यूगु
जूसा उकिं वःगु धिबा नयेमखंपिन्त
इना ब्यूगु जूसा ज्यूगु नि।”

१०इमिसं थथे धाःगु न्यनाः वय्कलं
धयादिल — “छिमिसं थ्व मिसायात
छाय् दुःख बियाचवनागु? वं जितः
बांलाःगु हे यात। ११नयेमखंपिं ला
छिपिं नाप न्ह्याबलें दयाचवनी। जि
न्ह्याबलें दइ मखु।* १२थथे चिकनं
लुनाः वं जिगु म्हयात थुनेत ठीक
याःगु खः। १३जिं छिमित खःगु खँ
धाये — गन गन भिंगु खँ न्यंकी, अन
अन थ्व मिसां याःगु थ्व खँ नं लुमंकेत
न्यंकी।”

यहूदां येशूयात ज्वंकेत स्वःगु

मर्कूस १४:१०-११; लूका २२:३-६

१४भिनिम्ह चेलात मध्ये यहूदा
इस्करियोत धाःम्ह चेलां तःधंपिं
पुजाहारीतय् थाय् वनाः १५थथे
धाल — “येशूयात ज्वंका बिल
धाःसा जितः छु बी?” अले इमिसं
वयात स्विगः वहःयागु म्वहः

बिल।* १६उबलय् निसें वं येशूयात
ज्वंका छ्वयेत सनाचवन।

**चेलात नाप छुत्कारायागु नखः
हनादीगु**

मर्कूस १४:१२-२१; लूका २२:७-२३;

यूहन्ना १३:२१-३०

१७सोडा मतःगु मरि नयेगु नखःयागु
न्हापांखुन्हु चेलातय्सं वयाः वय्कः-
याके — “गन वनाः नखःयात ज्वरय्
याः वने?” धकाः न्यन।

१८वय्कलं धयादिल — “शहरय् सुं
छम्ह मनूयागु छँय् वनाः थथे धा —
‘जिमि गुरू वय्कःयागु ई त्यल हं।
चेलात नापं वय्कलं छिगु छँय् वयाः
नखः हनेगु हं।’ ” १९चेलातय्सं वनाः
वय्कलं धयादी थें यात। अले अन हे
भवय् ज्वरय् यात।

२०बहनी वय्कः भिनिम्ह चेलात
नाप नयेत फ्यतुनादिल। २१नया च्वं-
बलय् वय्कलं धयादिल — “जिं
छिमित खःगु खँ धाये — छिपिं मध्ये
हे छम्हय्सिनं जितः धोखा बी।”

२२थ्व न्यनाः इमिसं तसकं नुगः
मछिकल। अले छम्ह छम्हय्सिनं थथे
धाल — “छिं जितः हे धयादियागु ला
मखु ला प्रभु?”

२३वय्कलं धयादिल — “जि नाप

ख्वलाय् मरि थुनीम्हय्सिनं जितः धोखा बी।* २४ धर्मशास्त्रय् च्वया तःथें मनूया काय् ला सिना वने हे माः। अय् नं वयात ज्वंका छ्वइम्ह मनूयात तसकं तसकं हे धिक्कार दु। व बु हे मबूगु जूसा तसकं बांलाइगु खः।”

२५ वय्कःयात ज्वंकीम्ह यहूदां नं न्यन — “छिं जितः हे धयादियागु ला मखु ला, प्रभु?”

अले वय्कलं धयादिल — “खः, छं थःम्हं हे धाल।”

प्रभु भवय्

मर्कूस १४:२२-२६; लूका २२:१४-२३;
१ कोरिन्थी ११:२३-३०

२६ नया च्वंबलय् येशू मरि कयाः परमेश्वरयात सुभाय् बियाः कुचा कुचा थलादिल। अले चेलातय्त इनाः थथे धयादिल — “थ्व मरि कयाः न। थ्व जिगु म्ह खः।”

२७ अथे हे ख्वला नं कयाः परमेश्वरयात सुभाय् बियाः वय्कलं थथे धयाः ख्वला बियादिल —

२८ “थ्व न्हूगु बाचायागु जिगु हि खः। थ्व हे हिं यक्वसिगु पाप क्षमा जुइ।* २६ जिं छिमित धाये — जिमि बाःयागु राज्य् न्हूपिं जूपिं छिपिं नाप दाखमद्य

मत्वंतले जिं आवंनिसें थ्व दाखमद्य त्वने मखुत।”

३० अले छपु भजन हाले धुंकाः वय्कःपिं जैतून डाँडाय् भाल।

पत्रुसं येशूयात म्हमस्यू धकाः धाइ

मर्कूस १४:२७-३१; लूका २२:३१-३४;
यूहन्ना १३:३६-३८

३१ अले येशू इमित धयादिल — “थौं चान्हय् छिपिं फुक्कं जितः त्वःताः बिस्युं वनी। धर्मशास्त्रय् नं थथे च्वयातःगु दु —

‘जिं फैजवाःयात स्यानाबी,
अले फैचात
उखेलाः थुखेलाः जुइ।’*

३२ अय् नं जि हानं म्वाना वयाः छिपिं स्वयाः न्हापा हे गालील्य् थ्यंकः वने।”*

३३ पत्रुसं वय्कःयात धाल — “फुक्कसिनं त्वःता वंसां जिं ला छितः गुब्सं हे त्वःते मखु।”

३४ वय्कलं धयादिल — “जिं छन्त खःगु खँ धाये — थौं चान्हय् खा हाले न्ह्यः छं जितः स्वकः तक म्हमस्यू धकाः धाइ।”

३५ अयूनं “छि नाप सी हे मा:सां जिं छित: म्हमस्यू धका: धाये मखु” धका: पत्रुसं धाल। फुक्क चेलातयूसं नं अथे हे धाल।

गेतसमनिइ प्रार्थना यानादीगु

मर्कूस १४:३२-४२; लूका २२:३६-४६

३६ वयूक: चेलात नाप गेतसमनी धा:थाय् भाल। वयूकलं इमित धया-दिल — “छिपिं थन हे च्वनाच्वं। जि उखे वना: प्रार्थना याये।” ३७ वयूकलं पत्रुस व जब्दिया निम्ह काय्पिन्त धा:सा नापं ब्वना यंकादिल। उबलय् वयूकलं तसकं हे नुग: मछिंका: दिक्क जुयादिल। ३८ वयूकलं इमित धयादिल — “नुग: मछिना: जिगु छाती हे तज्याइ थें च्वनाच्वन। छिपिं मद्यंसे थन हे च्वनाच्वं।”

३९ अले भचा उखे भाया: बँय् क्वपुसां पुया: थथे धका: प्रार्थना यानादिल — “बा:, ज्यूसा थव दु:खयागु ख्वला जिथासं चीकादिसँ। अयूनं जित: य:थें यानादी मते, छित: य:थें हे यानादिसँ।”

४० अले वयूक: स्वम्ह चेलात च्वना च्वंथाय् भाल। इपिं न्ह्यलं ब्वानाच्वंगु खना: वयूकलं पत्रुसयात धयादिल — “छिपिं जि नाप घौछि हे नं मद्यंसे च्वने मफु ला? ४१ मद्यंसे प्रार्थना याना च्वं, मखुसा छिपिं जाँचय् लाइ।

आत्मा ला न्ह्यचिलाच्वंगु दु, म्ह जक बमला:।”

४२ अनं वना: वयूकलं हानं प्रार्थना यानादिल — “बा:, जिं थव दु:खयागु ख्वलां मत्वंसे मगा: धयागु जूसा, छित: य:थें हे जुइमा।” ४३ वयूक: भा:बलय् इपिं हानं न्ह्यलं तुं ब्वानाच्वन। इमिसं न्ह्य: पी हे मफयाच्वन।

४४ वयूक: हानं इमित त्व:ता: भाल। अले अथे हे धया: प्रार्थना यानादिल। थव नापं वयूकलं स्वक: प्रार्थना यानादी धुंकल। ४५ अले वयूकलं इमिथाय् भाया: धयादिल — “छिपिं आ: तक घना च्वनातिनि ला? मनूया काय्यात पापीतयूसं ज्वनीगु ई वये धुंकल। ४६ दँ, वने नु। स्व, जित: ज्वंकीम्ह मनू नं न्ह्य:ने थ्यने धुंकल।”

येशूयात ज्वंगु

मर्कूस १४:४३-५०; लूका २२:४७-५३;

यूहन्ना १८:३-१२

४७ वयूकलं थथे धयाच्वना दीबलय् हे भिंनिम्ह मध्ये छम्ह चेला यहूदा अन थ्यंक: वल। व नाप त:धपिं पुजाहारीत व थकालिपिन्सं छ्वया ह:पिं नं व:गु दु। इमिसं तरवार व कथि ज्वनात:गु दु। ४८ “जिं वना: चुप्पा नइम्ह मनू व हे ख:, छिमिसं वयात ज्वं” धका: धोखा बीम्हयूसिनं

इमित खँ स्यना हःगु दु। ४६उकिं वं वयेवं हे येशूयाथाय् वना: “गुरू, ज्वजलपा” धया: वय्कःयात चुप्पा नल।

५०वय्कलं वयात धयादिल — “पासा, छु यायेत वयागु खः याकनं याना छ्व।”

अले इमिसं वय्कःयात ज्वन। ५१अबलय् हे वय्कःया छम्ह चेलां थःगु तरवार पिकया: दकलय् तःधंम्ह पुजाहारीया छम्ह दासयागु न्हाय्पं हे ध्यना बिल।

५२वय्कलं वयात धयादिल — “तरवार दापय् स्वथँ। तरवार ज्वना जुइम्ह तरवारं हे सी। ५३जिं ग्वाहालि फ्वन धा:सा जिमि बा:नं भिंनिगू पल्टन स्वया: अप्वः स्वर्गदूतत छ्वया हया मदी ला? छिमिसं छु ताय्का? ५४थथे यात धा:सा धर्मशास्त्रय् च्वयातःगु खँ गथे जुया: पूवनी?”

५५अले वय्कलं ज्वंवःपिं मनूतय्त धयादिल — “जि छम्हय्सित ज्वनेत थथे तरवार व कथि ज्वना वये मा:गु छाया? छु जि दाखुं खः ला? जिं देगलय् च्वना: न्हियान्हिथं स्यनेकने याना जुयाबलय् छिमिसं जितः छाया मज्वनागु? * ५६अगमवक्तातय्सं

धर्मशास्त्रय् च्वया थकूगु पूवनेमा धका: हे थथे जूगु खः।” अले चेलात फुक्कं वय्कःयात त्वःता: उखेला: थुखेला: मदय्क बिस्सुं वन।

महासभाया न्ह्याःने येशू

मर्कस १४:५३-६५; लूका २२:६६-७१;

यूहन्ना १८:१३-१४, १९-२४

५७इमिसं येशूयात दकलय् तःधंम्ह पुजाहारीत कैयाफायाथाय् यंकल। शास्त्रीत व थकालिपिं नं अन मुनाच्वंगु दु। ५८पत्रुस नं तातापाकं हे ल्यू ल्यू वना: दकलय् तःधंम्ह पुजाहारीया चुकय् थ्यंक हे वन। अले वय्कःयात छु छु याइ धका: स्वयेत व पालेत नाप च्वंवन।

५९तःधंपिं पुजाहारीतय्सं व अन वया च्वंपिं फुक्कसिनं जाना: वय्कःयात स्यायेत मखुगु मखुगु द्वपं बीत स्वल। ६०तःमहय्सिनं हे वया: वय्कःयात मखुगु मखुगु द्वपं बिल। अयनं इमिसं छुं हे दसि क्यने मफुत। दकलय् लिपा निम्ह मनुखं वया: ६१धाल — “थ्व मनुखं ‘परमेश्वरयागु देगः थुना: स्वन्हुं हे दने फु’ धका: धाल।”*

६२अले दकलय् तःधंम्ह पुजाहारीं दना: धाल — “थुमिसं धा:गु खँय् छं

छुं धाये माःगु दु ला?” ६३ वय्कलं छुं हे धयामदी। अले दकलय् तःधंम्ह पुजाहारीं हानं धाल — “म्वाःम्ह परमेश्वरयागु नामं जिं छन्त धयाच्चवना — छ परमेश्वरया काय्, मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट खः ला?”

६४ वय्कलं लिसः बियादिल — “छिं थःम्हं हे धयादिल। अय्न् जिं छिकपिन्त धाये — आवंनिसें छिकपिन्सं मनूया काय्यात परमेश्वरया जव ल्हाः पाखे च्वनाच्वंगु व सुपाँचय् वयाच्वंगु खनी।”*

६५ थ्व न्यनाः दकलय् तःधंम्ह पुजाहारीं थःम्हं फिनातःगु लं खुनाः थथे धाल — “थ्वं परमेश्वरयात क्वह्यंकाः खँ ल्हात। थ्वयां अप्वः मेगु दसि हे छु माल? थ्वं परमेश्वरयात क्वह्यंकूगु छिमिसं ता हे ताल। ६६ छिमिगु छु बिचाः दु?” इमिसं धाल —

“थ्व दोषी हे खः, थ्वयात स्याये हे माः।”*

६७ इमिसं वय्कःयागु ख्वालय् थुकलं बिल, दाल। अले गुलिसिनं ला न्यतालय् दायाः* ६८ थथे धाल — “हे मुक्ति बीम्ह ख्रीष्ट, छ अगमवक्ता खःसा छन्त सुनां दाल, धा।”

पत्रुसं येशूयात म्हमस्यू धकाः धाःगु

मर्कस १४:६६-७२; लूका २२:५४-६२;

यूहन्ना १८:१५-१८, २५-२७

६९ अबलय् तकं पत्रुस चुकय् हे च्वनाच्चवना। छम्ह भ्वातिं नं वयाः वयात धाल — “छ नं गालील्य् च्वंम्ह येशू नापं जुया च्वंम्ह मखु ला?”

७० वं सकसिगुं न्ह्यःने “मखु” धकाः थथे धाल — “छं धाःगु खँ जिं मस्यू।”

७१ व अनं लुखापाखे वंबलय् वयात मेम्ह भ्वातिं नं खनाः थथे धाल — “थ्व मनू ला नासरतय् च्वंम्ह येशू नाप जुया च्वंम्ह खः नि।”

७२ वं हानं पाफयाः “मखु” धकाः थथे धाल — “जिं वयात म्ह हे मस्यू।”

७३ भचा जाय्काः अन च्वंपिन्सं वयाः वयात थथे धाल — “छ नं व नाप जुया च्वंम्ह खः नि। छंगु नवाइगु पहलं हे सी दु।”

७४ अले वं पाफयाः धाल — “जिं मखुगु खँ ल्हानागु खःसा परमेश्वरं जितः सजाँय बियादीमा। जिं वयात म्ह हे मस्यू।” अबलय् हे खा हाला हल।

७५ अले वं येशू धयादीगु खँ

लुमंकल — “खा हाले न्ह्यः छं जितः स्वकः तक म्हमस्यू धकाः धाइ।” अले व पिने वनाः ह्वाँय् ह्वाँय् ख्वल।

येशू रोमी बडा-हाकिमयात

लःल्हानाःगु

मर्कस १५:१; लूका २३:१-२;

यूहन्ना १८:२८-३२

२७ १ सुथ न्हापां हे तःधंपिं पुजाहारीतय्सं व थकालि-पिन्सं मुनाः येशूयात स्यायेगु ग्वसाः ग्वल। २ अले इमिसं वय्कःयात चिनायंकाः रोमी बडा-हाकिम पिलातसयात लः ल्हाना बिल।

यहूदा थःथःम्हं सीगु

प्रेरित १:१८-२०

३ वय्कःयात स्याइगु खँ सियाः ज्वंकूम्ह यहूदां पस्ताय् चायाः तःधंपिं पुजाहारीत व थकालिपिन्थाय् वनाः स्विगः वहःयागु म्वहः लित बिल। ४ अले धाल — “दोष मदुम्ह मनूयात स्याकेत ज्वंकाः जिं पाप याये लात।” अय्नं इमिसं वयात थथे धाल — “जिमित छु धया लय्? छं हे सीकि।”

५ वं वहःयागु म्वहः देगलय् वांछ्वया थकल। अले वनाः यग्गानाः सित।

६ तःधंपिं पुजाहारीतय्सं यहूदां वांछ्वया थकूगु धिबा कयाः धाल — “थ्व हियागु मू खः, उकिं देगःयागु धुकुतिइ तये मज्यू।” ७ इमिसं थथे सल्लाह साहुति यानाः व दामं पिने वःपिं सित कि थुनेत धकाः कुमाःयागु जग्गा न्यात। ८ उकिं थ्व जग्गायात आः तक नं “हियागु जग्गा” धकाः धया वयाच्वंगु दु।* ९ थुकथं यर्मिया अगमवक्तां धया थकूगु खँ पूवन —

“वय्कःयात न्यायेत

इस्त्राएलीतय्सं

स्विगः वहःयागु म्वहः बिल।

१० व स्विगः वहःयागु म्वहलं

इमिसं छम्ह कुमाःयागु जग्गा

न्यात।

थ्व खँ जितः प्रभुं धयादीगु खः।”*

पिलातसया न्ह्यःने येशू

मर्कस १५:१-५; लूका २३:१-५;

यूहन्ना १८:२८-३८

११ येशूयात बडा-हाकिमया न्ह्यःने थने हल। वं वय्कःयाके थथे धकाः न्यन — “छ यहूदीतय् जुजु खः ला?” वय्कलं धयादिल — “छिं थःम्हं हे धयादिल।”

१२ तःधंपिं पुजाहारीतय्सं व

थकालिपिन्सं न्ह्याक्व हे द्वपं ब्यूसां वय्कलं छुं हे धयामदी। १३ अय्जूगुलिं पिलातसं वय्कःयात थथे धाल — “इमिसं छन्त थुलिमछि द्वपं बी धुंकल छं मताः ला?” १४ वय्कलं छुं हे धयामदी। थ्व खनाः तःधंम्ह हाकिम तसकं छक्क जुल।

येशूयात स्यायेगु क्वःछ्यूगु

मर्कस १५:६-१५; लूका २३:१३-२५;

यूहन्ना १८:३९-१९:१६

१५ छुत्काराया नखःबलय् यहूदी-तय्सं पवंम्ह छम्ह कैदीयात त्वःतेगु चलन पिलातसं यानातःगु दु। १६ अबलय् बारब्बा धाःम्ह छम्ह कुख्यात कैदी दु। १७ अय्जूगुलिं पिलातसं मनूतय्के न्यन — “का धा, सुयात त्वःतेगु? बारब्बायात त्वःतेगु ला कि येशू ख्रीष्टयात त्वःतेगु?” १८ इमिसं वय्कःयात स्वये मफयाः ज्वंकूगु खः धकाः वं बांलाक स्यू।

१९ थथे इन्साफ याना चवंबलय् हे पिलातसया कलातं वयात थथे धाय्के छ्वया हल — “व धर्मी मनूयात छुं हे यानादी मते, छायाःसा व मनूयागु खँय् जिं थौं म्हगसय् तसकं सास्ति फये माल।”

२० तःधंपिं पुजाहारीत व थकालि-

पिन्सं मनूतय्त ग्वाकाः बारब्बायात त्वःताः येशूयात स्याये माः धकाः धाय्कल। २१ बडा-हाकिमं इमित हानं धाल — “का धा, सुयात त्वःतेगु?”

अले मनूतय्सं “बारब्बायात त्वःता ब्यु” धकाः धाल।

२२ “अय्सा ख्रीष्ट धाःम्ह येशूयात छु यायेगु लय्?” धकाः पिलातसं इमिके न्यन।

“वयात कूसय् यरखानाः स्याना छ्व” धकाः फुक्क मनूत छकलं हाला हल।

२३ वं हानं धाल — “वं अपाय्सकं स्याये हे माय्क छु याःगु दु?”

अले इमिसं भन ततःसलं — “वयात कूसय् यरखानाः स्याये हे माः” धकाः हाला हल।

२४ मनूत थथे हाला हःगुलिं पिलातसं छुं हे याये फइ थें मचवनाः सकसिगु न्ह्याःने ल्हाः सिलाः थथे धाल — “थ्व मनूयात स्याःगु दोष छिमित हे लाइ, जितः लाइ मखु।”*

२५ अले मनूतय्सं थथे धया हल — “ज्यू, वयात स्याःगु पाप जिमित व जिमि सन्तानयात हे लायेमा।”

२६ अले पिलातसं बारब्बायात त्वःता छ्वल। येशूयात धाःसा कोर्ी दाय्काः कूसय् यरखाना स्याके छ्वल।

सिपाइँतयूसं येशूयात हाय्कूगु

मर्कूस १५:१६-२०; यूहन्ना १६:१-३

२७ अले पिलातसया सिपाइँतयूसं येशूयात दरबारया चुकय् यंकल। सिपाइँत फुक्कं अन मुं वल। २८ इमिसं वय्कःयागु वसः त्वकाः ह्याउँगु वसः पुंकल। २९ कंयागु श्रीपेच दय्काः वय्कःयात पुइकाबिल। वय्कःयागु जव ल्हातय् तिं कथि छपु नं ज्वंकल। अले वय्कःया न्ह्यःने पुलिं चुयाः थथे धयाः हाय्कल — “यहूदीतय् जुजुया जय जुइमा।” ३० अनंलि इमिसं वय्कःयागु ख्वालय् थुकलं बिल। हानं वय्कःयाके च्वंगु कथि कयाः छेनय् दाया बिल। ३१ थुकथं इमिसं वय्कःयात गिजय् याये फक्व याये धुंकाः ह्याउँगु वसः त्वकाः न्हापायागु तुं वसतं पुंका बिल। अले वय्कःयात कूसय् यख्खायेत यंकल।

येशूयात कूसय् यख्खाःगु

मर्कूस १५:२१-३२; लूका २३:२६-४३;

यूहन्ना १९:१७-२७

३२ येशूयात स्यायेत यंका च्वंबलय् कुरेनी च्वंम्ह सिमोन धाःम्ह छम्ह मनूयात नाप लात। अले इमिसं

वयात कर कर यानाः येशूयागु कूस कुबीकल। ३३ इपिं गलगथा धाःगु थासय् थ्यन। गलगथायागु अर्थ खोपडी खः। ३४ अन थ्यंकाः इमिसं वय्कःयात स्याःमचाइगु वासः ल्वाकछयानाः दाखमद्य त्वंकल। वय्कलं उकियागु सवाः जक कयाः त्वना मदी।*

३५ अनंलि इमिसं वय्कःयात कूसय् यख्खाया बिल। अले चिद्धा तयाः वय्कःयागु वसः इना काल।* ३६ इपिं अनसं पियाच्वन। ३७ इमिसं “थ्व यहूदीतय् जुजु येशू खः” धकाः वय्कःयात दोष बियातःगु पौ वय्कःयागु छयं फुसय् ताना बिल। ३८ उबलय् हे इमिसं वय्कःयागु जवं खवं निम्ह दाखुंतय्त नं यख्खाया बिल।

३९ व लँ जुइपिं फुक्कसिनं छयं क्वात्तु क्वानाः वय्कःयात गिजय् यानाः थथे धाल — * ४० “देगः थुनाः स्वन्हुं हे दने फु धाःम्ह छ हे मखु ला? परमेश्वरया काय् खः धयागु जूसा कूसं क्वहां वयाः थःम्हं थःत बचय् या।”*

४१ अथे हे तःधंपिं पुजाहारीत, शास्त्रीत व थकालिपिन्सं नं

२७:३४ भज ६६:२१ २७:३५ भज २२:१८ २७:३६ भज २२:७; १०६:२५

२७:४० मत्ती २६:६१; यूह २:१६

वय्कःयात थथे धकाः हाय्कल —
 ४२ “श्वं मेपिन्त ला बचय् यात,
 थःत धाःसा बचय् याये मफुत।
 इस्राएलीतय् जुजु खः धयागु जूसा
 क्रूसं क्वहां वयाक्यं। अले जिमिसं
 विश्वास याये। ४३ श्वं परमेश्वरयात
 विश्वास यानाः — ‘जि परमेश्वरया
 काय् खः’ धया जुल। श्व खनाः
 परमेश्वर धात्थें हे लय्ताः धयागु
 जूसा वय्कलं हे श्वयात बचय्
 यानादी।” * ४४ वय्कःया जवं खवं
 यरुखाया तःपिं दाखुंतय्सं नापं
 वय्कःयात हाय्कल।

येशू सीगु

मर्कूस १५:३३-४१; लूका २३:४४-४६;

यूहन्ना १९:२८-३०

४५ अबलय् न्हिनय् बाह् बजे निसें
 तीन बजे तक सारा देश हे खिउँसे
 चवनावन। ४६ तीन बजे पाखे येशू थथे
 धकाः तसकं हाला हल — “इलोई-
 इलोई लामा सबखथनी।” थुकियागु
 अर्थ खः — “जिमि परमेश्वर,
 जिमि परमेश्वर, छिं जितः छाय्
 त्वःतादिया?” *

४७ अन दना च्वंपिं गुम्ह गुम्हय्सिनं
 श्व न्यनाः थथे धाल — “वं
 ला एलियायात सःता चवन।”

४८ छम्हय्सिनं स्पन्ज चिना तःगु कथि
 कयाः ब्वाँय् वनाः पाउँतिइ थुनाः
 हल, अले वय्कःयागु म्हुतुइ ल्वसुका
 बिल। * ४९ गुलिसिनं धाल — “भचा
 आसे, एलियां हे वयाः बचय् याइ
 ला?”

५० वय्कः छकः हानं तसकं हाला-
 दिल, अले प्राण त्वःतादिल।

५१ अबलय् हे देगलय् च्वंगु पर्दा
 च्वनिसें क्वथ्यंक निकू दलाः गुना
 वन। अले हानं भ्वखाय् ब्वल।
 पहाड चिरि बाया वन। * ५२ चिहान
 चाला वल। अले सीधुंकूपिं यक्व हे
 विश्वासीत हानं म्वानावल। ५३ येशू
 सिनाः म्वाना वये धुंकाः इपिं थःपिन्त
 थुनातःगु थासं दनाः पवित्रगु शहरय्
 वन। अले यक्व हे मनूतय्थाय् खने
 दय्कः वन।

५४ थथे भ्वखाय् ब्वःगु व अन जूगु
 फुककं खनाः येशूयात पिवाः च्वंपिं
 कप्तान व सिपाईत फुककं गयात।
 अले थथे धाल — “धात्थें हे व ला
 परमेश्वरया काय् खः।”

५५ गालीलनिसें येशूयात ग्वाहालि
 यानाः वय्कः नाप वःपिं मिसातय्सं
 नं तापाक्क च्वनाः श्व फुकक
 स्वयाचवन। ५६ थुपिं मध्ये मरियम
 मग्दलिनी, याकूब व योसेफया मां

मरियम, अले जब्दिया काय्पिनि मां खः।*

येशूयात चिहानय् तःगु

मर्कूस १५:४२-४७; लूका २३:५०-५६;

यूहन्ना १९:३८-४२

५७ सन्ध्याकाः इलय् अरिमाथिया धाःगु थासय् च्वंम्ह योसेफ धाःम्ह छम्ह तःमिम्ह मनू अन वल। व नं येशूया चेला खः। ५८ पिलातसयाथाय् वनाः वं येशूयागु सीम्ह फवन। पिलातसं वयात सीम्ह बिया छ्वयेगु उजं बिल। ५९ अले योसेफं सीम्हयात भिंगु सुतिकापतं हिनाः ६० थःगु नितिं धकाः म्हुया तःगु चिहानय् यनाः अन तया बिल। थुलि याये धुंकाः वं छगः तग्वःगु ल्वहं ग्वारा तुइकाः चिहानयागु प्वाः तिनाः अनं वन। ६१ चिहानया न्ह्यःनेसं च्वनाः मरियम मगदलिनी व मेम्ह मरियमं थ्व फुक्क स्वयाच्वन।

चिहानय् पिवाः तःगु

६२ कन्हय् खुन्हु, विप्रामबार खुन्हु तःधंपिं पुजाहारीत व फरिसीत जानाः पिलातसयाथाय् वनाः ६३ थथे धाल — “हजुर, व ध्वंलाइम्हं म्वाना

च्वंबलय् — ‘सिनाः स्वन्हु दय्काः हानं म्वाना वये’ धकाः धाःगु जिमि अज्ज लुमनि।* ६४ अय्जूगुलिं स्वन्हु तक वयात थुनातःगु थासय् पिवाः तये माल। थथे यात धाःसा वया चेलातय्सं वनाः वयागु सीम्ह खुया यंके फइ मखु। अले सीम्ह येशू हानं म्वाना वल धकाः इमिसं बय्बय् याये फइ मखु। वं न्हापा याना वंगु स्वयाः थुमिसं लिपा याइगु ज्या भन ग्यानापुइ।”

६५ अले पिलातसं धाल — “ज्यू, छिमिसं स्वयाः बल्लाक पाः ति।” ६६ इमिसं वनाः प्वाः तिनातःगु ल्वहंतय् छाप तयाबिल। अले सिपाइंतयत् नं पिवाः तया थकल।

सीम्ह येशू म्वाना वःगु

मर्कूस १६:१-१०; लूका २४:१-१२;

यूहन्ना २०:१-१८

२८ १ विप्रामबारया कन्हय् खुन्हु सुथ न्हापां मरियम मगदलिनी व मेम्ह मरियम चिहानय् स्वः वन।

२ अबलय् आकाभाकां तसकं भ्वखाय् व्वल। अले परमेश्वरया छम्ह दूत स्वर्ग वयाः प्वाः तिनातःगु ल्वहं

चीकाः उकी द्यःने च्वन। ३वयागु
रूवाः हावलासा च्याःगु थें थी, वसः
नं च्वापु थें त्वइसे च्वं। ४थ्व खनाः
पिवाः च्वना च्वंपिं सिपाइंत ग्यानाः
सी थें च्वन।

५व स्वर्गदूतं स्वः वःपिं मिसातय्त
थथे धाल — “छिपिं ग्याये मते। छिपिं
कूसय् यरूखायाः स्याःमह येशूयात
स्वः वःपिं धकाः जिं स्यू। ६येशू थन
मदी। वय्कलं धयादीथें वय्कः सीमहं
म्वाना वये धुंकल। प्रभुयात तयातःगु
थाय् स्वः वा। ७याकनं वनाः वय्कःया
चेलातय्त थथे धया ब्यु — ‘वय्कः
म्वाना वये धुंकल। वय्कः छिपिं
स्वयाः न्हापां गालील्य् थ्यंकादी। अन
छिमिसं वय्कःयात खनी।’ जिं धयागु
थ्व खँ ल्वःमंके मते।”

८इपिं ग्या नं ग्यात, अले लय् नं
ताल। अले इपिं अनं हथाय् पथासं
चेलातय्त थ्व खँ कनेत ब्वाय् वन।

९येशू इमित नाप लानाः “छिमित
शान्ति दयेमा” धकाः धयादिल।
इमिसं न्ह्यःने वनाः वय्कःयागु
तुति ज्वनाः भ्वपुल। १०“ग्याये मते,
छिमिसं वनाः जिमि किजापिन्त
‘गालील्य् हुँ’ धकाः धया ब्यु। अले
अन हे इमिसं जितः खनी” धकाः
वय्कलं इमित धयादिल।

पिवाः च्वंपिन्सं खँ कं वंगु

११इपिं वने धुंकाः पिवाः च्वंपिं
गुम्हं गुम्हं सिपाइंतय्सं शहरय्
वनाः अन जूगु खँ फुक्क तःधंपिं
पुजाहारीतय्त कना बिल। १२तःधंपिं
पुजाहारीतय्सं थकालिपिं लिसे
सल्लाह साहुति यानाः व सिपाइंतय्त
धिबा नकाः थथे धकाः खँ स्यन —
१३“छिमिसं ‘जिपिं द्यना च्वनाबलय्
येशूया चेलातय्सं वयाः वयागु सीमहं
खुया यंकल’ धकाः धा। १४छुं जुयाः
पिलातसं थ्व खँ सिल धाःसां जिमिसं
वयात ह्यय्के। छिमित छुं नं जुइ मखु,
छिपिं ग्याये मते।” १५पिवाः च्वंपिं
सिपाइंतय्सं धिबा कयाः इमिसं स्यंथें
यात। आः तकं यहूदीतय्सं थ्व हे खँ
धया वयाच्वंगु दु।

चेलातय्त लिपांगु तःधंगु आज्ञा

मर्कस १६:१४-१८; लूका २४:३६-४६;

यूहन्ना २०:१६-२३

१६भिंछमह चेलात येशू धयादीगु
गालीलयागु पहाडय् वन।* १७इमिसं
वय्कःयात खनेवं वय्कःयागु तुतिइ
भ्वपुल। छमह निम्हय्सिनं धाःसा
वय्कः हे खः ला मखु ला धकाः
संका यात।

१८ वय्कलं इमिगु न्ह्यःने वयाः थथे
 धयादिल — “संसार व स्वर्गयागु
 फुक्क अधिकार जितः बियातःगु
 दु। १९ अय्जूगुलिं छिपिं वनाः फुक्क
 जातियापिं मनूतय्त चेला दय्कि।
 अले इमित परमेश्वर बाःयागु नामं,

काय्यागु नामं व पवित्र आत्मायागु
 नामं बप्तिस्मा ब्यु।* २० अले जिं
 स्यनाथें छिमिसं इमित स्यनेकने
 यानाः फुक्कं खँ मानय् याकि। न्यँ,
 संसार फुना मवंतले जि छिपिं नाप
 हे दइ।”